

Liikuntatoimi tilastojen valossa

Perustilastot vuodelta 2012

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2013:22

Liikuntatoimi tilastojen valossa

Perustilastot vuodelta 2012

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2013:22

Opetus- ja kulttuuriministeriö / Undervisningsministeriet

Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osasto /

Kultur-, idrotts- och ungdomspolitiska avdelningen

PL / PB 29, 00023 Valtioneuvosto / Statsrådet

<http://www.minedu.fi>

<http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut>

Taitto / Ombrytning: Erja Kankala, opetus- ja kulttuuriministeriö

Kansikuva / Omslagsbild: rodeo.fi

ISBN 978-952-263-248-7 (PDF)

ISSN-L 1799-0343

ISSN 1799-0351 (PDF)

Opetusministeriön julkaisuja / Undervisningsministeriets publikationer 2013:22

Sisältö

Lukijalle	5
Luettelo taulukoista ja kuvioista	6
1 Veikkausvoittovarot	9
2 Valtion liikuntamäärärahat	12
2.1 Valtion liikuntamäärärahojen jakautuminen ja kehitys vuosina 2000–2012	14
2.2 Valtion talousarvion tilijaottelun mukainen liikuntamäärärahojen jakautuminen vuonna 2012	15
2.3 Valtion liikuntaan budjetoidut määrärahat vuodelle 2013	17
3 Kuntien liikuntatoimi	21
3.1 Valtionosuus kuntien liikuntatoimeen ja harkinnanvaraiset valtionavustukset	21
3.2 Kuntien liikuntatoimen käyttötalous	22
3.3 Kuntien liikuntatoimen käyttötalouden jakautuminen kuntaryhmittäin	24
4 Liikuntapaikkarakentaminen	28
4.1 Liikuntapaikkojen perustamishankkeet	30
4.2 Liikuntapaikkarakentamiseen liittyvä tutkimus- ja kehittämistoiminta	32
5 Liikunnan koulutuskeskukset	34
5.1 Valtakunnalliset liikunnan koulutuskeskukset	35
5.2 Alueelliset liikunnan koulutuskeskukset	38
5.3 Liikunnan koulutuskeskusten kokonaisrahoitus	39
5.4 Liikunnan koulutuskeskusten opiskelijamäärät	39
5.5 Muu liikunta-alan koulutustoiminta	46
6 Liikunnan kansalaistoiminta	47
6.1 Liikuntajärjestöille myönnetty valtionavustukset	48
6.2 Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset vuonna 2012	55
6.3 Liikuntajärjestöille myönnetty erityisavustukset vuonna 2012	66
7 Liikuntatiede	69
7.1 Liikuntatieteelliset tutkimusprojektit	69
7.2 Liikuntalääketieteen keskukset	73
7.3 Liikuntatieteellinen tiedonvälitystoiminta	73

8 Liikunta-alan kansainvälinen ja EU-toiminta	75
8.1 Kahdenvälinen, monenkeskinen ja pohjoismainen yhteistyö	75
8.2 Yhteistyö Euroopan unionissa	76
8.3 Valtionavustukset kansainvälisille liikuntatieteellisille ja muille kongresseille	76
8.4 Valtionavustukset kansainvälisille lajiliitoille, kansainvälisten urheilujärjestöjen puheenjohtajuuksiin ja hallinnollisiin kuluihin	76
9 Huippu-urheilu	79
9.1 Urheilijoiden ja valmentajien apurahat	81
10 Antidopingtoiminta	83
10.1 Valtionavustukset antidopingtoimintaan	83
10.2 Järjestäytyneen urheilun ulkopuolinen doping	84
11 Terveyttä edistävä liikunta	87
12 Lasten ja nuorten liikunta	89
13 Maahanmuuttajien kotouttava liikunta	91
14 Erityisliikunta	92
15 Valtion liikuntaneuvosto	94
Lähteet	95

Lukijalle

Liikuntatoimi tilastojen valossa 2012 -julkaisuun on koottu opetus- ja kulttuuriministeriön liikuntayksikön toimialaan kuuluvia perustilastoja vuodelta 2012.

Liikuntatoimen määrärahat valtion talousarviossa ovat pääosin kehyksen ulkopuolisia veikkauksen ja rahapajaisten voittovaroja. Näistä osoitetaan valtion tukea kuntien liikuntatoimintaan, liikuntapaikkarakentamiseen, valtakunnallisten ja alueellisten liikunnan koulutuskeskusten toimintaan, valtakunnallisille ja alueellisille liikuntajärjestöille ja lajiliitoille, lasten ja nuorten liikuntaan, terveyttä edistävään liikuntaan, huippu-urheilun kehittämiseen, liikuntatieteeseen ja liikuntatieteelliseen tiedonvälitystoimintaan, antidopingtoimintaan, sekä liikunta-alan kansainväliseen toimintaan.

Julkaisussa pyritään tiettyyn jatkuvuuteen, jotta vertailu aikaisempiin vuosiin olisi mahdollista. Uutena osana julkaisussa ovat luvut Maahanmuuttajien kotouttava liikunta ja Valtion liikuntaneuvosto. Maahanmuuttajien kotouttavaan liikuntaan on myönnetty kuntien haettavaksi kehittämisavustusta vuosina 2011 ja 2012. Valtion liikuntaneuvosto -luvussa kuvataan liikuntalaissa (1998/1054) määritellyn opetus- ja kulttuuriministeriön asiantuntijaelimen toimintaa.

Tilastojulkaisun on laatinut liikuntayksikössä korkeakouluharjoittelunsa syksyllä 2013 suorittanut Tommi Yläkangas. Työn ohjaajana on toiminut ylitarkastaja Sari Virta.

Helsingissä 17.12.2013

johtaja Harri Syväsalmi ylitarkastaja Sari Virta

Luettelo taulukoista ja kuvioista

1 Veikkausvoittovarot

Taulukko 1. Edunsaajien määrärahat veikkausvoittovaroista vuosina 2000–2012 (milj. €), indeksikorjaamaton.

Kuvio 1. Edunsaajien määrärahojen prosenttiosuuksien kehitys veikkausvoittovaroista vuosina 2000–2012.

2 Valtion liikuntamäärärahat

Taulukko 2. Valtion liikuntamäärärahojen kehitys vuosina 2000–2012 (€), indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Taulukko 3. Liikuntamäärärahoihin sisältyvät budjettivarat vuosina 2000–2012 (€), indeksikorjattu JMHI 2000=100

Kuvio 2. Valtion liikuntamäärärahojen kehitys vuosina 2000–2012, indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Taulukko 4. Valtion liikuntamäärärahojen jakautuminen vuosina 2002–2012 (1 000 €), indeksikorjattu JMHI 2000=100 ja RKI 2000=100.

Kuvio 3. Valtion liikuntamäärärahojen jakautuminen ja kehitys vuosina 2000–2012 (1 000 €), indeksikorjattu JMHI 2000=100 ja RKI 2000=100.

Kuvio 4. Valtion liikuntamäärärahojen jakautuminen vuonna 2012.

Kuvio 5. Liikuntaan budjetoidut määrärahat vuonna 2013.

Taulukko 5. Valtion liikuntamäärärahojen jakautuminen vuonna 2012.

Taulukko 6. Liikuntaan budjetoidut määrärahat vuonna 2013.

3 Kuntien liikuntatoimi

Taulukko 7. Kuntien liikuntatoimen käyttökustannukset, valtionosuudet sekä investoinnit liikuntapaikkarakentamiseen vuosina 2000–2012 (1000 €), indeksikorjattu JMHI 2000=100 ja RKI 2000=100.

Taulukko 8. Kuntien liikuntatoimen käyttökustannukset ja valtionosuus kuntien asukasluvun mukaisissa kuntaryhmissä vuonna 2012.

Taulukko 9. Kuntien liikuntatoimen toimintamenojen jakautuminen vuosina 2000–2012 (1000 €), indeksikorjaamaton.

Taulukko 10. Kuntien liikuntatoimen toimintatulojen jakautuminen vuosina 2000–2012 (1000 €), indeksikorjaamaton.

Taulukko 11. Kuntien liikuntatoimen käyttötulojen jakautuminen kaupunkimaisuutta kuvaavien kuntaryhmittäin vuosina 2000–2012 (1000 €), indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Taulukko 12. Kuntien liikuntatoimen käyttötulojen nettokustannukset kuntien asukasluvun mukaisissa kuntaryhmissä vuosina 2002–2012 (€/asukas), indeksikorjaamaton.

Taulukko 13. Kuntien liikuntatoimen toimintakatteeseen vaikuttavia muuttujia kuntien asukasluvun mukaisissa kuntaryhmissä vuonna 2012.

4 Liikuntapaikkarakentaminen

Kuvio 6. Liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin myönnettyjen valtionavustusten jakautuminen yhteisöryhmittäin vuonna 2012.

Kuvio 7. Elyjen myöntämät liikuntapaikkojen perustamisavustuksien jakautuminen vuonna 2012

Taulukko 14. Liikuntapaikkarakentamiseen myönnetty valtionavustukset vuosina 2000–2012, indeksikorjattu JMHI 2000=100 ja RKI 2000=100.

Kuvio 8. Liikuntapaikkarakentamiseen myönnettyjen valtionavustusten kehitys vuosina 2000–2012, indeksikorjattu RKI 2000=100 ja JMHI 2000=100.

Taulukko 15. Liikuntapaikkojen perustamishankkeiden valtionavustukset ELY-alueittain vuosina 2011–2012 (1000 €), indeksikorjattu RKI 2000=100.

Taulukko 16. Liikuntapaikkojen perustamishankkeiden avustushakemusten ja myönnettyjen avustusten lukumäärät vuosina 2011 ja 2012.

Taulukko 17. Kustannusarvioltaan yli 700 000 € liikuntapaikkojen perustamishankkeiden avustushakemuksissa useimmin esiintyvät liikuntapaikkatypit vuosina 2002–2012 (lkm).

Taulukko 18. Liikuntapaikkarakentamisen tutkimus- ja kehittämishankkeisiin myönnetty valtionavustukset teemoittain vuosina 2009–2012.

5 Liikunnan koulutuskeskukset

Taulukko 19. Valtionosuudet valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön käyttökustannuksiin ja opiskelijavuorokaudet vuosina 2000–2012, indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Kuvio 9. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijavuorokausien kehitys vuosina 2000–2012.

Taulukko 20. Liikunnan koulutuskeskuksille myönnetty rakentamisavustukset vuosina 2000–2012, indeksikorjattu RKI 2000=100.

Taulukko 21. Liikunnan koulutuskeskuksille myönnetty laatu- ja kehittämisavustukset vuosina 2000–2012, indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Kuvio 10. Liikunnan koulutuskeskusten rakentamis- ja kehittämisavustusten kehitys vuosina 2000–2012, indeksikorjattu RKI 2000=100 ja JMHI 2000=100.

Taulukko 22. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön kokonaisrahoitus, vapaan sivistystyön suoriteperusteinen valtionosuus sekä opiskelijavuorokaudet vuonna 2012.

Taulukko 23. Valtionosuus alueellisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön käyttökustannuksiin ja opiskelijapäivät vuosina 2000–2012. Indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Kuvio 11. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijapäivien kehitys vuosina 2000–2012.

Taulukko 24. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön kokonaisrahoitus, vapaan sivistystyön suoriteperusteinen valtionosuus sekä opiskelijapäivät vuonna 2011.

Taulukko 25. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten valtion kokonaisrahoitus vuonna 2012.

Kuvio 12. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten yhteenlaskettu valtion kokonaisrahoitus vuonna 2012.

Taulukko 26. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten valtion kokonaisrahoitus vuonna 2012.

Kuvio 13. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten yhteenlaskettu valtion kokonaisrahoitus vuonna 2012.

Taulukko 27. Liikunnan koulutuskeskusten opiskelijamäärät koulutusaloittain vuonna 2012.

Taulukko 28. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijamäärät koulutustehtävittäin vuonna 2012.

Taulukko 29. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijamäärät koulutustehtävittäin vuonna 2012.

Kuvio 14. Nais- ja miesopiskelijoiden osuudet valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön koulutuksessa vuonna 2012.

Kuvio 15. Nais- ja miesopiskelijoiden osuudet alueellisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön koulutuksessa vuonna 2012.

6 Liikunnan kansalaistoiminta

Taulukko 30. Liikuntajärjestöille myönnetty valtionavustukset vuosina 2000–2012 (€), indeksikorjattu JMHI 2000=100 (ei sisällä SLU:n eikä Olympiakomitean avustuksia).

Taulukko 31. Liikuntajärjestöille myönnetty valtionavustukset järjestöryhmittäin vuosina 2010–2012, indeksikorjaamaton.

Kuvio 16. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöryhmittäin vuonna 2012.

Taulukko 32. Valtionavustusta saaneet liikuntajärjestöt järjestöryhmittäin vuosina 2002–2012 (lkm).

Taulukko 33. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2011–2012 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: Lajiliitot.

Taulukko 34. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2010–2012 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: Erityisliikuntajärjestöt.

Taulukko 35. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2010–2012 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: Koululais- ja opiskelijajärjestöt.

Taulukko 36. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2010–2012 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: TUL, FSI, Suomen Latu ja SUH.

Taulukko 37. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2010–2012 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: Muut liikuntajärjestöt.

Taulukko 38. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2010–2012 (€). Liikunnan palvelujärjestöt: Valtakunnalliset palvelujärjestöt.

Taulukko 39. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2010–2012 (€). Liikunnan palvelujärjestöt: Alueelliset yhteisöt.

Taulukko 40. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2012 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: Lajiliitot.

Taulukko 41. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2012 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: Erityisliikuntajärjestöt.

Taulukko 42. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2012 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: Koululais- ja opiskelijajärjestöt.

Taulukko 43. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2012 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: TUL, FSI, Suomen Latu, SUH.

Taulukko 44. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2012 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: Muut liikuntajärjestöt.

Taulukko 45. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2012 (€). Liikunnan palvelujärjestöt: Valtakunnalliset palvelujärjestöt.

Taulukko 46. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2012 (€). Liikunnan palvelujärjestöt: Alueelliset yhteisöt.

Taulukko 47. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset yhteensä vuonna 2012 (€).

Taulukko 48. Liikuntajärjestöjen varsinaiseen toimintaan käyttämien varojen jakautuminen toiminnanaloittain vuonna 2012.

Taulukko 49. Liikuntajärjestöille myönnetyt erityisavustukset vuonna 2012.

7 Liikuntatiede

Kuvio 17. Liikuntatieteisiin ja tiedonvälitykseen myönnetyt valtionavustukset vuonna 2012.

Taulukko 50. Liikuntatieteellisille tutkimusprojekteille myönnetyt valtionavustukset teemoittain vuosina 2009–2012.

Taulukko 51. Valtionavustukset liikuntatieteellisille tutkimusprojekteille vuosina 2011–2012.

Kuvio 18. Valtionavustusta saaneiden uusien ja jatkuvien liikuntatieteellisten tutkimusprojektien määrät vuosina 2000–2012.

Kuvio 19. Liikuntalääketieteen keskuksille osoitettujen valtionavustusten kehitys vuosina 2000–2012, indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Taulukko 52. Liikuntatieteellisten yhteisöjen valtionavustukset vuosina 2009–2012.

8 Liikunta-alan kansainvälinen toiminta

Taulukko 53. Harkinnanvaraiset valtionavustukset Suomessa järjestettyihin kansainvälisiin kongresseihin vuosina 2003–2012, indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Taulukko 54. Harkinnanvaraiset valtionavustukset liikuntajärjestöjen ja -yhteisöjen kansainväliseen toimintaan, hallintokuluihin sekä kansainvälisten liikuntajärjestöjen puheenjohtajuudesta aiheutuviin menoihin vuosina 2003–2012, indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Kuvio 20. Harkinnanvaraiset valtionavustukset Suomessa järjestettyihin kansainvälisiin kongresseihin sekä liikuntajärjestöjen- ja yhteisöjen kansainväliseen toimintaan vuosina 2003–2012, indeksikorjattu JMHI 2000=100.

9 Huippu-urheilu

Taulukko 55. Opetus- ja kulttuuriministeriön huippu-urheilun tukemiseen myöntämät valtionavustukset vuosina 2002–2012 (€), indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Kuvio 21. Huippu-urheilun valtionavustusten kehitys vuosina 2000–2012, indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Kuvio 22. Urheilijoiden apurahojen jakautuminen sukupuolittain vuonna 2012.

10 Antidopingtoiminta

Taulukko 56. Antidopingtoimintaan myönnetyt määrärahat vuosina 2000–2012* (€), indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Kuvio 23. Antidopingtoimintaan myönnettyjen määrärahojen kehitys vuosina 2000–2012 (€), indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Taulukko 57. Suomen ADT ry:n, lajiliittojen ja WADAn dopingtestit vuonna 2012.

Taulukko 58. Suomen ADT ry:n kansallisen testausohjelman puitteissa tekemät virtsa- ja veritestit lajeittain vuonna 2012.

Kuvio 24. Suomessa tehtyjen dopingtestien ja ministeriön antidopingtoiminnan avustusten kehitys vuosina 2001–2012. Indeksikorjattu JMHI 2000=100.

11 Terveysttä edistävä liikunta

Kuvio 25. Terveysttä edistävän liikunnan kehittämiseen myönnetty määrärahat vuosina 2000–2012, indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Taulukko 59. Terveysliikunnan ohjelman hankkeet hakijoittain vuosina 2011–2012, indeksikoraamaton.

12 Lasten ja nuorten liikunta

Kuvio 26. Lasten ja nuorten liikunnan kehittämiseen myönnetty avustukset vuosina 2000–2012, indeksikorjattu JMHI 2000=100.

14 Erityisliikunta

Kuvio 27. Erityisliikunnan kokonaisrahoituksen kehitys vuosina 2000–2012, indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Taulukko 60. Erityisliikunnan järjestöavustukset, tutkimus ja muut rahoituskohteet vuosina 2005–2012 (€), indeksikorjattu JMHI 2000=100.

1 Veikkausvoittovarot

Suuri osa suomalaisen tieteen, taiteen, liikunnan ja nuorisotyön tuesta rahoitetaan Veikkaus Oy:n toiminnasta kertyvillä voittovaroilla. Vuonna 2012 opetus- ja kulttuuriministeriö jakoi veikkausvoittovaroja yhteensä 520,3 miljoonaa euroa.

Urheilu ja liikuntakasvatus ovat alkuperäiset veikkausvoittovarojen edunsaajat vuodelta 1940. Vuonna 1956 veikkausvoittovarojen käyttöä määrittelevän asetuksen muutoksella urheilun ja liikuntakasvatuksen osuudeksi säädettiin 60 prosenttia loppujen 40 prosentin jäädessä jaettavaksi tieteeseen, taiteeseen ja nuorisotyöhön. Vuonna 1982 annetulla asetuksella raha-arpa- ja veikkauspeliä ylijäämän käyttämisestä (725/1982) urheilun ja liikuntakasvatuksen osuudeksi määriteltiin 36,6 prosenttia. Asetusta muutettiin vuonna 1992, jolloin poistettiin säännökset koko urheilun ja liikuntakasvatuksen prosenttiosuudesta. Tämän seurauksena liikunnan osuus veikkausvoittovaroista pieneni vähitellen, ollen vuonna 2001 enää noin 21 prosenttia.

Vuonna 2002 voimaan astui arpajaislaki (1047/2001), joka sisältää keskeiset säädökset arpajaisten toimeenpanosta ja toimeenpanon valvonnasta, arpajaisten tuottojen tilittämisestä ja käyttötarkoituksista sekä tuottojen valvonnasta. Arpajaislain säätämisen yhteydessä eduskunta säati myös lain raha-arpajaisten sekä veikkaus- ja vedonlyöntipeliä tuoton käyttämisestä (1054/2001). Tämän niin

kutsutun jakosuhtelain mukaan veikkaus- ja vedonlyöntipeliä sekä raha-arpajaisten tuotot käytetään urheilun, liikuntakasvatukseen, tieteen, taiteen ja nuorisotyön tukemiseen: 25 prosenttia urheilun ja liikuntakasvatukseen edistämiseen, 9 prosenttia nuorisotyön edistämiseen, 17,5 prosenttia tieteen edistämiseen ja 38,5 prosenttia taiteen edistämiseen. Lisäksi jäljelle jäävä 10 prosenttia jaetaan samoille edunsaajille valtion talousarviossa vuosittain tarkemmin päätettävällä tavalla. Näiden prosenttiosuuksien noudattamiseen on siirrytty asteittain vuodesta 2003 alkaen.

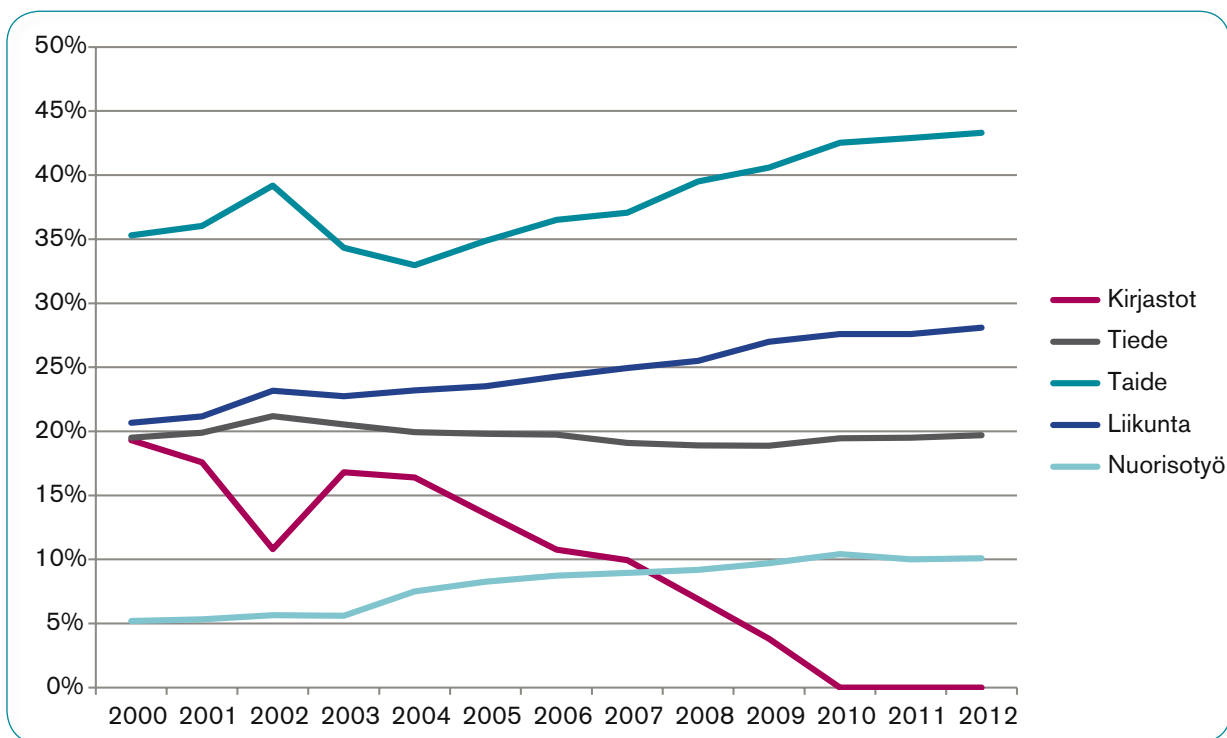
Vuonna 2012 liikunnan osuus veikkausvoittovaroista oli 28,1 prosenttia, taiteen 43,3 prosenttia, tieteen 19,7 prosenttia ja nuorisotyön 10,1 prosenttia. Edunsaajille vuosina 2000–2012 jaetut määrärahat veikkausvoittovaroista esitetään taulukossa 1. ja edunsaajien määrärahojen prosenttiosuuksien kehitys kuviossa 1.

Veikkausvoittovaroista rahoitettiin vuodesta 1996 lähtien myös kunnallista kirjastotoimea, jonka valtionosuus oli aikaisemmin rahoitettu suoraan yleisistä budjettivaroista. Vuonna 2009 kirjastojen osuus veikkausvoittovaroista oli 3,8 prosenttia. Jakosuhtelain (1054/2001) mukaan veikkausvoittovaroja ei kuitenkaan enää vuoden 2009 jälkeen ole käytetty kunnallisen kirjastotoimen tukemiseen. Vuosina 2003–2009 noudatettiin siirtymäaikaa, jonka aikana kirjastojen osuus vähitellen pieneni laissa erikseen määriteltujen vuosittaisten prosenttiosuuksien mukaisesti.

Taulukko 1. Edunsaajien määrärahat veikkausvoittovaroista vuosina 2000–2012 (milj. €), indeksikorjaamaton.

Vuosi	Kirjastot	Tiede	Taide	Liikunta	Nuorisotyö	Yhteensä
2000	73,8	74,5	134,9	79,0	19,9	382,1
2001	67,1	75,9	137,4	80,7	20,3	381,4
2002	38,9	76,2	140,9	83,3	20,3	359,6
2003	62,0	75,8	126,7	83,9	20,7	369,1
2004	62,3	75,7	125,2	88,1	28,5	379,8
2005	51,9	75,7	133,4	89,9	31,6	382,6
2006	43,4	79,5	147,0	97,8	35,2	402,8
2007	40,0	76,6	148,8	100,1	36,0	401,5
2008	28,2	77,0	161,0	104,0	37,4	407,6
2009	17,6	86,9	186,8	124,3	44,7	460,4
2010	0,0	95,8	209,3	135,8	51,3	492,3
2011	0,0	100,3	220,4	141,9	51,5	514,1
2012	0,0	101,2	222,6	144,5	52,0	520,3

Lähde: Budjettitalouden talousarvio- ja liikekirjanpito

Kuvio 1. Edunsaajien määrärahojen prosenttiosuuksien kehitys veikkausvoittovaroista vuosina 2000–2012.

Veikkausvoittovaroista edunsaajille jaettavat osuudet ovat kasvaneet viimeisen viiden vuoden aikana noin 113 miljoonalla eurolla. Tämä tarkoittaa liikunnan osalta 39 prosentin kasvua määrärahoissa. Myös muiden edunsaajien osuudet ovat kasvaneet runsaasti: nuorisotyön osuus on kasvanut 39 prosenttia, taiteen 38 prosenttia ja tieteen 31 prosenttia. Taiteen osuus vuoden 2012 veikkausvoittovaroista oli suurin, 222,6 miljoonaa euroa.

Lähteitä:

Arpajaislaki 23.11.2001/1047.

Asetus raha-arpa- ja veikkauspelien ylijäämän käyttämisestä 24.9.1982/725.

Budjettitalouden talousarvio- ja liikekirjanpito.

Valtionhallinnon internetraportointi. Valtiokonttori.

Saatavilla: <http://www.netra.fi>.

Laki opetus- ja kulttuuritoiminnan rahoituksesta 29.12.2009/1705.

Laki raha-arpajaisten sekä veikkaus- ja vedonlyöntipelien tuoton käyttämisestä 23.11.2001/1054.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Linjaukset ja rahoitus. Veikkausvoittovarot. Saatavilla: http://www.minedu.fi/OPM/Linjaukset_ja_rahoitus/veikkausvoittovarot/?lang=fi.

Valtionavustuslaki 27.7.2001/688.

2 Valtion liikuntamäärärahat

Valtion liikuntamäärärahat osoitetaan veikkaus- ja raha-arpajaispeliä voittovaroista sekä valtion yleiskatteisista budjettivaroista. Veikkausvoittovarat ovat valtiontalouden kehyksen ulkopuolista tuloa. Liikuntatoimen rahoitus veikkausvoittovaroilla perustuu arpajaislakiin (1047/2001).

Varsinaisista valtiontalouden kehykseen kuuluvista budjettivaroista, eli ns. yleiskatteisista budjettivaroista, katetaan liikuntatoimen osalta vapaan sivistystyön valtionosuuksia valtakunnallisille liikunnan koulutuskeskuksille. Vuonna 2012 valtion liikuntamäärärahat olivat yhteensä 153,6 miljoonaa euroa, joista pääosan muodostivat veikkausvoittovarat. Määrärahoista 2 752 000 euroa katettiin budjettivaroilla.

Budjettivarojen osuus vuosittaisista valtion liikuntamäärärahoista vaihtelee huomattavasti. Vuosina 2009–2011 budjettivarojen osuus laski tasaisesti vuoden 2009 2,6 prosentista vuoden 2011 0,4 prosenttiin. Vuonna 2012 budjettivarojen osuus kuitenkin nousi selvästi osuuden ollessa 1,9 prosenttia. Euromääräisesti vuosien 2011–2012 budjettivarojen osuuden nousu tarkoitti 2,1 miljoonan euron lisäystä. Korkeimmillaan budjettivarojen osuus liikunnan määrärahoista on ollut 3,3 prosenttia vuonna 2005.

Taulukossa 2 esitetään valtion liikuntamäärärahojen kehitys vuosina 2000–2012 ja taulukossa 3 liikuntamäärärahoihin osoitetut budjettivarat vuosina 2000–2012. Vuoden 2012 toisessa lisätalousarviossa liikuntamäärärahoihin osoitettiin 5,9 miljoonan lisäys, joka kohdistettiin Olympiastadionin perusparannushankkeesta aiheutuviin kuluihin. Lisämäärärahoja osoitettiin liikunnalle myös vuosina 2010, jolloin

eduskunta osoitti liikuntamäärärahoihin 7,5 miljoonan euron lisäyksen, ja vuonna 2009, jolloin lisätalousarviossa työllisyyttä elvyttäviin ja ylläpitäviin liikuntapaikkarakentamisen hankkeisiin osoitettiin 8,3 miljoonaa euroa.

Tässä luvussa esitetyt tiedot valtion liikuntamäärärahoista perustuvat valtion talousarvio- ja tilinpäätöstietoihin. Tilinpäätöstiedoissa huomioidaan talousarviomäärärahojen lisäksi mahdolliset lisätalousarvioissa myönnetty määrärahat. Vuosien 2000–2012 määrärahat on muutettu vuoden 2012 rahan arvoon julkisten menojen hintaindeksin (JMHI) 2000=100 mukaan. Valtion liikuntamäärärahojen indeksikorjattu kehitys vuosina 2000–2012 esitetään kuviossa 2. Indeksikorjauksen avulla huomioidaan palvelujen ja materiaalien kallistuminen sekä rahan arvon muutokset. Indeksikorjatut luvut osoittavat liikunnan määrärahojen reaalikasvun.

Valtion indeksikorjatut liikuntamäärärahat ovat kasvaneet vuosina 2000–2012 lähes 40 miljoonaa euroa. Merkittävin määrärahojen kasvu ajoittuu vuoteen 2009, jolloin määrärahat kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna indeksikorjattuina noin 20 miljoonaa euroa. Lähes puolet tästä määrärahan kasvusta selittyy lisätalousarviossa osoitetuilla määrärahoilla. Vuonna 2012 määrärahat kasvoivat vuoteen 2011 verrattuna noin 7 miljoonaa euroa. Tästäkin muutoksesta suurin osa johtuu lisätalousarviossa osoitetuista varoista. Ilman lisätalousarvion 5,9 miljoonan lisäystä määrärahojen kasvu olisi ollut noin miljoona euroa.

Taulukko 2. Valtion liikuntamäärärahojen kehitys vuosina 2000–2012 (€), indeksikorjattu JMHI 2000=100

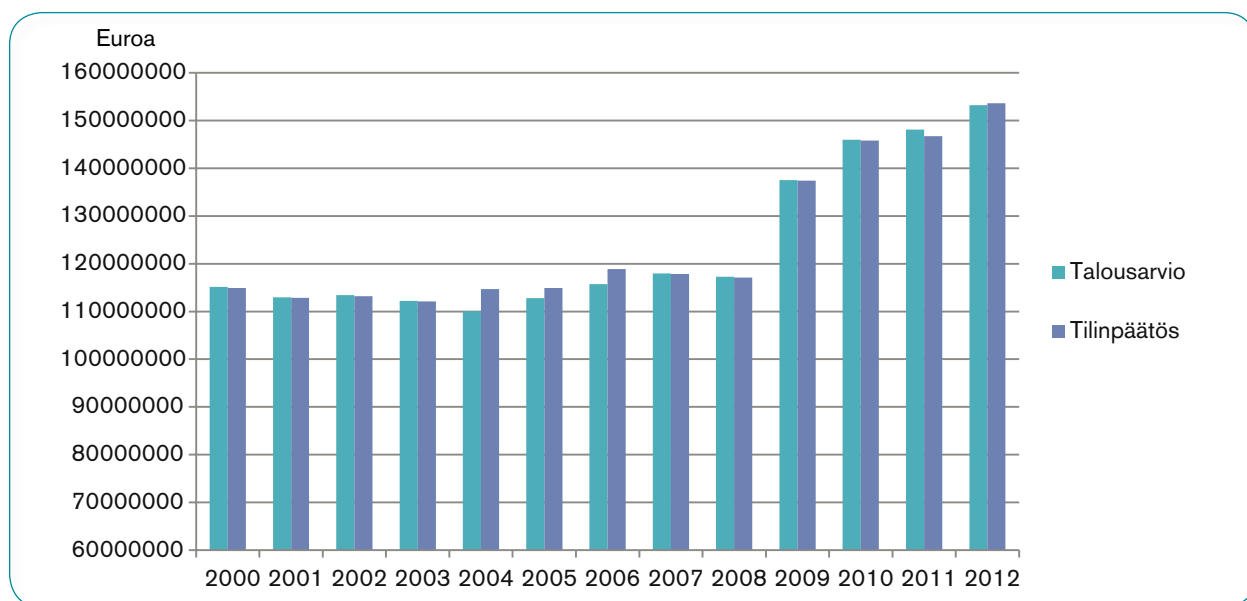
Vuosi	Talousarvio	Tilinpäätös	Indeksikorjatut määrärahat
2000	80 089 072	79 894 392	114 888 135
2001	81 691 062	81 621 752	112 857 768
2002	84 559 000	84 374 309	113 181 209
2003	85 857 000	85 745 351	112 092 559
2004	86 389 000	90 043 195	114 687 435
2005	91 291 000	93 007 237	114 900 693
2006	96 385 000	99 062 492	118 908 067
2007	101 550 000	101 441 297	117 829 229
2008	106 818 000	106 703 530	117 129 524
2009	127 746 000	127 631 087	137 375 377
2010	137 861 000	137 670 192	145 780 366
2011	143 883 000	142 501 238	146 683 450
2012	153 194 000	153 611 979	153 611 979

Lähde: Budjettitalouden talousarvio- ja liikekirjanpito, valtion talousarvioesitykset

Taulukko 3. Liikuntamäärärahoihin sisältyvät budjettivarat vuosina 2000–2012 (€), indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Vuosi	Budjettivarat	Indeksikorjatut budjettivarat	Osuus liikuntamäärärahoista
2000	872 000	1 218 184	1,1 %
2001	927 000	1 245 211	1,1 %
2002	1 039 000	1 353 995	1,2 %
2003	1 893 000	2 404 110	2,2 %
2004	1 925 000	2 381 953	2,1 %
2005	3 067 000	3 680 927	3,3 %
2006	1 308 000	1 525 272	1,3 %
2007	1 342 000	1 514 357	1,3 %
2008	2 753 000	2 935 833	2,6 %
2009	3 331 000	3 483 089	2,6 %
2010	1 840 000	1 892 842	1,3 %
2011	597 000	614 521	0,4 %
2012	2 752 000	2 752 000	1,9 %

Lähde: Budjettitalouden talousarvio- ja liikekirjanpito

Kuvio 2. Valtion liikuntamäärärahojen kehitys vuosina 2000–2012, indeksikorjattu JMHI 2000=100.

2.1 Valtion liikuntamäärärahojen jakautuminen ja kehitys vuosina 2000–2012

Kuviossa 3 ja taulukossa 4 esitetään valtion liikuntamäärärahojen jakautuminen sekä kehitys vuosina 2000–2012. Esitetyt luvut on indeksikorjattu käyttäen julkisten menojen hintaindeksiä (JMHI) 2000=100. JMHI:n käytössä sovelletaan omia kertoimiaan riippuen, onko käsittelyssä valtiontalouden vai kuntatalouden piiriin kuuluva menojen hintakehityksen tarkastelu. Liikuntapaikkarakentamisessa ja liikunnan koulutuskeskusten rakentamisavustusten käsittelyssä käytetään apuna rakennuskustannusindeksiä (RKI) 2000=100 hintakehityksen kuvaamiseksi.

Kuntien liikuntatoiminnan lukuihin sisältyvät veikkausvoittovaroista kunnille osoitetut valtionosuudet. Kuntien valtionosuuksia ja harkinnanvaraisia valtionavustuksia, kuten kunnille liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin myönnettyjä määrärahoja, käsitellään tarkemmin luvussa 3.

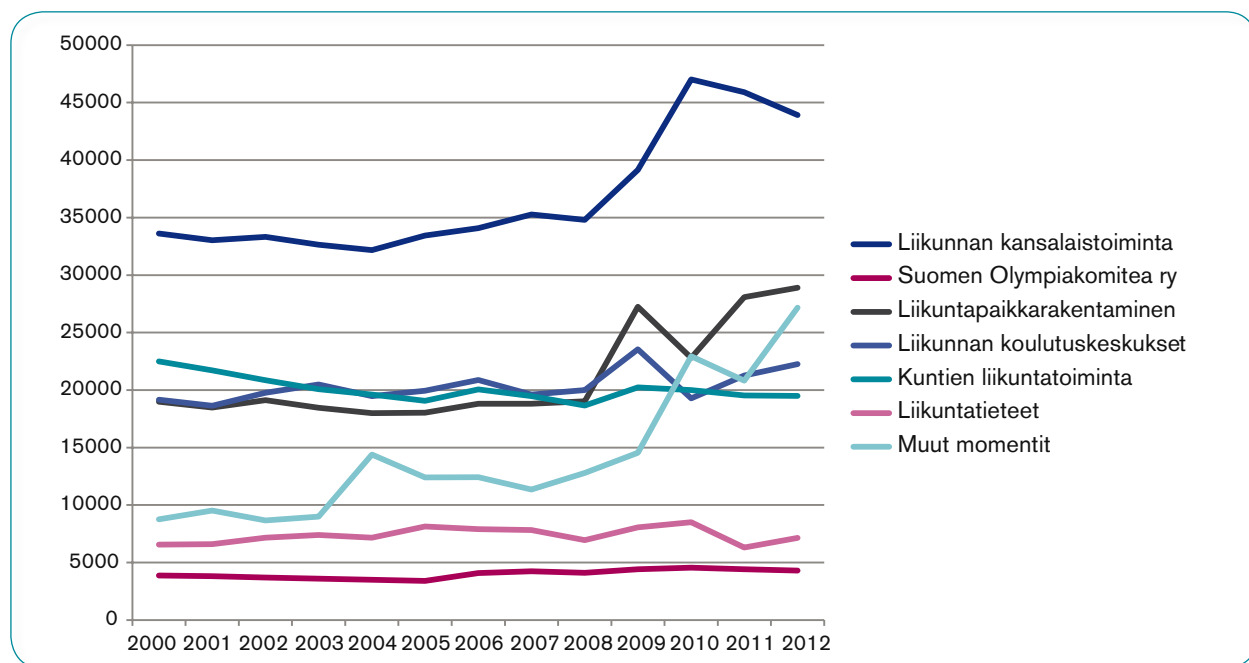
Liikuntapaikkarakentamisen lukuihin sisältyvät avustukset liikuntapaikkarakentamiseen sekä liikuntapaikkarakentamisen tutkimukseen ja kehittämiseen. Näistä määrärahoista myönnetään avustuksia liikun-

tapaikkojen perustamishankkeisiin, eli uudisrakentamiseen ja peruskorjaukseen sekä liikuntarakentamista edistävään tutkimustoimintaan. Liikuntapaikkarakentamisen määrärahoja käsitellään tarkemmin luvussa 4.

Liikunnan koulutuskeskusten osalta kuvioon 3 ja taulukkoon 4 on eritelty veikkausvoittovaroista alueellisille ja valtakunnallisille koulutuskeskuksille osoitetut valtionosuudet vapaan sivistystyön koulutukseen sekä koulutuskeskusten saamat rakentamis- ja kehittämisavustukset sekä opintoteliavustukset. Lisäksi taulukossa esitetään yleisistä budjettivaroista liikunnan koulutuskeskuksille jaettava valtionosuus.

Liikunnan kansalaistoiminta sisältää lajiliittojen ja muiden liikuntajärjestöjen yleisavustukset sekä seuratu- en kehittämisohjelman. Määrärahat ovat suurimmaksi osaksi liikuntajärjestöjen yleisavustuksia ja muutaman hankkeen erityisavustuksia. Suomen Olympiakomitea ry:n yleisavustus on esitetty kuviossa 3 ja taulukossa 4 omana kohtanaan, eikä siis sisälly liikunnan kansalaistoiminnan osuuteen. Liikunnan kansalaistoimintaan osoitettuja määrärahoja käsitellään luvussa 6.

Liikuntatieteiden osalta lukuihin sisältyvät liikuntatieteellisiin tutkimusprojekteihin, Suomen Akatemian tutkimushankkeisiin ja liikuntatieteellisille yhteisöille ja tiedonvälitysyhteisöille myönnettyjen avustusten lisäksi

Kuvio 3. Valtion liikuntamäärärahojen jakautuminen ja kehitys vuosina 2000–2012 (1 000 €), indeksikorjattu JMHI 2000=100 ja RKI 2000=100.

määrärahat Suomen Urheilumuseosäätiölle, Suomen Urheiluilmailuopistolle sekä kansainvälisiin kongresseihin.

Kohdan ”muut momentit” lukuihin kuviossa 3 ja taulukossa 4 sisältyvät liikunnan tunnustuspalkintoihin ja opetus- ja kulttuuriministeriön käytettäväksi osoitettujen varojen ohella lasten ja nuorten liikunnan kehittämiseen, terveyttä edistävän liikunnan kehittämiseen, urheilijoiden apurahoihin ja valmentajien tukeen, kansainväliseen yhteistyöhön ja valtion liikuntaneuvostolle osoitetut määrärahat. Lisäksi kohtaan kuuluvat liikunnan aluehallinnon toimintaan osoitetut varat sekä valtion lisätalousarviossa myönnetty määrärahat. Kohtaan on laskettu mukaan myös muut

valtion liikuntamäärärahoista vuosittain erilaisiin käyttötarkoituksiin osoitetut avustukset.

2.2 Valtion talousarvion tilijaottelun mukainen liikuntamäärärahojen jakautuminen vuonna 2012

Kuviossa 4 ja taulukossa 5 on esitetty vuoden 2012 liikuntamäärärahojen jakautuminen valtion talousarvion tilijaottelun mukaisesti. Eniten varoja on osoitettu liikunnan kansalaistoimintaan, jonka osuus liikuntamäärärahoista on 29 prosenttia. Kuntien liikuntatoimintaan

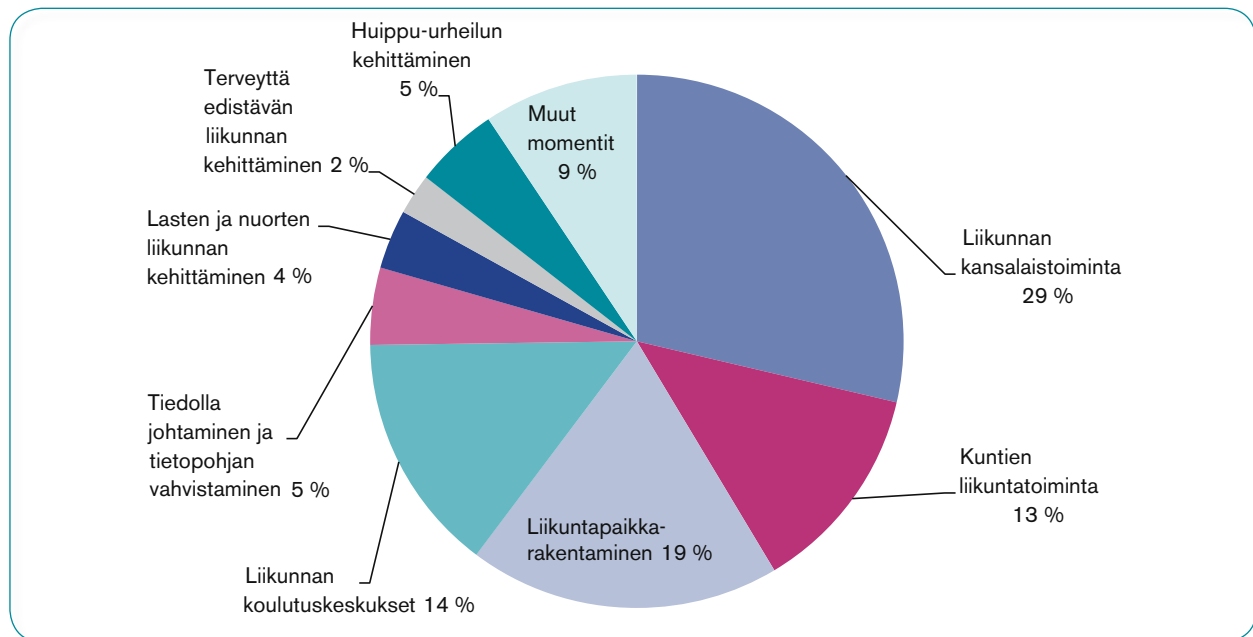
Taulukko 4. Valtion liikuntamäärärahojen jakautuminen vuosina 2002–2012 (1 000 €), indeksikorjattu JMHI 2000=100 ja RKI 2000=100.

Määrärahojen jakautuminen	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Liikunnan kansalais-toiminta	33 324	32 636	32 171	33 436	34 074	35 269	34 808	39 152	47 012	45 891	43 920
Suomen Olympia-komitea ry	3 700	3 605	3 513	3 407	4 081	4 249	4 105	4 413	4 553	4 426	4 300
Liikuntapaikka-rakentaminen	19 122	18 453	17 989	18 039	18 803	18 815	19 018	27 246	22 808	28 074	28 906
Liikunnan koulutus-keskukset	19 762	20 488	19 480	19 944	20 872	19 615	19 997	23 541	19 288	21 271	22 252
valtionosuus toimintaan*	15 152	13 897	13 733	14 219	14 872	14 605	13 797	13 831	13 676	17 036	15 400
rakentamis-avustukset	2 687	3 594	2 785	2 307	3 572	2 621	2 520	5 425	2 963	2 849	3 200
kehittämis-avustukset	530	523	509	1 112	858	831	659	700	679	669	800
opintotseteli-avustukset									21	103	100
valtion-osuus budjetti-varoista	1 394	2 475	2 452	2 306	1 570	1 559	3 022	3 585	1 948	615	2 752
Kuntien liikunta-toiminta	20 855	20 084	19 609	19 068	20 060	19 481	18 657	20 229	19 998	19 531	19 500
Liikuntatieteet	7 170	7 406	7 165	8 148	7 898	7 827	6 946	8 059	8 509	6 316	7 150
Muut momentit	8 664	8 998	14 397	12 398	12 426	11 351	12 798	14 544	22 940	20 811	27 166
Yhteensä	112 596	111 670	114 323	114 441	118 214	116 607	116 329	137 185	145 108	146 321	153 194

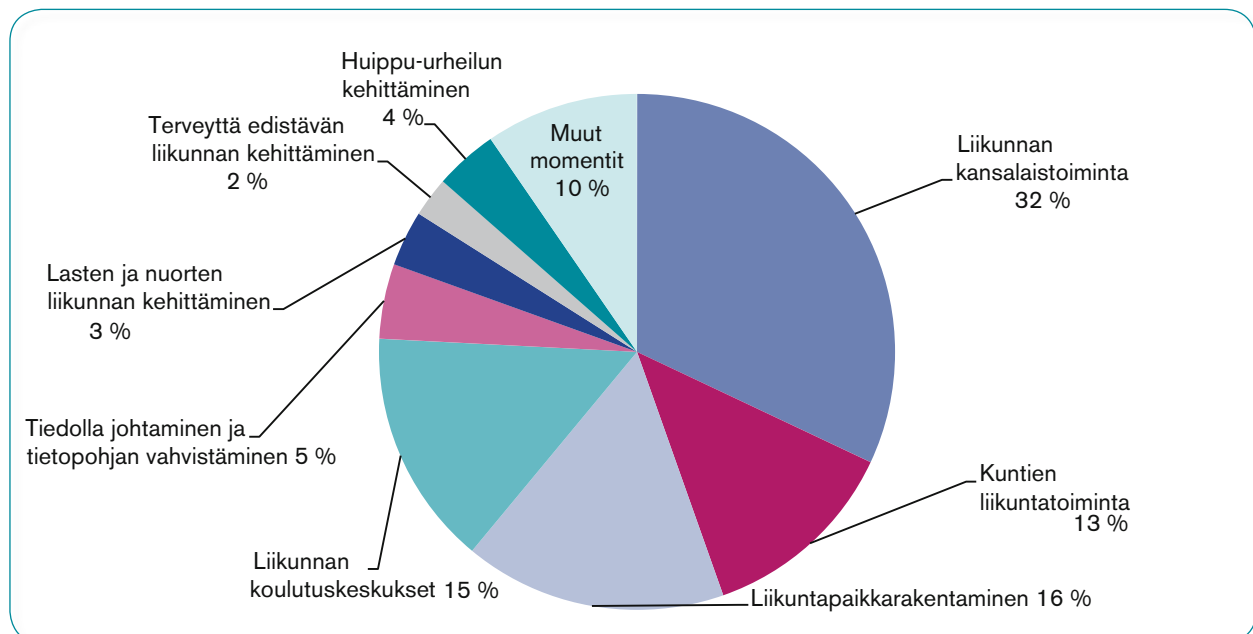
*Valtionosuus toimintaan sisältää myös valtionosuuden vuokra-arvon pääomakustannuksiin vuosina 2000–2003.

on osoitettu 13 prosenttia, liikuntapaikkarakentamiseen 19 prosenttia ja liikunnan koulutuskeskuksille 14 prosenttia määrärahoista. Muiden tilijaottelun mukaisten momenttien osuudet olivat kukin alle 10 prosenttia. Edellisvuoteen verrattuna osuudet ovat pysyneet lähes samansuuruisina. Suurimmat muutokset

viime vuoteen verrattuna ovat tapahtuneet liikunnan kansalaistoiminnan ja muiden momenttien osuuksissa. Kansalaistoiminnan osuus on pienentynyt kaksi prosenttiyksikköä ja muiden momenttien osuus kasvanut saman verran.

Kuvio 4. Valtion liikuntamäärärahojen jakautuminen vuonna 2012.

Kuvio 5. Liikuntaan budjetoidut määrärahat vuonna 2013.

2.3 Valtion liikuntaan budjetoidut määrärahat vuodelle 2013

Valtion liikuntaan budjetoidut määrärahat vuodelle 2013 olivat 152,4 miljoonaa euroa. Määrärahat siis pienenivät vuodesta 2012, jolloin liikuntamäärärahat olivat yhteensä 153,6 miljoonaa euroa. Erityisesti määrärahojen suoraan valtion budjetista tulevien varojen määrä pieneni 2,8 miljoonasta eurosta 109 000 euroon. Muutokset budjettivarojen määrässä johtuvat valtion talousarviossa tehdyistä kohdennuksista ja säästöistä, joiden johdosta liikunnan koulutuskeskusten valtionosuusmomentilta on jouduttu kohdentamaan yleiskatteisia budjettivaroja veikkausvoittovaroilla katettavaksi. Kuviossa 5 ja taulukossa 6 esitetään liikuntamäärärahat vuodelle 2013 valtion talousarvion tilijaottelun mukaisesti.

Suurin osuus valtion liikuntamäärärahoista vuonna 2013 kohdistui liikunnan kansalaistoimintaan 48,8 miljoonalla eurolla. Määräraha jakautui lajiliittojen ja muiden liikuntajärjestöjen avustuksiin ja seuratuun kehittämisohjelmaan.

Liikuntapaikkarakentamisen osuus valtion liikuntamäärärahoista oli 25,1 miljoonaa euroa. Tähän momenttiin sisältyvät liikuntapaikkarakentamisen avustamiseen ja liikuntapaikkarakentamisen tutkimukseen osoitettavat määrärahat. Vuonna 2013 liikuntapaikkarakentamisen määrärahat laskivat noin 4 miljoonaa euroa vuodesta 2012. Valtionosuudet kuntien liikuntatoimintaan ovat pysyneet vuodesta 2008 lukien noin 19,5 miljoonassa eurossa, joskin vuonna 2013 tässäkin momentissa on havaittavissa hienoista laskua.

Liikunnan koulutuskeskuksille osoitettiin yhteensä 22,6 miljoonaa euroa, josta 109 000 euroa muodostui valtion budjettivaroista myönnettävistä valtionosuuksista. Veikkausvoittovarojen osalta tämä momentti jakautui alueellisten ja valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten toimintaan myönnettäviin vapaan sivistystyön valtionosuuksiin, koulutuskeskusten kehittämis- ja rakentamisavustuksiin sekä opintoteliavustuksiin. Kuviossa 5 ja taulukossa 6 valtion budjettivaroista liikunnan koulutuskeskuksille kohdistettavat määrärahat esitetään erikseen.

Tiedolla johtamisen ja tietopohjan vahvistamisen momentille oli vuonna 2013 osoitettu 7,2 miljoonaa euroa. Tämä jakautui liikuntatieteellisiin tutkimus-

projekteihin, Suomen Akatemian tutkimushankkeisiin, liikuntalääketieteellisille yhteisöille ja tiedonvälitysyhteisöille, liikunta-alan tiedolla johtamisen kehittämiseen sekä kansainvälisiin kongresseihin, Suomen Urheilumuseosäätiölle ja Suomen Urheiluilmailuopistolle myönnettäviin avustuksiin.

Huippu-urheilun kehittämiseen osoitetut 6,0 miljoonaa euroa jakautuivat urheilijoiden apurahoihin ja valmentajien tukiin, huippu-urheilun osaamisen kehittämiseen ja urheilijoiden kaksoisurajärjestelmän tukemiseen sekä arvokisoihin. Lasten ja nuorten liikunnan kehittämiseen oli valtion liikuntamäärärahoista erikseen osoitettu 5,3 miljoonan euron määräraha. Terveysttä edistävän liikunnan kehittämiseen valtion liikuntamäärärahoista osoitettiin 3,8 miljoonaa euroa Kunnossa kaiken ikää - ja poikkihallinnollisten terveysliikunnan ohjelmien kautta.

Muita valtion talousarvion tilijaotteluun vuodelle 2013 sisältyviä liikuntatoimen momentteja olivat liikunnan antidopingtoiminta, maahanmuuttajien kotouttaminen liikunnan avulla, kansainvälinen yhteistyö, liikunnan aluehallinnon toiminta, valtion liikuntaneuvosto, Helsingin Olympiastadionin perusparannushanke sekä opetus- ja kulttuuriministeriön käytettäväksi osoitettu osuus, johon sisältyivät erikseen mainittuna määrärahat liikunnan tunnustuspalkintoihin.

Taulukko 5. Valtion liikuntamäärärahojen jakautuminen vuonna 2012.

	euroa	%
Liikunnan kansalaistoiminta	43 920 000	28,7
Lajiliittojen ja muiden liikuntajärjestöjen yleisavustuksiin	42 420 000	
Seuratuen kehittämisohjelmaan	1 500 000	
Kuntien liikuntatoiminta	19 500 000	12,7
Liikuntapaikkarakentaminen	28 906 000	18,9
Liikuntapaikkarakentamisen avustamiseen	28 106 000	
Liikuntapaikkarakentamisen tutkimukseen	800 000	
Liikunnan koulutuskeskukset	22 837 000	14,9
Valtionosuudet veikkausvoittovaroista	15 985 000	
Valtionosuudet budjettivaroista	2 752 000	
Laatu- ja kehittämisavustukset	800 000	
Rakentamisavustukset	3 200 000	
Opintoseteliavustukset	100 000	
Tiedolla johtaminen ja tietopohjan vahvistaminen	7 150 000	4,7
Liikuntatieteellisiin tutkimusprojekteihin	2 700 000	
Suomen Akatemian tutkimushankkeisiin	350 000	
Liikuntatieteellisille yhteisöille ja tiedonvälitysyhteisöille	2 700 000	
Liikunta-alan tiedolla johtamisen kehittämiseen	700 000	
Kansainvälisiin kongresseihin	200 000	
Suomen Urheilumuseosäätiö	290 000	
Suomen Urheiluilmailuopisto	210 000	
Lasten ja nuorten liikunnan kehittäminen	5 500 000	3,6
Lasten ja nuorten liikunnan kehittämisohjelmaan	3 500 000	
Liikkuva koulu-ohjelmaan	2 000 000	
Terveyttä edistävän liikunnan kehittäminen	3 800 000	2,5
Kunnossa kaiken ikää -ohjelma	2 300 000	
Terveysliikunnan ohjelma	1 500 000	
Huippu-urheilun kehittäminen	7 800 000	5,1
Urheilijoiden ja valmentajien apurahoihin ja avustuksiin	1 700 000	
Valmennustoiminnan kehittämiseen ja		
urheilijoiden ammatinedistämissäätiölle	3 700 000	
Arvokisoihin	1 500 000	
Huippu-urheilun rakennemuutoksen toimeenpanon valmisteluun	900 000	
Muut momentit	13 781 000	9,0
Liikunnan antidoping-toimintaan	2 800 000	
Maahanmuutajien kotouttamiseen liikunnan avulla	1 000 000	
Kansainväliseen yhteistyöhön	705 000	
Liikunnan aluehallinnon toimintaan	350 000	
Valtion liikuntaneuvoston toimintaan	480 000	
Opetus- ja kulttuuriministeriön käytettäväksi	2 546 000	
Olympiastadionin perusparannushankkeeseen	5 900 000	
Yhteensä	153 194 000	100,0

Taulukko 6. Liikuntaan budjetoidut määrärahat vuonna 2013.

	euroa	%
Liikunnan kansalaistoiminta	48 790 000	32,0
Lajiliittojen ja muiden liikuntajärjestöjen yleisavustuksiin	38 080 000	
Seuratuen kehittämisohjelmaan	3 850 000	
Huippu-urheiluyksikön toimintaan	900 000	
Huippu-urheiluyksikön ohjelmiin	5 960 000	
Kuntien liikuntatoiminta	19 147 000	12,6
Liikuntapaikkarakentaminen	25 050 000	16,4
Liikuntapaikkarakentamisen avustamiseen	24 250 000	
Liikuntapaikkarakentamisen tutkimukseen ja kehittämiseen	800 000	
Liikunnan koulutuskeskukset	22 553 000	14,8
Valtionosuudet veikkauvoittovaroista	18 244 000	
Valtionosuudet budjettivaroista	109 000	
Laatu- ja kehittämisavustuksiin	900 000	
Rakentamisavustuksiin	3 200 000	
Opintoteliavustuksiin	100 000	
Tiedolla johtaminen ja tietopohjan vahvistaminen	7 150 000	4,7
Liikuntatieteellisiin tutkimusprojekteihin	2 500 000	
Suomen Akatemian tutkimushankkeisiin	180 000	
Liikuntatieteellisille yhteisöille ja tiedonvälitysyhteisöille	3 100 000	
Liikunta-alan tiedolla johtamisen kehittämiseen	700 000	
Kansainvälisiin kongresseihin	170 000	
Suomen Urheilumuseosäätiö	290 000	
Suomen Urheiluliittoaopisto	210 000	
Lasten ja nuorten liikunnan kehittäminen	5 300 000	3,5
Lasten ja nuorten liikunnan kehittämisohjelmaan	3 300 000	
Liikkuva koulu-ohjelmaan	2 000 000	
Terveyttä edistävän liikunnan kehittäminen	3 800 000	2,5
Kunnossa kaiken ikää -ohjelmaan	2 300 000	
Terveysliikunnan ohjelmaan	1 500 000	
Huippu-urheilun kehittäminen	6 000 000	3,9
Urheilijoiden valmennus- ja harjoitteluapurahojen maksamiseen	1 700 000	
Huippu-urheilun osaamisen kehittämiseen ja urheilijoiden		
kaksoisurajärjestelmän tukemiseen	2 600 000	
Arvokisoihin	1 700 000	
Muut momentit	14 607 000	9,6
Liikunnan antidoping-toimintaan	2 900 000	
Maahanmuutajien kotouttamiseen liikunnan avulla	1 100 000	
Kansainväliseen yhteistyöhön	745 000	
Liikunnan aluehallinnon toimintaan	350 000	
Valtion liikuntaneuvoston toimintaan	480 000	
Opetus- ja kulttuuriministeriön käytettäväksi	2 732 000	
Helsingin Olympiastadionin perusparannukseen	6 300 000	
Yhteensä	152 397 000	100,0

Lähteitä:

Arpajaislaki 23.11.2001/1047.

Budjettitalouden talousarvio- ja liikekirjanpito.

Valtionhallinnon internetraportointi. Valtiokonttori.

Saatavilla: <http://www.netra.fi>.

Tilastokeskus. Julkisten menojen hintaindeksi.

Opetusministeriön hallinnonala. Saatavilla:

<http://www.stat.fi/til/jmhi>.

Tilastokeskus. Rakennuskustannusindeksi. Saatavilla:

<http://www.stat.fi/til/rki>.

Valtion talousarvioesitykset. Valtiovarainministeriö.

Saatavilla: <http://budjetti.vm.fi>.

Valtion talousarvion tilijaottelu vuodelle 2012.

Opetusministeriön hallinnonala. Valtiokonttori.

Valtion talousarvion tilijaottelu vuodelle 2013.

Opetusministeriön hallinnonala. Valtiokonttori.

Valtion tilinpäätöskertomukset. Valtiovarainministeriö.

Saatavilla: http://www.valtiokonttori.fi/fi-FI/Tietoa_

Valtiokonttorista/Julkaisut_ja_tilastot/Julkaisut/

Talousjohtamisen_tukeminen/Valtion_tilinpaatos

3 Kuntien liikuntatoimi

Kunnat ovat merkittäviä liikuntapalvelujen tuottajia ja liikunnan toimintaedellytysten luojia. Kuntien tehtävät liikunnan edellytysten luomisessa on määritelty vuoden 1999 alussa voimaan tullessa liikuntalaissa (1054/1998), jonka mukaan ”kunnan tulee luoda edellytyksiä kuntalaisten liikunnalle kehittämällä paikallista ja alueellista yhteistyötä sekä terveyttä edistävää liikuntaa, tukemalla kansalaistoimintaa, tarjoamalla liikuntapaikkoja sekä järjestämällä liikuntaa ottaen huomioon myös erityisryhmät”.

Kuntien liikuntatoimen käyttökustannuksiin myönnetään vuosittain valtionosuutta veikkausvoitovaroista. Liikuntalain mukaisesti valtionosuus tulee myös käyttää liikunnan edellytysten luomiseen. Tämän lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö tukee harkinnanvaraisilla avustuksilla kuntien liikuntapaikkojen rakentamis-, peruskorjaus- ja varustamishankkeita, joita käsitellään tarkemmin luvussa 4. Harkinnanvaraisia avustuksia voidaan myöntää myös paikallisen liikuntatoiminnan kehittämiseen sekä muihin liikuntaa edistäviin hankkeisiin. Lisäksi myöhemmissä luvuissa tarkemmin käsiteltävät lasten ja nuorten sekä maahanmuuttajien liikunnan tukeminen tapahtuu kuntien kautta.

Tässä luvussa esitetyt tilastot kunnallisen liikuntatoimen käyttötaloudesta perustuvat Tilastokeskuksen keräämiin kuntien talouden ja toiminnan tunnuslukuihin. Tilastokeskuksen tuottamat kuntien liikuntatoimen käyttötalouden tunnusluvut eivät sisällä kuntien liikelaitosten tulo- ja menoeriä. Lisäksi kuntien liikuntatoimesta esitettyjä tilastoja tarkasteltaessa tulee huomioda, että kunnallisten palveluiden tuotantotavoissa voi paikkakuntaakohtaisesti olla merkittäviäkin

eroja. Viime vuosina toteutettujen kuntaliitosten ja yhteistoiminta-alueiden perustamisten yhteydessä on kunnissa ryhdytty uudistamaan myös vanhoja hallinto- ja palvelurakenteita. Edellä mainituista syistä johtuen tässä tilastojulkaisussa esitettyjä keskiarvotietoja kuntien liikuntatoimen taloudesta voidaan siis pitää vain suuntaa antavina. Vuonna 2012 valtionosuutta liikuntatoimeen sai yhteensä 320 kuntaa.

Vuonna 2012 noin 20 miljoonaa euroa valtion liikuntamäärärahoista osoitettiin kuntien liikuntatoimintaan. Kuntien liikuntatoimen käyttökustannuksista valtionosuudet kattoivat runsaat kolme prosenttia. Kunnat osoittavat kunnallisveroista keräämiään varoja liikuntaan ja urheiluun vuosittain noin 600–700 miljoonaa euroa. Liikuntapaikkarakentamiseen myönnettävien valtionavustusten osuus oli kaikista tukea saaneiden hankkeiden kokonaiskustannuksista 11 prosenttia. Valtionosuuden merkitys kuntien liikuntatoimen käyttökustannuksiin vaihtelee suhteessa kuntien asukaslukuun, kuten taulukosta 8 käy ilmi.

3.1 Valtionosuus kuntien liikuntatoimeen ja harkinnanvaraiset valtionavustukset

Kunnille on vuodesta 1993 lähtien myönnetty valtionosuutta liikuntatoiminnan käyttökustannuksiin kunnan asukasmäärään ja valtion talousarviossa määriteltyyn asukaskohtaiseen yksikköhintaan perustuen. Valtionosuus kattaa lasketusta kuntakohtaisesta euromäärästä 29,7 prosenttia. Vuonna 2008 yksikköhinta oli 10,90 euroa. Vuodeksi 2009 se nostettiin 12,00 euroon, jonka jälkeen se on pysynyt nykyisellä tasolla.

Valtionosuuden perustana toimii laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (1705/2009).

Taulukossa 7 on esitetty kuntien liikuntatoimen käyttökustannukset, valtionosuudet sekä investoinnit vuosina 2000–2012. Tilastokeskuksen aineistosta kootut kuntien liikuntatoimen vuosittaiset käyttökustannukset ja investointimenot eivät sisällä kuntien liikelaitosten menoeria. Vastaavasti investointeihin liittyvien valtionavustusten kohdalla luvut sisältävät kunnille liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin myönnetty määrärahat, mutta eivät kuntien määräämisvallassa oleville osakeyhtiöille tai muille yhteisöille myönnettyjä hankeavustuksia. Laskettaessa liikuntatoimintaan myönnettyjen valtionosuuksien sekä liikuntapaikkarakentamiseen myönnettyjen valtionavustusten osuutta kuntien liikuntatoimen käyttökustannuksista ja investointimenoista, tarkastelussa on huomioitu vain kyseisiin määrärahoihin oikeutetut Manner-Suomen kunnat.

Taulukossa 8 esitetään Manner-Suomen kuntien liikuntatoimen käyttökustannukset ja valtionosuudet kuntien asukasluvun mukaisissa kuntaryhmissä vuonna 2012. Pääsääntöisesti valtionosuuden prosentuaalinen osuus kuntien liikuntatoimen käyttökustannuksista kasvaa kuntakoon supistuessa. Lisäksi tämän prosentuaalisen osuuden kuntakohtainen vaihtelu on suurempaa asukasluvultaan pienien kuntien joukossa. Esimerkiksi 2000–6000 asukkaan kuntien kuntaryhmässä Vehmaan kunnan pienet käyttökustannukset saavat valtionosuuden prosentuaalisen osuuden vaihteluvälin (1,2–207,1 %) kasvamaan harhaanjohtavan suureksi, sillä toiseksi suurin vastaava prosenttiluku oli 29.

Valtionosuuksien lisäksi kunnille voidaan myöntää harkinnanvaraisia valtionavustuksia liikuntatoiminnan kehittämiseen sekä erilaisiin hankkeisiin, kuten terveyttä edistävän liikunnan projekteihin. Vuonna 2012 opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi yhteensä 377 500 euroa seuraaville terveyttä edistävän liikunnan hankkeille:

- Heinolan kaupunki. Heinolassa jyrää - Terveysliikuntahanke 40 000 euroa.
- Humpin kunta. Liikuntatutor -hanke 15 000 euroa.
- Ikaalisten kaupunki. Terve Liikunta. Yhteishanke Hämeenkyrön kaupungin kanssa. 35 000 euroa.

- Kaarinan kaupunki. Liikkeelle lähtö -hanke. Työttömien liikunnan ja terveyden edistämishanke. 7 500 euroa.
- Kouvolan kaupunki. Ketterä-Kouvolan terveysliikuntahanke 25 000 euroa.
- Lappeenrannan kaupunki. Liikkeelle Lappeenranta 30 000 euroa.
- Muonion kunta. Lihku mätkäi - kohti terveyttä. Kittilän, Kolarin, Muonion ja Enontekiön yhteinen aikuisväestön terveysliikunnan kehittämishanke 30 000 euroa.
- Nastolan kunta. Hyvän Olon Nastola -hanke 25 000 euroa.
- Nilsiän kaupunki. Terve 2022. Maaninka-Nilsä-Siilinjärvi -alueen yhteishanke. 30 000 euroa.
- Pieksämäen kaupunki. Pieksämäen terveysliikunnan kehittämishanke 25 000 euroa.
- Sastamalan kaupunki. Terveysliikuntahanke 40 000 euroa.
- Vaalan kunta. Liikunnasta voimaa ja toimintakykyä -terveyttä edistävän liikunnan hanke yli 70-vuotiaille vaalalaisille 10 000 euroa.
- Varkauden kaupunki. Vipinää Varkauteen -hanke 25 000 euroa.
- Äänekosken kaupunki. Terveyttä edistävän liikunnan hanke 2012–2014 10 000 euroa.
- Kainuun Liikunta ry. VILIMA - Virtuaaliset liikuntapalvelut maaseudun palvelukeskuksissa 30 000 euroa.

Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama liikuntapaikkarakentamisen tutkimus sekä Jyväskylän yliopiston ylläpitämä Suomalaisten liikuntapaikkojen tietopankki (liikuntapaikat.fi) palvelevat niin ikään kunnallista liikuntahallintoa.

3.2 Kuntien liikuntatoimen käyttötalous

Taulukossa 9 on esitetty kuntien liikuntatoimen toimintamenojen jakaantuminen vuosina 2000–2012. Kuntien liikuntatoimen toimintamenot muodostuvat (a) henkilöstömenoista kuten palkoista, palkkioista ja henkilösivukuluista, (b) ulkoisista ja sisäisistä vuokrista, (c) asiakas- ja muiden palveluiden ostoista, (d) avustuksista, (e) materiaalikustannuksista sekä (f) muista käyttömenoista. Toimintamenoihin eivät sisälly poistot ja arvonalentumiset tai vyörytyserät, jotka kuitenkin lasketaan mukaan kuntien liikuntatoimen käyttökustannuksiin.

Taulukko 7. Kuntien liikuntatoimen käyttökustannukset, valtionosuudet sekä investoinnit liikuntapaikkarakentamiseen vuosina 2000–2012 (1000 €), indeksikorjattu JMHI 2000=100 ja RKI 2000=100.

Vuosi	Vos-peruste €/as	Valtion- osuus	Liikunta- toimen käyttö- kustan- nukset	Vos / Käyttö- kust. (%)	Liikunta- paikkojen perustamis- hankkeisiin tukea saaneiden kokonais- investoinnit	Valtionavustukset liikunta- paikkojen perustamis- hankkeisiin	Valtion- avustukset / Inv. (%)
2000	10,8	22 454	545 150	4	120 701	12 955	11
2001	10,8	21 627	549 110	4	128 549	12 725	10
2002	10,8	20 614	546 798	4	131 450	14 812	11
2003	10,8	19 821	551 563	4	142 357	14 276	10
2004	10,8	19 224	559 580	3	145 113	14 550	11
2005	10,8	18 563	557 706	3	120 993	11 817	10
2006	10,8	19 448	564 023	3	116 582	13 046	12
2007	10,8	18 772	564 628	3	113 354	14 608	13
2008	10,9	18 052	573 326	3	106 059	12 074	11
2009	12,0	19 657	590 044	3	102 840	17 539	17
2010	12,0	19 398	590 211	3	110 424	14 793	13
2011	12,0	18 973	593 118	3	107 996	15 220	14
2012	12,0	19 500	630 674	3	122 739	13 166	11

Huom. Sarakkeissa Vos / Käyttökust. ja Valtionavustukset / Inv. huomioidaan vain kyseisiin määrärahoihin oikeutettujen Manner-Suomen kuntien käyttökustannukset ja investointimenot.

Taulukko 8. Kuntien liikuntatoimen käyttökustannukset ja valtionosuus kuntien asukasluvun mukaisissa kuntaryhmissä vuonna 2012.

Kuntaryhmä (as.)	Kuntien lukumäärä	Asukasluku yhteensä	Käyttö- kustannukset yhteensä (1000 €)	Valtionosuus yhteensä (1000 €)	Vos / Käyttökust. (%)	Vaihteluväli (%)	Keskiarvo (%)
Alle 2000	34	50 937	5 099	182	3,56	1,4 -58,8%	6,8
2000-6000	123	480 598	39 155	1 713	4,37	1,2-207,1%	7,4
6001-10000	60	471 725	40 637	1 681	4,14	1,1-13,2%	5,1
10001-20000	47	675 518	71 779	2 408	3,35	1,1-9,1%	4,1
20001-40000	32	886 525	91 984	3 160	3,43	2,4-6,9%	3,7
40001-100000	11	1 005 514	128 161	3 584	2,80	2,2-4,9%	3,0
Yli 100000	8	1 846 721	259 152	6 582	2,54	2,2-3,2%	2,7
Manner-Suomi	320	5 398 173	630 674	19 500	3,09	1,1-207,1%	6,1

Valtionosuudet laskettu lakiin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (1705/2009) ja kuntien asukaslukuun 31.12.2011 perustuen.

Vuonna 2012 henkilöstömenojen osuus, 163,3 miljoonaa euroa, oli kuntien liikuntatoimen toimintamenoista noin 28 prosenttia. Vuokriin kului yhteensä 201,8 miljoonaa euroa eli noin 35 prosenttia toimintamenoista, mikä oli kulujaottelun osioista suurin osuus. Ostopalveluihin kului 116,0 miljoonaa euroa ja materiaalikustannuksiin 45,6 miljoonaa euroa. Avustuksiin kunnat käyttivät 44,5 miljoonaa euroa, 7,7 prosenttia toimintamenoistaan. Muiden käyttömenojen osuus kuntien liikuntatoimen toimintamenoista oli 3,7 miljoonaa euroa. Vuoteen 2011 verrattuna suurimmat menojen prosentuaaliset muutokset kohdistuivat ostopalveluihin, joiden osuus kokonaismenoista kasvoi 0,8 prosenttiyksikköä sekä materiaalikustannuksiin, jotka vähentyivät 0,6 prosenttiyksikköä.

Taulukossa 10 on esitetty kuntien liikuntatoimen toimintatulojen jakaantuminen vuosina 2000–2012. Taulukossa esitetyt kuntien liikuntatoimen toimintatulot koostuvat (a) maksuista, (b) sisäisistä ja ulkoisista myyntituloista, (c) sisäisistä ja ulkoisista vuokratuloista, (d) tuista ja avustuksista sekä (e) muista tuloista. Toimintatuloihin ei ole laskettu mukaan valmistevä-
rastojen muutoksesta, omaan käyttöön valmistuksesta tai vyörytyseristä aiheutuvia tuottoja, jotka kuitenkin sisältyvät kuntien liikuntatoimen käyttötuottoihin.

Vuonna 2012 kuntien liikuntatoimen toimintatuloista 37 prosenttia, 43,3 miljoonaa euroa, muodostui myyntituloista. Myös maksujen 40,4 miljoonan euron osuus oli merkittävä. Vuokrista kunnille kertyi noin viidesosa toimintatuloista, 22,5 miljoonaa euroa, ja avustuksista 5,6 miljoonaa euroa. Muiden tulojen osuus oli 3,9 miljoonaa euroa. Toimintatulojen kehityssuuntia tarkasteltaessa voidaan todeta, että maksujen määrä on vuosi vuodelta vähentynyt samalla, kun myyntitulot ovat lisääntyneet. Myös tukien ja avustusten määrässä on tapahtunut vuosien saatossa huomattavaa vähentymistä.

Taulukkoja 9 ja 10 tarkasteltaessa on otettava huomioon, että taulukot ovat indeksikorjaamattomia. Vuosien välistä vertailua voidaan kuitenkin tehdä prosenttilukuja vertailemalla.

3.3 Kuntien liikuntatoimen käyttötalouden jakautuminen kuntaryhmittäin

Tilastokeskus käyttää kuntien käyttötalouden tunnuslukujen esittämiseksi hyväkseen kuntaryhmitystä, jonka mukaisesti kunnat jaetaan kaupunkimaisiin, taajaan asuttuihin ja maaseutumaisiin kuntiin. Kaupunkimaisia ovat kunnat, joiden väestöstä vähintään 90 prosenttia asuu taajamissa tai suurimman taajaman asukasluku on vähintään 15 000. Taajaan asuttuja kuntia ovat ne, joiden väestöstä vähintään 60 prosenttia mutta alle 90 prosenttia asuu taajamissa ja suurimman taajaman asukasluku on vähintään 4 000 mutta alle 15 000. Maaseutumaisia ovat kunnat, joissa väestöstä alle 60 prosenttia asuu taajamissa ja suurimman taajaman asukasluku on alle 15 000, sekä kunnat, joiden väestöstä vähintään 60 prosenttia, mutta alle 90 prosenttia asuu taajamissa ja suurimman taajaman asukasluku on alle 4 000.

Vuonna 2012 Suomessa oli 336 kuntaa, joista kaupunkimaisia oli 61, taajaan asuttuja 65 ja maaseutumaisia 210. Kaupunkimaisissa kunnissa asui vuoden lopun tilanteen mukaan 3 724 761 henkeä, taajaan asutuissa 858 008 henkeä ja maaseutumaisissa kunnissa 843 905 henkeä.

Taulukossa 11 esitetään kuntien liikuntatoimen käyttökustannusten, -tuottojen ja asukaskohtaisten nettokustannusten jakautuminen kaupunkimaisuutta kuvaaviin kuntaryhmiin eriteltyinä sekä asukaskohtaisten nettokustannusten prosentuaalinen muutos edellisvuoteen verrattuna. Liikuntatoimen käyttökustannukset ja -tuotot sekä nettokustannukset asukasta kohden ovat keskimäärin suurimmat kaupunkimaisissa kunnissa ja pienimmät maaseutumaisissa kunnissa. Vuonna 2012 kaupunkimaisten kuntien liikuntatoimen käyttökustannukset muodostivat 77 prosenttia kaikkien Suomen kuntien liikuntatoimen käyttökustannuksista, taajaan asuttujen kuntien osuuden ollessa 14 prosenttia ja maaseutumaisten kuntien 9 prosenttia.

Taulukko 9. Kuntien liikuntatoimen toimintamenojen jakautuminen vuosina 2000–2012 (1000 €), indeksikorjaamaton.

Vuosi	Henkilöstömenot		Vuokrat		Ostopalvelut		Avustukset		Materiaalikust.		Muut käyttömenot		Yhteensä	
	€	%	€	%	€	%	€	%	€	%	€	%	€	%
2000	122 714	36,1	94 480	27,8	52 249	15,4	36 408	10,7	32 029	9,4	1 716	0,5	339 596	100,0
2001	128 637	35,9	100 080	27,9	55 217	15,4	39 669	11,1	32 806	9,2	1 902	0,5	358 311	100,0
2002	129 368	35,1	103 436	28,1	57 555	15,6	39 509	10,7	34 091	9,3	4 348	1,2	368 307	100,0
2003	136 991	35,6	109 975	28,6	59 181	15,4	38 475	10,0	35 655	9,3	4 115	1,1	384 392	100,0
2004	141 749	35,2	119 047	29,6	63 207	15,7	37 554	9,3	36 657	9,1	4 290	1,1	402 504	100,0
2005	144 723	34,7	125 419	30,1	67 055	16,1	38 548	9,3	36 548	8,8	4 389	1,1	416 682	100,0
2006	146 509	33,6	133 005	30,5	71 301	16,4	40 636	9,3	39 237	9,0	4 738	1,1	435 426	100,0
2007	149 096	32,8	141 842	31,2	78 945	17,4	40 482	8,9	40 757	9,0	2 995	0,7	454 117	100,0
2008	156 777	32,0	153 394	31,3	90 699	18,5	42 603	8,7	43 987	9,0	3 136	0,6	490 596	100,0
2009	154 810	30,1	171 510	33,3	94 982	18,4	47 715	9,3	43 448	8,4	2 406	0,5	514 871	100,0
2010	154 694	29,4	178 750	34,0	99 625	19,0	45 303	8,6	44 052	8,4	3 092	0,6	525 516	100,0
2011	158 215	28,9	188 578	34,5	105 491	19,3	46 366	8,5	45 647	8,3	2 728	0,5	547 025	100,0
2012	163 271	28,3	201 834	34,9	116 051	20,1	48 422	8,4	44 499	7,7	3 674	0,6	577 751	100,0

Taulukko 10. Kuntien liikuntatoimen toimintatulojen jakautuminen vuosina 2000–2011 (1000 €), indeksikorjaamaton.

Vuosi	Maksut		Myyntitulot		Vuokratulot		Tuet ja avustukset		Muut tulot		Yhteensä	
	€	%	€	%	€	%	€	%	€	%	€	%
2000	24 631	39,6	17 146	27,6	13 437	21,6	5 400	8,7	1 616	2,6	62 230	100,0
2001	25 167	39,4	17 616	27,6	13 746	21,5	4 881	7,6	2 519	3,9	63 929	100,0
2002	26 042	38,0	21 900	31,9	13 987	20,4	4 403	6,4	2 214	3,2	68 546	100,0
2003	28 792	39,2	22 581	30,7	14 337	19,5	4 481	6,1	3 305	4,5	73 496	100,0
2004	31 010	39,7	23 822	30,5	15 259	19,5	5 121	6,5	2 977	3,8	78 189	100,0
2005	31 716	39,8	24 226	30,4	16 432	20,6	4 281	5,4	2 986	3,7	79 641	100,0
2006	33 818	39,3	27 195	31,6	16 910	19,6	4 433	5,2	3 705	4,3	86 061	100,0
2007	35 849	39,5	29 136	32,1	18 044	19,9	4 330	4,8	3 296	3,6	90 655	100,0
2008	36 866	38,0	33 497	34,5	19 085	19,7	3 866	4,0	3 742	3,9	97 056	100,0
2009	37 204	37,5	34 530	34,8	19 324	19,5	4 364	4,4	3 773	3,8	99 195	100,0
2010	36 672	35,6	36 904	35,8	20 888	20,3	4 796	4,7	3 749	3,6	103 009	100,0
2011	37 830	35,3	39 367	36,7	21 080	19,6	5 008	4,7	4 008	3,7	107 293	100,0
2012	40 393	34,9	43 275	37,4	22 534	19,5	5 587	4,8	3 944	3,4	115 733	100,0

Taulukko 11. Kuntien liikuntatoimen käyttötalouden jakautuminen kaupunkimaisuutta kuvaavin kuntaryhmittäin vuosina 2000–2012 (1000 €), indeksikorjattu JMHI 2000 = 100.

Vuosi	Kaupunkimaiset kunnat				Taajaan asutut kunnat				Maaseutumaiset kunnat				Yhteensä	
	Käyttö-	Käyttö-	Netto-	Muutos	Käyttö-	Käyttö-	Netto-	Muutos	Käyttö-	Käyttö-	Netto-	Muutos	Indeksikorjatut	
	kust.	tuotot	kust.		kust.	tuotot	kust.		kust.	tuotot	kust.		Käyttö-	Käyttö-
			€/as	%			€/as	%			€/as	%	kust.	tuotot
2000	277 166,1	49 516	72,5	5,6	48 897	7 153	48,9	4,7	53 569	7 040	39,2	4,0	561 854	94 289
2001	292 095,0	51 246	75,0	3,5	54 493	7 829	52,0	6,2	52 243	6 272	42,0	7,2	565 935	92 726
2002	301 857,0	54 522	77,0	2,7	56 794	8 176	55,0	5,8	53 732	6 607	42,0	0,0	563 552	94 710
2003	313 576,0	58 346	79,0	2,6	57 526	8 912	55,0	0,0	56 398	7 535	45,0	7,1	568 464	99 455
2004	328 486,0	64 015	81,0	2,5	60 420	8 755	58,0	5,5	59 226	8 130	47,0	4,4	576 726	104 115
2005	340 209,0	63 490	85,0	4,9	63 509	9 361	59,0	1,7	60 001	8 522	48,0	2,1	574 794	100 864
2006	359 648,0	70 125	87,0	2,4	63 423	9 894	59,0	0,0	61 612	8 969	50,0	4,2	581 305	106 728
2007	374 674,0	76 643	89,0	2,3	67 288	11 227	61,0	3,4	62 507	9 554	51,0	2,0	581 928	112 383
2008	407 013,0	85 850	92,0	3,4	67 706	11 397	66,0	8,2	65 070	10 629	55,0	7,8	590 893	118 089
2009	435 067,0	81 082	97,0	5,4	68 501	11 264	68,0	3,0	60 590	10 419	58,0	5,5	608 124	104 457
2010	440 404,0	83 997	97,0	0,0	72 746	12 147	71,0	4,4	61 443	10 791	60,0	3,4	608 296	113 207
2011	456 401,0	88 044	100,0	2,2	77 580	13 293	63,0	3,6	64 270	11 598	63,0	4,5	616 582	116 395
2000– 2012	482 610,0	96 489	104,0	4,0	81 001	13 691	78,0	9,5	67 063	12 423	66,0	4,8	630 674	122 603
				43,5				59,4				68,4		

Taulukossa 12 esitetään kuntien liikuntatoimen nettokäyttökustannukset asukasta kohden kuntien asukasluvun mukaisissa kuntaryhmissä vuosina 2002–2012. Nettokäyttökustannukset asukasta kohden ovat keskimäärin suuremmat asukasluvultaan suuremmissa kunnissa. Suhteellisesti eniten nettokäyttökustannukset ovat kasvaneet asukasluvultaan pienempien kuntien ryhmissä, mitä osaltaan selittävät niissä tapahtuneet kuntaliitokset ja sulautuminen osaksi suurempia kuntakokonaisuuksia.

Kaikkein pienimmät nettokustannukset asukasta kohden ovat 2000–6000 asukkaan kuntaryhmässä, jossa kunnat ovat käyttäneet liikuntatoimeen keskimäärin 63,7 euroa asukasta kohden. Myös alle 2000 asukkaan kuntaryhmässä nettokustannukset asukasta kohden ovat pienempiä kuin väestömäärältään suurissa kunnissa. Suurimmat nettokustannukset asukasta kohden ovat maan suurimmissa kaupungeissa. Yli 100 000 asukkaan kuntaryhmässä keskimääräiset nettokustannukset ovat asukasta kohden 105 euroa.

Toimintakate kertoo käyttökustannusten ja käyttötuottojen suhteesta. Lähes poikkeuksetta kuntien toimintakate on liikuntatoimen osalta negatiivinen. Liikuntatoimen käyttötuotot muodostuvat suurelta osin liikuntapaikka- ja sisäänpääsymaksuista. Suhteessa suurimmat käyttötuotot ovat 20 001–40 000 asukkaan sekä yli 100 000 asukkaan kuntaryhmissä, joissa käyttötuotot ovat 21 prosenttia käyttökustannuksista. Alhaisin suhde on alle 2000 asukkaan kunnissa, joissa käyttötuotot ovat keskimäärin noin yhdeksän prosenttia käyttökustannuksista. Kuntakoon kasvaessa myös kunnan keskimääräiset liikuntatoimen käyttötuotot näyttävät kasvavan suhteessa käyttökustannuksiin, joskaan kasvu ei ole täysin lineaarista. Taulukossa 13 esitetään kuntien keskimääräisiä toimintakatteita asukasluvun mukaisissa kuntaryhmissä.

Taulukko 12. Kuntien liikuntatoimen käyttötalouden nettokustannukset kuntien asukasluvun mukaisissa kuntaryhmissä vuosina 2002–2012 (€/asukas), indeksikorjaamaton.

Kuntaryhmä (as.)	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Muutos%, 2002– 2012
Alle 2000	40 €	42,8	45,0	47,6	49,7	50,4	55,3	65,6	70,0	74,1	69,2	74,3
2000-6000	42 €	42,4	44,3	45,9	47,2	48,4	50,6	54,1	56,1	61,0	63,7	52,4
6001-10000	51 €	52,7	53,8	55,0	58,9	60,0	65,3	66,1	68,0	68,5	74,0	46,5
10001-20000	58 €	61,2	65,0	67,2	67,4	70,0	74,3	74,7	77,9	80,8	85,7	46,7
20001-40000	65 €	65,6	69,0	71,0	72,6	73,4	77,8	73,3	73,5	76,2	81,4	26,0
40001-100000	72 €	71,9	74,2	76,3	79,9	83,5	88,0	96,3	94,3	92,9	99,6	37,8
Yli 100000	87 €	89,0	91,4	95,2	97,4	98,3	101,5	107,2	107,5	102,0	105,0	21,2
Koko maa	66 €	68 €	70 €	72,8	75,0	76,8	81,1	86,2	87,0	90,0	94,0	42,6

Taulukko 13. Kuntien liikuntatoimen toimintakatteeseen vaikuttavia muuttujia kuntien asukasluvun mukaisissa kuntaryhmissä vuonna 2012.

Kuntaryhmä (as.)	Käyttötulot (1000€)	Nettokustannukset (€/as.)	Toimintakate (1000€)	Käyttötulot- käyttökustannus- suhde (%)
Alle 2000	639	69	-4 027	8,9
2000-6000	8 460	64	-29 714	14,2
6001-10000	5 458	74	-33 160	13,5
10001-20000	13 091	86	-57 399	15,8
20001-40000	20 362	81	-71 622	21,0
40001-100000	24 702	100	-103 459	19,4
Yli 100000	51 417	105	-207 735	21,0
Manner-Suomi	124 129	94	-507 116	19,4

Lähde: Tilastokeskus, Kuntien talous ja toiminta

Lähteitä:

Budjettitalouden talousarvio- ja liikekirjanpito.

Valtionhallinnon internetraportointi. Valtiokonttori.

Saatavilla: <http://www.netra.fi>.

HARAVA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsitelyjärjestelmä.

Kuntien liikuntatoimen talous- ja henkilöstötietoja vuosilta 2006–2009. Opetusministeriön julkaisuja 2010:15. Helsinki: Opetusministeriö.

Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta 29.12.2009/1705.

Liikuntalaki 18.12.1998/1054.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunta. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta>.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitus. Yksikköhintojen ja rahoituksen määräytyminen vuonna 2012. Oppaat ja käsikirjat 2012:2. Saatavilla:

http://www.o2.oph.fi/asiakkaat/rahoitus/rahjulk12/Rahoitusjulkaisu_2012.pdf

Tilastokeskus. Kuntien ja kuntayhtymien talous ja toiminta 2011. Saatavilla:

<http://www.stat.fi/til/ktt/index.html>.

Tilastokeskus. Kuntien talous ja toiminta. Julkinen talous. Julkaisut vuosilta 2001–2009. Helsinki.

4 Liikuntapaikkarakentaminen

Kattavilla liikunnan olosuhteilla on keskeinen merkitys liikunnallisen elämäntavan edistämisessä. Suomessa on noin 30 000 liikuntapaikkaa, joista noin 75 prosenttia on kuntien rakentamia ja ylläpitämiä. Lopuistakin liikuntapaikoista merkittävä osa on kuntien määräämisvallassa olevien osakeyhtiöiden ja yhteisöjen hallinnassa tai kuntien osittaisessa omistuksessa. Täysin yksityisiä liikuntapaikkoja on muodostunut lähinnä suuriin kaupunkeihin ja taajamiin.

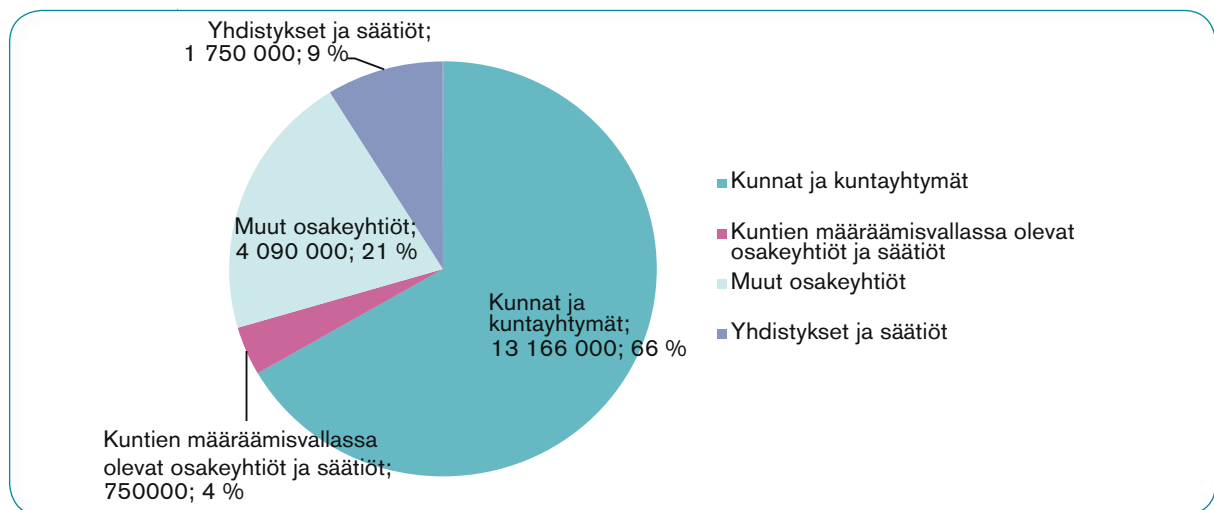
Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää vuosittain avustuksia liikuntapaikkojen sekä niihin liittyvien vapaa-aikatiilojen rakentamiseen. Valtion talousarvioon asetetaan vuosittain määräraha näiden avustuksen myöntämiseksi. Avustuksia myönnetään liikuntalain 8 §:n mukaisesti ensisijaisesti kunnille tai kuntayhtymille sekä kunnan tai kuntayhtymän määräämisvallassa oleville yhteisöille. Lain mukaan avustuksia voidaan kuitenkin myöntää myös muille yhteisöille.

Rakentamisavustusten lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö avustaa tutkimus- ja kehittämishankkeita, joiden tavoitteena on lisätä liikuntapaikkarakentamisen laatua sekä liikuntapaikkojen saavutettavuutta, turvallisuutta, esteettömyyttä ja monikäyttöisyyttä. Kuviossa 6 on esitetty liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin myönnettyjen valtionavustusten jakautuminen hakijayhteisöittäin vuonna 2012. Kunnille, kuntayhtymille ja kuntien määräämisvallassa oleville osakeyhtiöille ja säätiöille osoitettiin valtionavustuksista 70 prosenttia.

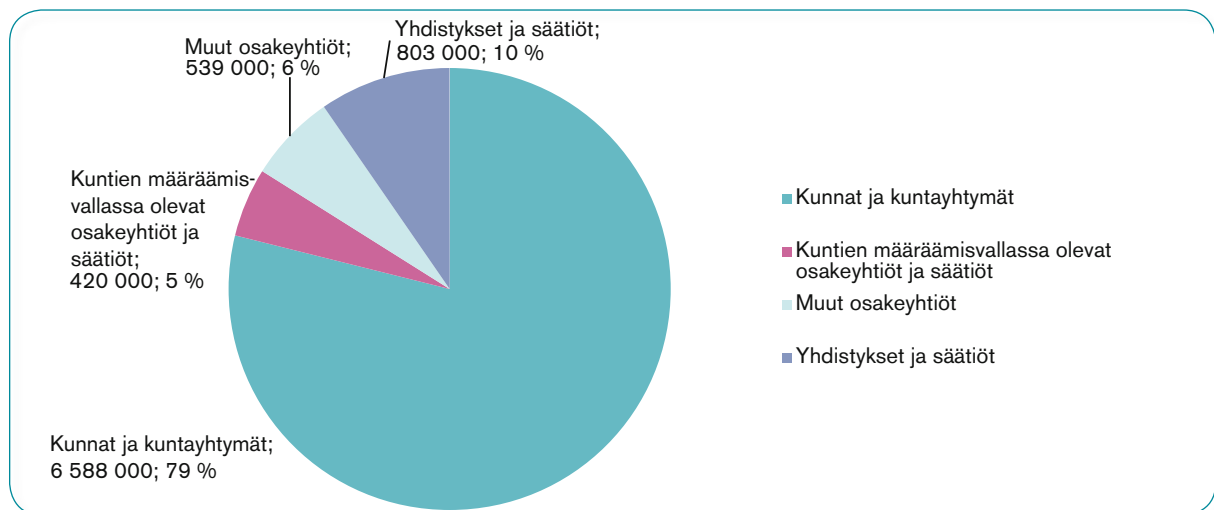
Valtion liikuntamäärärahoista tuettiin liikuntapaikkarakentamista vuonna 2012 yhteensä 28 906 000 eurolla. Summa kattaa liikuntapaikkojen perustamis-

hankkeiden avustusten lisäksi myös liikuntapaikkarakentamiseen myönnettyt kehittämis- ja tutkimusavustukset, joita myönnettiin 800 000 eurolla. Taulukossa 14 on esitetty liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin sekä liikuntapaikkarakentamisen kehittämis- ja tutkimustoimintaan myönnettyt avustukset vuosina 2000–2012. Liikuntapaikkarakentamiseen myönnettyjen avustuksen kehitys vuosina 2000–2012 esitetään myös kuviossa 8.

Valtion liikuntapaikkojen avustuspolitiikkaa linjataan valtion liikuntaneuvoston laatimassa Liikuntapaikkarakentamisen suunta 2011 -asiakirjassa (Opetusministeriön julkaisuja 2008:45). Nykyisen strategikauden painopistealueita ovat (1) lasten ja nuorten liikkumisympäristöjen kehittäminen, (2) terveyttä edistävien liikuntaolosuhteiden lisääminen, (3) liikuntapaikkojen laadun kehittäminen sekä (4) kaavoitus ja yhdyskuntasuunnittelu. Liikuntapaikkarakentamisen laadun kehittämisen tarkastelussa korostuvat liikuntapaikkojen toiminnallisuuden ohella terveellisuuden, taloudellisuuden, turvallisuuden, ekologisuuden sekä esteettisyyden näkökulmat. Liikuntapaikkojen rakentamispoliittikan painopistealueet on johdettu yleisten rakentamispoliittisten tavoitteiden ohella hallitusohjelman perusteella määritellyistä liikunnan toimintapoliittisista tavoitteista. Uuden Suunta-asiakirjan valmistelu on aloitettu vuonna 2012 ja se tulee linjamaan valtion avustuspolitiikkaa uuden ohjelmakauden ajan.

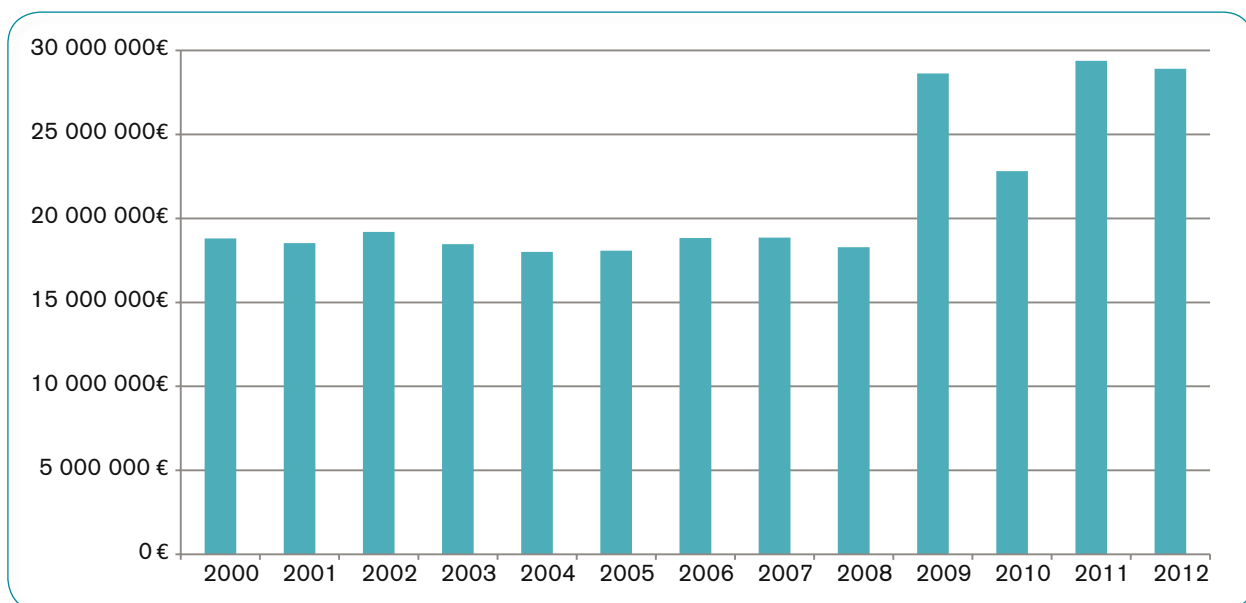
Kuvio 6. Liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin myönnettyjen valtionavustusten jakautuminen yhteisöryhmittäin vuonna 2012.

Kuvio 7. ELY-keskusten myöntämät liikuntapaikkojen perustamisavustusten jakautuminen vuonna 2012

Taulukko 14. Liikuntapaikkarakentamiseen myönnetty valtionavustukset vuosina 2000–2012, indeksikorjattu JMHI 2000=100 ja RKI 2000=100.

Vuosi	Perustamishankkeet		Kehittämis- ja tutkimustoiminta		Yhteensä	Yhteensä Indeksikorjatut
	Avustukset	Indeksikorjatut (RKI)	Avustukset	Indeksikorjatut (JMHI)		
2000	13 424 760	18 115 371	483 389	695 113	13 908 149	18 810 485
2001	13 539 128	17 824 097	504 564	697 657	14 043 692	18 521 754
2002	14 076 000	18 387 371	604 000	810 216	14 680 000	19 197 588
2003	13 716 750	17 594 470	670 000	875 873	14 386 750	18 470 343
2004	13 701 000	17 150 398	670 000	853 375	14 371 000	18 003 773
2005	14 278 000	17 248 642	668 882	826 334	14 946 882	18 074 976
2006	15 450 000	17 988 119	700 000	840 234	16 150 000	18 828 353
2007	16 450 000	18 076 246	672 200	780 795	17 122 200	18 857 040
2008	16 500 000	17 462 824	750 000	823 282	17 250 000	18 286 106
2009	25 983 000	27 804 489	765 000	823 406	26 748 000	28 627 894
2010	20 750 000	21 960 824	800 000	847 128	21 550 000	22 807 952
2011	28 080 000	28 569 066	800 000	813 933	28 880 000	29 382 999
2012	28 106 000	28 106 000	800 000	800 000	28 906 000	28 906 000

Kuvio 8. Liikuntapaikkarakentamiseen myönnettyjen valtionavustusten kehitys vuosina 2000–2012, indeksikorjattu RKI 2000=100 ja JMHI 2000=100.

4.1 Liikuntapaikkojen perustamishankkeet

Vuonna 2012 valtio avusti liikuntapaikkojen perustamishankkeita 28 106 000 eurolla. Avustusten määrä on noussut huomattavasti vuoden 2008 tasosta, jolloin avustuksia jaettiin 17,5 miljoonaa euroa. Vuoteen 2011 verrattuna avustusten määrä pysyi samalla tasolla.

Vuonna 2010 toteutettiin aluehallinnon uudistus, jossa muodostettiin kaksi monialaista viranomaisesta. Liikuntatoimen tehtävät keskitettiin lääneistä 1.1.2010 alkaen kuuteen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen (Helsinki, Vaasa, Turku, Kuopio, Oulu ja Rovaniemi). Opetus- ja kulttuuriministeriön sekä aluehallinnon ELY-keskusten jakamat liikuntapaikkojen perustamishankkeiden valtionavustukset ELY-alueittain on esitetty taulukossa 15. Tilastotiedot ennen vuotta 2010 eivät ole enää aluehallintouudistuksen jälkeen täysin vertailukelpoisia, joten tilastot käsittävät tältä osin ainoastaan vuodet 2011–2012.

Valtionavustukset kustannusarvioltaan yli 700 000 euron liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin myöntää opetus- ja kulttuuriministeriö. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset toimivat valtionapuviranomaisina kustannusarvioltaan korkeintaan 700 000 euron (alv 0 %) liikuntapaikkahankkeissa. Vuonna

2012 elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten jakamien valtionavustusten osuus valtion liikuntapaikkarakentamisen määrä-rahoista oli 8,4 miljoonaa euroa. ELY-keskusten myöntämien avustusten indeksikorjattu arvo laski edellisvuodesta 1,8 miljoonaa euroa.

Opetus- ja kulttuuriministeriön laatimassa ja vuosittain tarkistettavassa liikuntapaikkojen rahoitus-suunnitelmassa nimetään ennakoivasti hankkeet, joita valtio varautuu avustamaan seuraavan neljän vuoden aikana edellyttäen, että liikuntapaikkarakentamisen rahoitus säilyy vähintään arvioidun suuruisena. Lisäksi valtion liikuntaneuvosto ja asianomaiset elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset antavat lausuntonsa avustettavista hankkeista. Liikuntapaikkojen perustamishankkeiden valtionavustuksia säädellään lailla opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (1705/2009).

Taulukossa 16 on esitetty liikuntapaikkojen perustamishankkeiden avustushakemusten ja myönnettyjen avustusten lukumäärät vuosina 2011–2012. Vuonna 2012 ELY-keskusten päätösvallassa olleista avustushakemuksista myönteisen päätöksen sai 68 prosenttia hakijoista. Opetus- ja kulttuuriministeriön osalta vastaava luku oli 57 prosenttia.

Taulukko 15. Liikuntapaikkojen perustamishankkeiden valtionavustukset ELY-alueittain vuosina 2011–2012 (1000 €), indeksikorjattu RKI 2000=100.

ELY-alue	2011					2012		
	OKM	Indeksi- korjattu	ELY	Indeksi- korjattu	Yht.	OKM	ELY	Yht.
Uusimaa	5 280 000	5 371 961	4 000 000	4 069 667	9 441 629	5 890 000	3 250 000	9 140 000
Pohjanmaa	4 570 000	4 649 595	2 550 000	2 594 413	7 244 008	4 556 000	1 800 000	6 356 000
Varsinais-Suomi	2 150 000	2 187 446	840 000	854 630	3 042 076	3 480 000	800 000	4 280 000
Pohjois-Savo	2 570 000	2 614 761	860 000	874 979	3 489 740	1 650 000	800 000	2 450 000
Pohjois-Pohjanmaa	2 340 000	2 380 755	1 150 000	1 170 029	3 550 785	2 560 000	900 000	3 460 000
Lappi	1 190 000	1 210 726	580 000	590 102	1 800 828	1 620 000	800 000	2 420 000
Yhteensä	18 100 000	18 415 245	9 980 000	10 153 820	28 569 066	19 756 000	8 350 000	28 106 000

Taulukko 16. Liikuntapaikkojen perustamishankkeiden avustushakemusten ja myönnettyjen avustusten lukumäärät vuosina 2011–2012.

ELY-alue	2011				2012			
	Hakemuksia		Myöntöjä		Hakemuksia		Myöntöjä	
	OKM	ELY	OKM	ELY	OKM	ELY	OKM	ELY
Uusimaa	29	68	12	47	18	60	7	42
Pohjanmaa	15	57	7	35	16	49	9	32
Varsinais-Suomi	18	18	4	13	7	17	5	13
Pohjois-Savo	23	23	5	15	4	20	3	15
Pohjois-Pohjanmaa	23	23	5	16	7	25	5	13
Lappi	22	22	2	19	4	27	3	19
Yhteensä	130	211	35	145	56	198	32	134

Taulukko 17. Kustannusarvioltaan yli 700 000 € liikuntapaikkojen perustamishankkeiden avustushakemuksissa useimmin esiintyvät liikuntapaikkatypit vuosina 2002–2012 (lkm).

Liikuntapaikkatyyppi	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Uimahallit	11	11	10	9	6	11	10	7	8	9	2
Jäähallit	17	13	9	7	14	14	16	17	9	13	6
Liikuntahallit	25	19	16	19	15	19	21	13	18	30	8
Kentät	3	4	4	3	2	6	4	3	8	12	28
Muut	15	18	14	7	9	14	18	31	36	14	13
Yhteensä	71	65	53	45	46	64	69	71	79	78	57

Taulukossa 17 esitetään opetus- ja kulttuuriministeriön päätösvallassa olleiden, kustannusarvioltaan yli 700 000 euron liikuntapaikkojen perustamishankkeiden avustushakemuksissa yleisimmin esiintyneet liikuntapaikkatyypit vuosina 2002–2012. Aikaisempina vuosina edustetuimpia liikuntapaikkoja avustushakemuksissa ovat olleet liikuntahallit ja jäähallit, mutta vuonna 2012 kenttien määrä lisääntyi huomattavasti. Liikuntahalleiksi tässä tarkastelussa lasketaan kaikki perinteiset ja monikäyttöiset liikuntasalit sekä -hallit. Merkittäväksi ryhmäksi taulukossa 17 nousevat myös muut liikuntapaikat, joihin sisältyvät mm. kaikki lähinnä yksittäisiä liikuntalajeja palvelevat erikoistilat, kuten jalkapallohallit, keilahallit, tennishallit ja salibandyhallit. Muihin liikuntapaikkoihin kuuluvat myös urheilutalot, jotka sisältävät useampia erilaisia liikuntatiloja.

4.2 Liikuntapaikkarakentamiseen liittyvä tutkimus- ja kehittämistoiminta

Valtion liikuntamäärärahoista myönnetään vuosittain avustuksia liikuntapaikkojen rakentamiseen, ylläpitoon tai käyttöön kohdistuvaan tutkimus- ja kehittämistyöhön. Tätä tutkimus- ja kehittämistyötä tekevät etenkin tutkimuslaitokset ja korkeakoulut. Vuonna 2012 liikuntapaikkarakentamiseen liittyvään tutkimukseen myönnettiin avustuksia yhteensä 710 000 euroa. Avustusten määrä on reaaliarvona mitattuna pienentynyt vuodesta 2010 lähtien. Avustettuja hankkeita oli yhteensä 17 kappaletta hankeavustusten median ollessa 30 000 euroa. Suurin yksittäinen avustus, 140 000 euroa, osoitettiin Jyväskylän yliopiston hallinnoimalle LIPAS/liikuntapaikat.fi -hankkeelle, joka koaa yhteen tietoja suomalaisista liikuntapaikoista.

Taulukossa 18 on esitetty liikuntapaikkarakentamisen tutkimus- ja kehittämishankkeisiin myönnetty valtionavustukset teemoittain vuosina 2009–2012. Vuonna 2012 myönnettyistä avustuksista 24 prosenttia osoitettiin rakennustekniikkaan, talouteen ja väli-neistöön liittyviin tutkimus- ja kehittämishankkeisiin. Toiseksi suurin teema oli tietojärjestelmät, jolle osoitettiin 20 prosenttia kokonaisavustuksista. Vuodesta 2011 merkittävimmin kasvanut teema oli lähi- ja ar-kiliikuntapaikkoihin liittyvä tutkimus, jonka avustus-summa nousi vuoden 2011 30 000 eurosta 127 000 euroon. Kasvu johtui lisääntyneestä panostuksesta aikuisväestön lähiliikunnan olosuhteiden tutkimukseen ja kehittämiseen.

Taulukko 18. Liikuntapaikkarakentamisen tutkimus- ja kehittämishankkeisiin myönnetty valtionavustukset teemoittain vuosina 2009–2012.

Teema	2009			2010			2011			2012		
	Lkm	€	%	Lkm	€	%	Lkm	€	%	Lkm	€	%
Yhdyskunta-suunnittelu	1	31 000	4,1	1	20 000	2,5	1	29 500	3,7	1	30 000	4,2
Lähi- ja arkkiliikuntapaikat	1	11 000	1,4	3	35 000	4,4	1	30 000	3,8	4	127 000	17,9
Rakennustekniikka, talous ja välineistö	11	246 400	32,2	10	248 000	31,0	7	237 000	29,6	5	173 000	24,4
Turvallisuus	1	23 000	3,0	1	25 000	3,1	2	58 000	7,3	2	54 000	7,6
Ympäristö ja kestävä kehitys	1	20 000	2,6	2	70 000	8,8	1	30 000	3,8	1	40 000	5,6
Erityisryhmät ja tasa-arvo	2	97 700	12,8	2	119 000	14,9	1	60 000	7,5	0	0	0,0
Liikuntapaikkojen käyttö, kysyntä ja tarjonta	2	85 000	11,1	3	117 000	14,6	4	134 000	16,8	1	30 000	4,2
Tietojärjestelmät	2	209 400	27,4	2	166 000	20,8	2	123 000	15,4	1	140 000	19,7
Muut tutkimukset	3	41 500	5,4	0	0	0,0	3	98 500	12,3	2	116 000	16,3
Yhteensä	24	765 000	100,0	24	800 000	100,0	22	800 000	100,0	17	710 000	100,0

Lähteitä:

Liikuntalaki 18.12.1998/1054. Saatavilla:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2009/20091705>

LIPAS Suomalaisten liikuntapaikkojen tietopankki.

Saatavilla: www.liikuntapaikat.fi

Avustusesitykset liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin vuosina 2000–2012. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.

HARAVA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsittelyjärjestelmä.

Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta 29.12.2009/1705.

Liikuntapaikkarakentamisen suunta 2011 -asiakirja.

Valtion liikuntaneuvosto. Helsinki: Opetusministeriö.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunta. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta>.

5 Liikunnan koulutuskeskukset

Suomessa on 11 valtakunnallista ja kolme alueellista liikunnan koulutuskeskusta. Liikunnan koulutuskeskuksissa toteutettava liikunta-alan koulutus ja muu toiminta ryhmitellään koulutustehtävittäin vapaaseen sivistystyöhön, ammatilliseen peruskoulutukseen, ammatilliseen lisäkoulutukseen sekä maksulliseen palvelutoimintaan. Vapaan sivistystyön koulutuksessa liikunnan koulutuskeskukset järjestävät muun muassa urheilijoiden valmennukseen liittyvää koulutusta sekä urheiluseurojen ohjaajien, valmentajien ja seurahenkilöstön koulutusta yhteistyössä liikuntajärjestöjen kanssa. Samalla liikunnan koulutuskeskukset toimivat koko väestölle tarkoitettuina kunto- ja terveysliikunnan koulutuskeskuksina.

Liikunnan koulutuskeskusten lakisääteisiä valtionosuuksia katetaan sekä veikkausvoittovaroista että yleisistä budjettivaroista. Liikunnan koulutuskeskukset saavat vapaan sivistystyön koulutustoimintaan suoriteperusteista valtionosuutta, joka rahoitetaan pääosin valtion liikuntabudjetin veikkausvoittovaroista. Tätä valtionosuutta säädellään vapaasta sivistystyöstä annetulla lailla (632/1998) ja asetuksella (805/1998). Lisäksi osa valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten valtionosuuksista rahoitetaan yleisistä budjettivaroista. Vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) mukaan valtionosuuden laskentaperusteena valtakunnallisilla liikunnan koulutuskeskuksilla on opiskelijavuorokausi ja alueellisilla liikunnan koulutuskeskuksilla opiskelijapäivä, sekä niille määrättävä yksikköhinta. Valtionosuusprosentti on 65. Yksikköhinnoissa ei ole porrastuksia, mutta oppilaitosten erilaisuus otetaan huomioon painottamalla toteutuneita suoritteita opetuksen sisällön ja oppilaitoksen suuruuden mukaisilla painokertoimilla.

Liikunnan koulutuskeskukset voivat lisäksi saada harkinnanvaraista valtionavustusta liikuntapaikka-

rakentamiseen, laatu- ja kehittämishankkeisiin sekä opintoseteliavustusta. Rakentamisavustuksia myönnetään liikuntapaikkojen ja vapaa-aikatoimintatilojen rakentamiseen, peruskorjaukseen, hankkimiseen ja varustamiseen. Vuonna 2012 liikunnan koulutuskeskusten rakentamishankkeisiin myönnettiin yhteensä 3,2 miljoonaa euroa.

Vuonna 2012 liikunnan koulutuskeskuksille myönnettävät laatu- ja kehittämisavustukset oli tarkoitettu niiden toiminnan kehittämiseksi järjestettävää kokeilua, toimintaan liittyviä tarpeellisia erityistehtäviä sekä toiminnan käynnistämistä varten tai koulutuksen monipuolisuuden tukemiseksi. Tavoitteena oli liikunnan alalla tapahtuvan vapaan sivistystyön koulutuksen ohjaaminen liikuntapolitiikan kannalta strategisesti keskeisille toiminta-alueille. Laatu- ja kehittämishankkeisiin myönnettiin yhteensä 800 000 euron avustukset. Avustuksia sai yhteensä 17 hanketta, joista suurimman taloudellisen tuen, 130 000 euroa, sai liikuntakeskus Pajulahden huippu-urheilun päivittäisvalmennuksen toimintamallien kehittämiseen valmennuskeskusympäristössä keskittyvä hanke.

Vuonna 2010 aloitettiin opintoseteliavustus, joka on tarkoitettu opiskelijamaksuja korvaavaksi tai alennavaksi järjestelmäksi aliedustetuille kohderyhmille (työttömät, lomautetut, maahanmuuttajat, eräistä elintapasairauksista kärsivät henkilöt) vapaan sivistystyön koulutuksessa. Avustusta jatkettiin myös vuonna 2012, jolloin opintoseteliavustuksia myönnettiin yhteensä 100 000 eurolla. Opintoseteliavustusten määrä säilyi muuttumattomana vuodesta 2011.

Liikunnan koulutuskeskukset saavat koulutustehtävänsä perusteella valtion rahoitusta myös usean muun lain nojalla. Koulutusta ja sen rahoitusta ohjaavat valtionavustuslaki (688/2001), laki ammatillisesta koulutuksesta (630/1998), laki ammatillisesta aikuiskoulu-

tuksesta (631/1998), laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (1705/2009) sekä niihin liittyvät asetukset.

Vuodesta 1993 lähtien liikunnan koulutuskeskuksilla on ollut lainsäädännön puitteissa mahdollisuus järjestää valtionosuuskelpoisen koulutuksen lisäksi myös maksullista palvelutoimintaa. Siihen sisältyvät esimerkiksi ammattikorkeakoulun ostama tutkintotavoitteinen koulutus, työvoimapolitiittinen koulutus, oppisopimuskoulutus, työnantajien tilaama henkilöstökoulutus sekä urheiluseurojen ja liikuntajärjestöjen koulutus, kun se ei täytä valtionavustuslain vähimmäisvaatimuksia valtionosuuskelpoiselle koulutukselle. Lisäksi koulutuskeskukset järjestävät ammatillista perus- ja lisäkoulutusta.

Liikunnan koulutuskeskusten toimintaa käsitellään laajasti vuonna 2009 ilmestyneessä Urheiluopistoverkosto 2010-luvulla -julkaisussa (Opetusministeriön julkaisuja 2009:41).

5.1 Valtakunnalliset liikunnan koulutuskeskukset

Vuonna 2012 valtakunnallisille liikunnan koulutuskeskuksille maksettiin vapaan sivistystyön käyttökustannuksiin perustuvaa valtionosuutta yhteensä 15,4 miljoonaa euroa. Toteutuneita vapaan sivistystyön opiskelijavuorokausia niissä kertyi yhteensä 394 519 kappaletta.

Vapaassa sivistystyössä opiskelijavuorokausi on valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten valtionosuuden perusteena oleva suorite. Opiskelijavuorokaudella tarkoitetaan yhden opiskelijan vuorokauden mittaista opiskelujaksoa, jonka aikana hän on saanut ohjattua opetusta keskimäärin vähintään viisi tuntia. Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa vuosittain kullekin oppilaitokselle valtionosuuden laskemisen perusteena käytettävien opiskelijavuorokausien määrän.

Valtion talousarviossa valtionosuuden perusteena olevien opiskelijavuorokausien enimmäismääräksi vuonna 2012 oli vahvistettu 279 900. Yhtä valtionapukelpoista opiskelijavuorokautta valtakunnallisissa liikunnan koulutuskeskuksissa tuettiin keskimäärin 39 eurolla.

Taulukossa 19 esitetään valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten saama suoriteperusteinen vapaan si-

vistystyön valtionosuus, toteutuneet vapaan sivistystyön opiskelijavuorokaudet sekä muut opiskelijavuorokaudet, vapaan sivistystyön opiskelijavuorokauden saamaksi sekä vapaan sivistystyön opiskelijavuorokausien osuus kaikista vuorokausista vuosina 2000–2012.

Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijavuorokauden yksikköhinta tarkistetaan joka neljäs vuosi. Yksikköhinta lasketaan jakamalla yksikköhinnan määräämistä edeltäneenä kalenterivuonna niiden toiminnasta aiheutuneet käyttökustannukset saman kalenterivuoden toteutuneiden opiskelijavuorokausien määrällä. Vuonna 2012 valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten arvonlisäveroton yksikköhinta opiskelijavuorokautta kohden oli 87,88 euroa, arvonlisäverollinen 94,93 euroa. Kuviossa 9 on esitetty valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten valtionosuuskelpoisten ja muiden opiskelijavuorokausien kehitys vuosina 2000–2012.

Vuonna 2012 liikunnan koulutuskeskusten rakentamishankkeille myönnettiin valtionavustusta yhteensä 3,2 miljoonaa euroa. Suurimmat avustukset kohdistuivat Eerikkilän urheiluopiston jalkapallon otteluareenanrakennushankkeelle, 1,5 miljoonaa euroa, Kuortaneen urheiluopiston majoitustilan rakentamiseen, 1,1 miljoonaa euroa, sekä Tanhuvaaran uimahallin uudistamiseen, 900 000 euroa. Taulukossa 20 on esitetty liikunnan koulutuskeskusten rakentamishankkeisiin myönnettyt valtionavustukset vuosina 2000–2012.

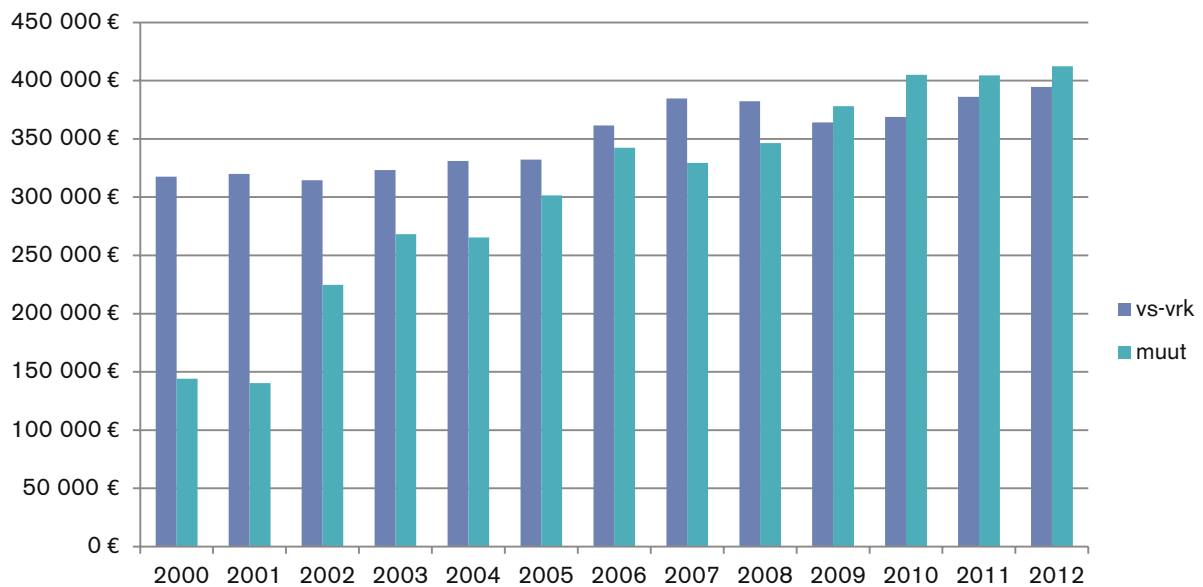
Taulukossa 21 on esitetty liikunnan koulutuskeskuksille myönnettyt laatu- ja kehittämisavustukset vuosina 2000–2012. Kuviossa 10 on puolestaan esitetty liikunnan koulutuskeskuksille myönnettyjen rakentamisavustusten sekä laatu- ja kehittämisavustusten kehitys vuosina 2000–2012.

Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön kokonaisrahoitus oli vuonna 2012 yhteensä 20 945 982 euroa, joka on samaa tasoa vuoden 2011 kokonaisrahoituksen, 21 030 446 euroa, kanssa. Summaan sisältyy suoriteperusteiset vapaan sivistystyön valtionosuudet sekä myönnettyt kehittämisavustukset ja rakentamisavustukset. Valtion vapaan sivistystyön kokonaisrahoitus, suoriteperusteinen valtionosuus sekä opiskelijavuorokaudet valtakunnallisissa liikunnan koulutuskeskuksissa vuonna 2012 on esitetty taulukossa 22.

Taulukko 19. Valtionosuudet valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön käyttökustannuksiin ja opiskelijavuorokaudet vuosina 2000–2012, indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Vuosi	Suorite-perusteinen valtionosuus		Toteutetut opiskelijavuorokaudet			Toteutetut vs-vrk		vo-vrk %-osuus kaikista
	Milj. €	Indeksi- korjattu	vs-vrk	Muut	Yht.	€/vs-vrk	Indeksi- korjattu	
2000	10,33	14,43	317 620	144 196	461 816	33	45	69
2001	10,84	14,56	319 947	140 320	460 267	34	46	70
2002	11,88	15,48	314 597	224 762	539 359	38	49	58
2003	12,00	15,24	323 331	268 115	591 446	37	47	55
2004	12,22	15,12	330 933	265 342	596 275	37	46	56
2005	12,89	15,47	332 307	301 382	633 689	39	47	52
2006	13,15	15,33	361 399	342 354	703 753	36	42	51
2007	13,37	15,09	384 781	329 427	714 208	35	39	54
2008	14,77	15,75	382 382	346 458	728 840	39	41	52
2009	15,63	16,34	364 026	378 101	742 127	43	45	49
2010	16,03	16,49	368 806	404 901	773 707	43	45	48
2011	16,59	17,08	386 014	404 414	790 428	43	44	49
2012	15,40	15,40	394 519	412 347	806 866	39	39	49

Huom. Vs-vrk = vapaan sivistystyön opiskelijavuorokausi. Vuosina 2000-2003 suoriteperusteinen valtionosuus sis. valtionosuudet käyttökustannuksiin ja vuokra-arvon pääomakustannuksiin.

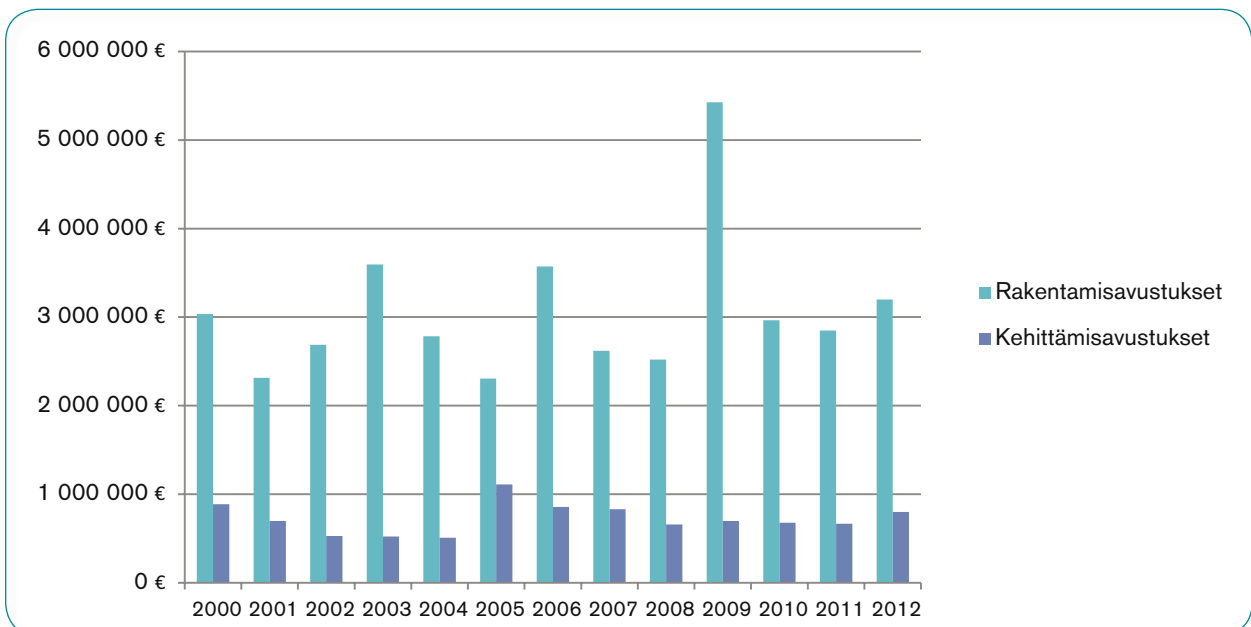
Kuvio 9. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijavuorokausien kehitys vuosina 2000–2012.

Taulukko 20. Liikunnan koulutuskeskuksille myönnettyt rakentamisavustukset vuosina 2000–2012, indeksikorjattu RKI 2000=100.

Vuosi	Avustukset	Indeksikorjatut avustukset
2000	2 250 354	3 036 628
2001	1 757 564	2 313 811
2002	2 056 640	2 686 573
2003	2 802 000	3 594 124
2004	2 225 000	2 785 172
2005	1 910 000	2 307 389
2006	3 068 000	3 572 010
2007	2 385 000	2 620 781
2008	2 381 000	2 519 938
2009	5 070 000	5 425 423
2010	2 800 000	2 963 388
2011	2 800 000	2 848 767
2012	3 200 000	3 200 000

Taulukko 21. Liikunnan koulutuskeskuksille myönnettyt laatu- ja kehittämisavustukset vuosina 2000–2012, indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Vuosi	Avustukset	Indeksikorjatut avustukset
2000	617 250	887 605
2001	504 564	697 656
2002	395 000	529 860
2003	400 000	522 909
2004	400 000	509 477
2005	900 000	1 111 856
2006	715 000	858 239
2007	715 000	830 509
2008	600 000	658 626
2009	650 000	699 626
2010	641 450	679 238
2011	650 000	669 077
2012	800 000	800 000

Kuvio 10. Liikunnan koulutuskeskusten rakentamis- ja kehittämisavustusten kehitys vuosina 2000–2012, indeksikorjattu RKI 2000=100 ja JMHI 2000=100.

5.2 Alueelliset liikunnan koulutuskeskukset

Alueellisille liikunnan koulutuskeskuksille maksettiin vuonna 2012 vapaan sivistystyön käyttökustannuksiin perustuvaa valtionosuutta yhteensä 827 870 euroa. Toisin kuin valtakunnallisissa koulutuskeskuksissa, alueellisten liikunnan koulutuskeskusten valtionosuuksien laskentaperusteena käytetään opiskelijapäivää. Opiskelijapäivään sisältyy yhden opiskelijan vähintään neljän tunnin mittainen päiväkohtainen opiskelujakso. Toteutuneita vapaan sivistystyön opiskelijapäiviä alueellisissa liikunnan koulutuskeskuksissa kertyi vuonna 2012 yhteensä 85 347 kappaletta, joista valtionosuuskelpoisia oli 53 000.

Opiskelijapäivän yksikköhinta määritetään vuosittain valtion talousarviossa olevan määrärahan rajoissa. Vuonna 2012 yksikköhinta säilyi edellisvuosien tasolla, 16,60 eurossa. Valtion talousarviossa määritetään myös alueellisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan

sivistystyön opiskelijapäivien enimmäismäärä, joka vuonna 2012 oli 53 000 kappaletta. Taulukossa 23 on esitetty alueellisten liikunnan koulutuskeskusten saama suoriteperusteinen valtionosuus, toteutuneet vapaan sivistystyön opiskelijapäivät ja muut opiskelijapäivät, vapaan sivistystyön opiskelijapäivän saama tuki sekä vapaan sivistystyön opiskelijapäivien osuus kaikista opiskelijapäivistä vuosina 2000–2012. Kuviossa 11 on esitetty alueellisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijapäivien kehitys vuosina 2000–2012.

Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten saama suoriteperusteisen vapaan sivistystyön kokonaisrahoitus, johon sisältyy kehittämis- ja rakentamisavustukset, vuonna 2012 oli 827 870 euroa. Kasvua vuoteen 2011 verrattuna oli noin 200 000 euroa. Valtion kokonaisrahoitus, suoriteperusteinen valtionosuus sekä opiskelijapäivät alueellisissa liikunnan koulutuskeskuksissa vuonna 2012 on esitetty taulukossa 24.

Taulukko 22. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön kokonaisrahoitus, vapaan sivistystyön suoriteperusteinen valtionosuus sekä opiskelijavuorokaudet vuonna 2012.

Valtakunnalliset liikunnan koulutuskeskukset	Valtion kokonaisrahoitus vapaaseen sivistystyöhön (€) *	Opiskelijavuorokaudet						
		OKM:n päätös			Toteutetut			
		suoriteper. vos (€)	vs-vrk	€/vs-vrk	vs-vrk	€/vs-vrk	muut vrk	kaikki vrk
Eerikkilän Urheiluopisto	2 931 307	1 566 307	41 850	37	41 964	37	15 286	57 250
Kisakallion Urheiluopisto	1 602 830	1 516 330	44 446	34	44 577	34	43 369	87 946
Kuortaneen Urheiluopisto	2 691 886	2 040 886	42 940	48	44 827	46	39 601	84 428
Lapin Urheiluopisto	898 433	861 433	24 750	35	5 903	146	45 768	51 671
Liikuntakeskus Pajulahti	2 473 573	2 199 573	63 875	34	63 185	35	41 142	104 327
Solvalla Idrottsinstitut	395 792	382 292	11 047	35	12 672	30	13 670	26 342
Suomen Urheiluopisto	3 327 871	3 130 871	61 992	51	61 251	51	94 909	156 160
Tanhuvaaran Urheiluopisto	2 299 169	1 442 169	35 364	41	34 152	42	12 659	46 811
Urheiluopisto Kisakeskus	1 060 523	983 523	19 400	51	19 370	51	3 594	22 964
Varalan Urheiluopisto	1 277 450	1 277 450	21 499	59	20 275	63	42 878	63 153
Vuokatin Urheiluopisto	1 987 147	1 801 147	41 450	43	46 343	39	49 961	96 304
Yhteensä	20 945 982	17 201 983	408 613		394 519		402 838	797 357
Keskiarvo				42,5		52,2		

*Sis. Suoriteperusteiset vapaan sivistystyön valtionosuudet sekä myönnetty kehittämisavustukset ja rakentamisavustukset. Vs-vrk = vapaan sivistystyön vuorokausi, vs-vos = vapaan sivistystyön valtionosuus.

5.3 Liikunnan koulutuskeskusten kokonaisrahoitus

Liikunnan koulutuskeskusten kokonaisrahoitus muodostuu vapaan sivistystyön suoritusperusteisten valtionosuuksien, rakentamis- ja kehittämisavustusten ja opintoteliavustusten lisäksi myös suoritusperusteisista ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen valtionosuuksista. Kuvioissa 12 ja 13 on esitetty liikunnan koulutuskeskusten saaman valtion kokonaisrahoituksen jakautuminen vuonna 2012. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten osalta vapaan sivistystyön osuus kokonaisrahoituksesta oli 54 prosenttia ja alueellisten liikunnan koulutuskeskusten osalta 50 prosenttia.

Valtionapuviranomainen liikunnan koulutuskeskusten käyttökustannuksia ja perustamishankkeita koskevista asioista, laatu- ja kehittämisavustuksissa sekä opintoteliavustuksissa on opetus- ja kulttuuriministeriö. Laki vapaasta sivistystyöstä (632/1998) uudistui 1.1.2010.

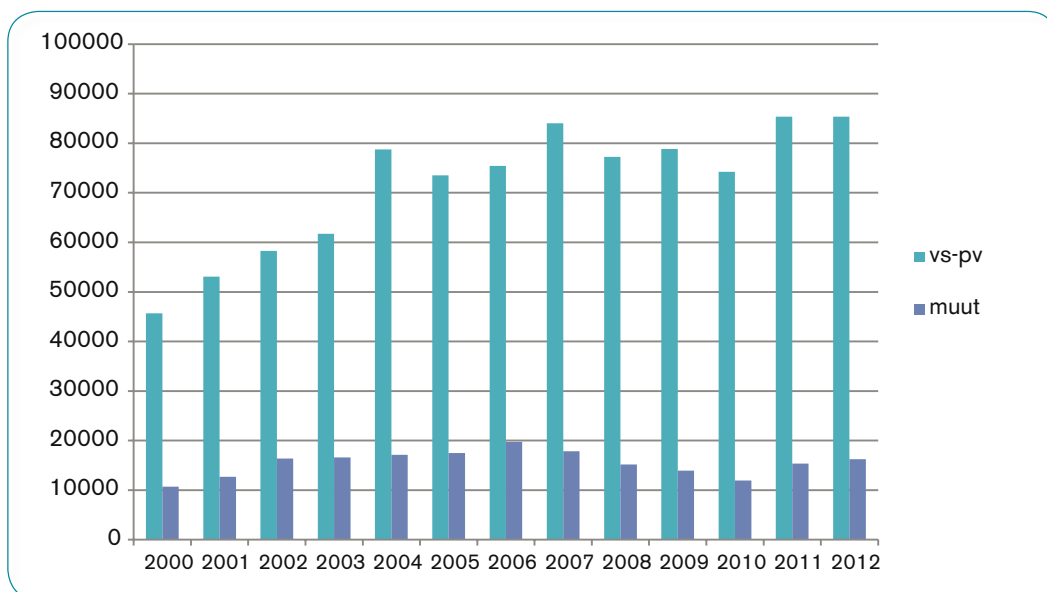
5.4 Liikunnan koulutuskeskusten opiskelijamäärät

Liikunnan koulutuskeskusten järjestämä koulutus voidaan jaotella neljään ryhmään: vapaan sivistystyön koulutukseen, ammatilliseen peruskoulutukseen, ammatilliseen lisäkoulutukseen sekä maksulliseen palvelutoimintaan. Näistä merkittävimmän osan muodostaa vapaan sivistystyön koulutus. Vuonna 2012 valtakunnallisten koulutuskeskusten järjestämään koulutukseen osallistuneista 54,2 prosenttia ja alueellisten koulutuskeskusten järjestämään koulutukseen osallistuneista 90,9 prosenttia opiskeli vapaan sivistystyön koulutuksissa. Toisen merkittävän osa-alueen muodostaa maksullinen palvelutoiminta, jonka prosenttiosuudet opiskelijoiden kokonaismäärästä olivat valtakunnallisissa koulutuskeskuksissa 45,1 ja alueellisissa koulutuskeskuksissa 8,6. Lukumäärällisesti mitattuna eniten opiskelijoita oli lapsi- ja nuorisoliikunnassa. Taulukossa 27 on esitetty liikunnan koulutuskeskusten opiskelijamäärät koulutusaloittain vuonna 2012.

Taulukko 23. Valtionosuus alueellisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön käyttökustannuksiin ja opiskelijapäivät vuosina 2000–2012. Indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Vuosi	Suoriteperusteinen vapaan sivistystyön valtionosuus		Toteutetut opiskelijapäivät			Toteutuneet vs-päivät		vs-pv %-osuus kaikista
	€	Indeksi-korjattu	vs-pv *	Muut	Yhteensä	€/vs-pv	Indeksi-korjattu	
2000	269 785	376 890	45 700	10 688	56 388	6	8	81
2001	452 153	607 363	53 091	12 715	65 806	9	11	81
2002	452 140	589 216	58 253	16 385	74 638	8	10	78
2003	490 620	623 087	61 743	16 614	78 357	8	10	79
2004	490 620	607 082	78 734	17 129	95 863	6	8	82
2005	490 620	588 828	73 505	17 470	90 975	7	8	81
2006	550 290	641 699	75 431	19 757	95 188	7	9	79
2007	550 290	620 965	84 044	17 855	101 899	7	7	82
2008	550 290	586 836	77 238	15 179	92 417	7	8	84
2009	550 290	575 416	78 846	13 915	92 761	7	7	85
2010	561 080	577 193	74 243	11 932	86 175	8	8	86
2011	467 598	481 321	85 381	15 373	100 754	5	6	85
2012	571 870	571 870	85 347	16 242	101 589	7	7	84

Vs-pv = vapaan sivistystyön opiskelijapäivä

Kuvio 11. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijapäivien kehitys vuosina 2000–2012.

Taulukko 24. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön kokonaisrahoitus, vapaan sivistystyön suoriteperusteinen valtionosuus sekä opiskelijapäivät vuonna 2012.

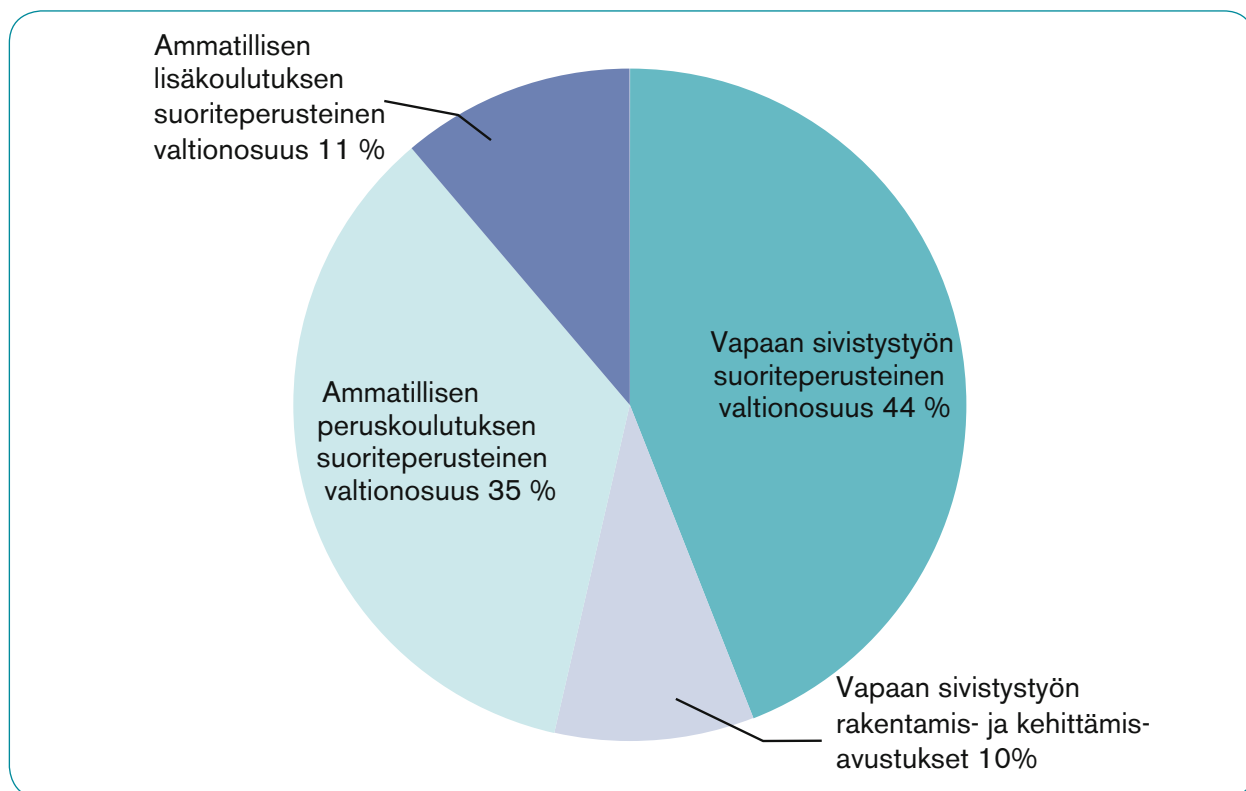
Alueelliset liikunnan koulutuskeskukset	Valtion kokonaisrahoitus vapaaseen sivistystyöhön (€) *	Suoriteperusteinen valtionosuus	Opiskelijapäivät					
			OKM:n päätös		Toteutuneet			
			vs-pv	€/vs-pv	vs-pv	€/vs-pv	muut pv	kaikki pv
Itä-Suomen liikuntaopisto	247 140	237 140	21 978	10,8	28 880	8,2	11 323	40 203
Norrvalle Idrottsinstitut	389 645	169 645	15 722	10,8	35 851	4,7	0	35 851
Virpiniemen liikuntaopisto	191 085	165 085	15 300	10,8	20 616	8,0	4 919	25 535
Yhteensä	827 870	571 870	53 000		85 347		16 242	101 589
Keskiarvo				10,8		7,0		

* Sis. Suoritusperusteiset vapaan sivistystyön valtionosuudet sekä myönnettyt kehittämisavustukset ja rakentamisavustukset.

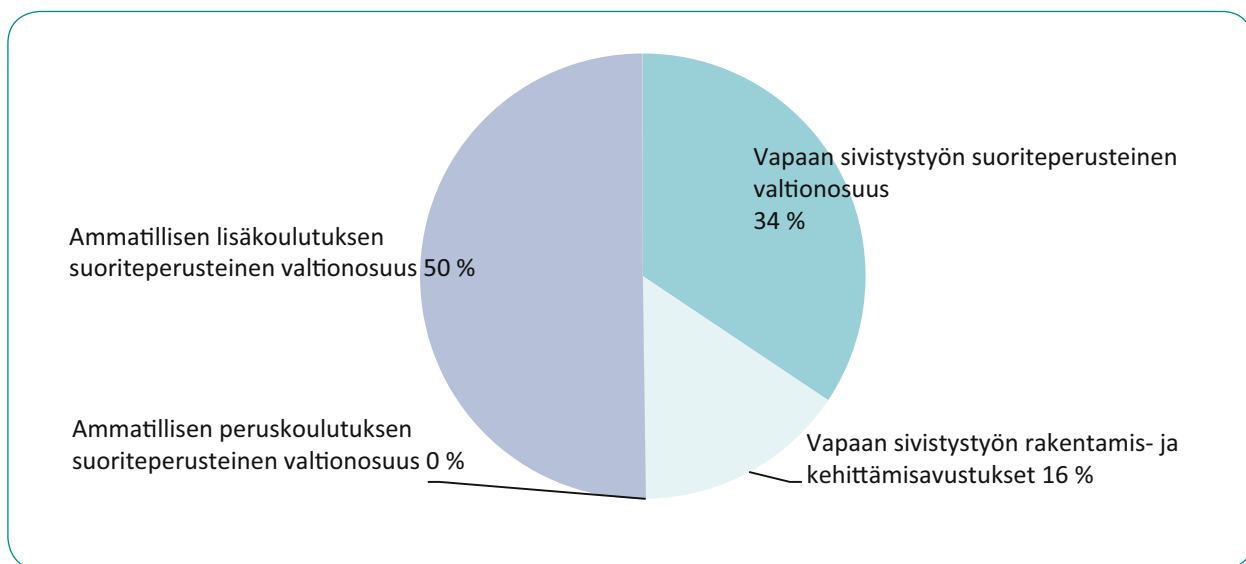
Vs-pv = vapaan sivistystyön opiskelijapäivä, vs-vos = vapaan sivistystyön valtionosuus.

Taulukko 25. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten valtion kokonaisrahoitus vuonna 2012.

Valtakunnalliset liikunnan koulutuskeskukset	Valtion kokonais- rahoitus (€)	Vapaan sivistystyön suorite- perusteinen valtionosuus (€)	Vapaan sivistystyön rakentamis- ja kehittämisen- avustukset (€)	Ammatillisen peruskoulutuksen suorite-perusteinen valtionosuus (€)	Ammatillisen lisäkoulutuksen suorite- perusteinen valtionosuus (€)
Eerikkilän Urheiluopisto	3 425 837	1 566 307	1 365 000	-	494 530
Kisakallion Urheiluopisto	3 594 606	1 516 330	86 500	1 929 508	62 268
Kuortaneen Urheiluopisto	4 704 931	2 040 886	651 000	1 368 344	644 701
Lapin Urheiluopisto	3 100 174	861 433	37 000	1 849 211	352 530
Liikunta-keskus Pajulahti	4 420 745	2 199 573	274 000	1 648 944	298 228
Solvalla Idrottsinstitut	2 212 201	382 292	13 500	1 565 840	250 569
Suomen Urheiluopisto	6 716 684	3 130 871	197 000	2 105 801	1 283 012
Tanhuvaaran Urheiluopisto	3 542 171	1 442 169	857 000	1 194 387	48 615
Urheiluopisto Kisakeskus	1 200 557	983 523	77 000	-	140 034
Varalan Urheiluopisto	2 674 132	1 277 450	-	1 253 060	143 622
Vuokatin Urheiluopisto	3 487 292	1 801 147	186 000	835 489	664 656
Yhteensä	39 079 332	17 201 983	3 744 000	13 750 584	4 382 765

Kuvio 12. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten yhteenlaskettu valtion kokonaisrahoitus vuonna 2012.

Kuvio 13. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten yhteenlaskettu valtion kokonaisrahoitus vuonna 2012.

Liikunnanohjauksen perustutkintoon tai vammaisten valmentavaan ja kuntouttavaan opetukseen pätevöittävän ammatillisen peruskoulutuksen osuus opiskelijamäärästä on 0,3 prosenttia, mutta koulutuksen keston vuoksi opiskelijavuorokausissa mitattuna osuus on huomattavasti suurempi. Liikunta-alan ammatilliseen lisäkoulutukseen kuuluvat liikunnan ammattitutkinto, liikuntapaikkojen hoitajan ammattitutkinto, valmentajan ammattitutkinto, valmentajan erikoisammattitutkinto ja liikuntapaikkamestarin erikoisammattitutkinto. Lisäkoulutuksen osuus opiskelijamäärästä oli 0,4 prosenttia.

Taulukoissa 28 ja 29 on esitetty liikunnan koulutuskeskusten opiskelijamäärät koulutustehtävittäin ja

sukupuolittain. Sekä valtakunnallisissa että alueellisissa liikunnan koulutuskeskuksissa miesopiskelijat muodostavat niukan enemmistön. Kaikista liikunnan koulutuskeskusten opiskelijoista miesten osuus oli 51,8 ja naisten 48,2 prosenttia.

Kuvioissa 14 ja 15 havainnollistetaan nais- ja miesopiskelijoiden osuuksia vapaan sivistystyön koulutuksessa vuonna 2012. Miesopiskelijat muodostavat enemmistön vapaan sivistystyön koulutuksessa lähes joka alueella. Naisten osuus on miehiä suurempi valtakunnallisissa liikunnan koulutuskeskuksissa aikuisliikunnan ja muun koulutuksen alueilla sekä alueellisissa liikunnan koulutuskeskuksissa huippu-urheilun ja vammaisliikunnan alueilla.

Taulukko 26. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten valtion kokonaisrahoitus vuonna 2012.

Alueelliset liikunnan koulutuskeskukset	Valtion kokonaisrahoitus (€)	Vapaan sivistystyön suorite-perusteinen valtionosuus (€)	Vapaan sivistystyön rakentamis- ja kehittämisavustukset (€)	Ammatillisen peruskoulutuksen suorite-perusteinen valtionosuus (€)	Ammatillisen lisäkoulutuksen suorite-perusteinen valtionosuus (€)
Itä-Suomen liikuntaopisto	919 484	237 140	10 000	-	672 344
Norralla Idrottsinstitut	389 645	169 645	220 000	-	-
Virpiniemen liikuntaopisto	353 676	165 085	26 000	-	162 591
Yhteensä	1 662 805	571 870	256 000	-	834 935

Taulukko 27. Liikunnan koulutuskeskusten opiskelijamäärät koulutusaloittain vuonna 2012.

Koulutuksen osa-alue	Valtakunnalliset koulutuskeskukset		Alueelliset koulutuskeskukset	
	n	%	n	%
Vapaan sivistystyön koulutus	151 442	54,2 %	32 897	90,9 %
- lapsi- ja nuorisoliikunta	103 246		15 774	
- vammaisliikunta	2 653		719	
- kansalaisjärjestötoiminta	8 696		4 078	
- aikuisliikunta	24 301		8 987	
- huippu-urheilu	11 021		3 017	
- muut	1 525		322	
Ammatillinen peruskoulutus (valtion rahoittama)	886	0,3 %	0,00	0 %
- liikunnanohjauksen perustutkinto	877		0	
- vammaisten valmentava ja kuntouttava opetus	9		0	
Ammatillinen lisäkoulutus	1 066	0,4 %	199,00	0,5 %
- tutkintoon tähtäävä koulutus	805		145	
- muu pitkäkestoinen lisäkoulutus	111		42	
- lyhytkestoinen ammatillinen täydennyskoulutus	150		12	
Maksullinen palvelutoiminta	126 196	45,1 %	3 110	8,6 %
- ammattikorkeakoulun tutkintotavoitteiden koulutus	0		0	
- työvoimapolitiittinen koulutus	2		0	
- oppisopimuskoulutus/teoriakurssit	322		45	
- työnantajan tilaama koulutus	53 794		2 034	
- muu ammatillinen koulutus	838		0	
- urheiluseurojen ja liikuntajärjestöjen koulutus	19 627		0	
- muun lainsäädännön perusteella toteutettava koulutus	5 957		0	
- muut	45 656		1 031	
Yhteensä	279 590	100 %	36 206	100 %

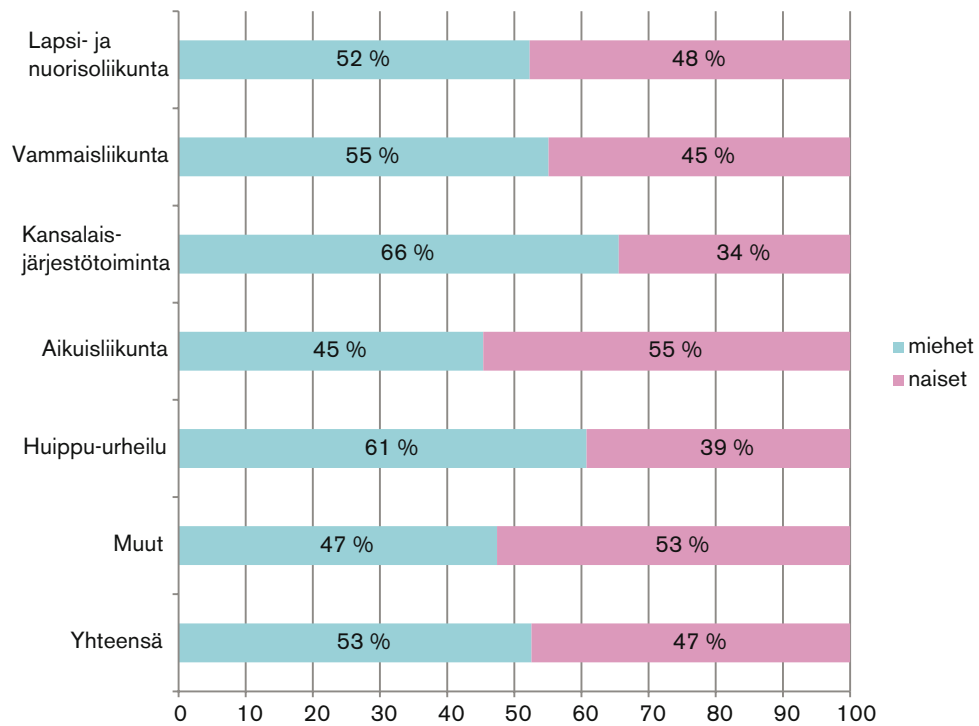
Selkeimmät prosentuaaliset sukupuolierot löytyvät valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten kansalaisjärjestötoiminnan opiskelijoiden keskuudesta. Siellä 66 prosenttia opiskelijoista on miehiä. Naisvaltaisin koulutuksen osa-alue on alueellisten liikunnan koulutuskeskusten vammaisliikunnan koulutus, jonka opiskelijoista 56 prosenttia on naisia.

Taulukko 28. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijamäärät koulutustehtävittäin vuonna 2012.

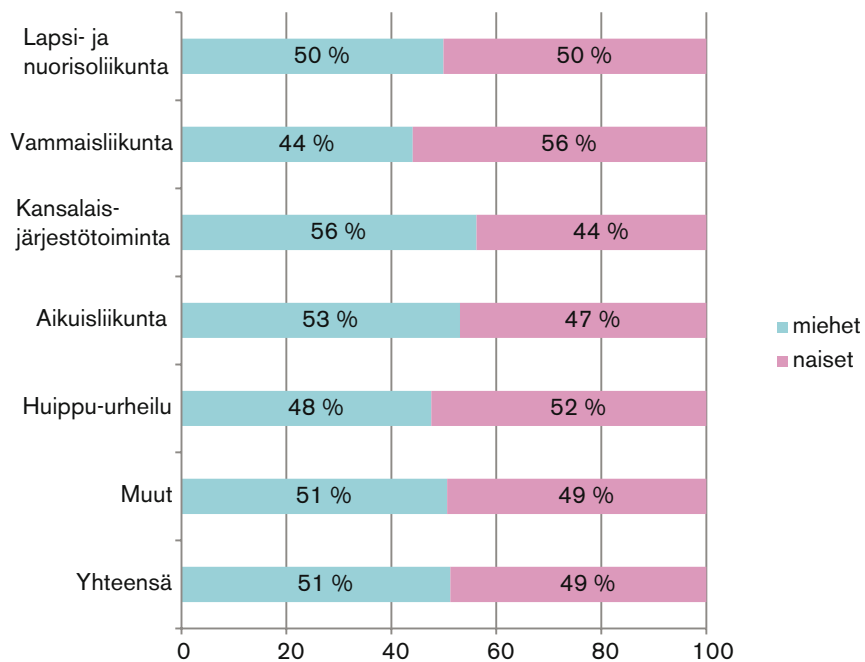
Liikunnan koulutus- keskukset	Vapaa sivistystyö		Ammatillinen perus- koulutus		Ammatillinen lisä- koulutus		Muu maksullinen palvelutoiminta		Yhteensä		
	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset	Kaikki
Eerikkilän Urheiluopisto	13 369	6 740	0	0	60	63	9 942	4 713	23 371	11 516	34 887
Kisakallion Urheiluopisto	6 060	14 323	44	73	17	58	2 616	5 800	8 737	20 254	28 991
Kuortaneen Urheiluopisto	8 737	7 822	50	79	90	112	6 669	7 107	15 546	15 120	30 666
Lapin Urheiluopisto	4 763	3 874	64	63	44	54	4 063	6 815	8 934	10 806	19 740
Liikunta- keskus Pajulahti	12 841	9 119	62	56	45	40	1 433	1 033	14 381	10 248	24 629
Solvalla Idrottsinstitut	1 898	2 112	32	23	6	6	201	186	2 137	2 327	4 464
Suomen Urheiluopisto	13 818	9 477	81	51	173	82	2 059	1 120	16 131	10 730	26 860
Tanhuvaaran Urheiluopisto	6 604	6 058	46	41	11	15	825	3 103	7 486	9 217	16 703
Urheiluopisto Kisakeskus	2 688	4 114	0	0	3	13	1 221	1 245	3 912	5 372	9 284
Varalan Urheiluopisto	1 581	2 511	41	39	29	25	26 101	23 188	27 752	25 763	53 515
Vuokatin Urheiluopisto	7 219	5 714	34	24	39	55	5 688	3 914	12 980	9 707	22 687
Yhteensä	79 578	71 864	454	449	517	523	60 818	58 224	141 367	131 060	272 426
%-osuus	52,5	47,5	50,3	49,7	49,7	50,3	51,1	48,9	51,9	48,1	100,0

Taulukko 29. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijamäärät koulutustehtävittäin vuonna 2012.

Liikunnan koulutuskeskus	Vapaa sivistystyö		Ammatillinen perus- koulutus		Ammatillinen lisä- koulutus		Muu maksullinen palvelutoiminta		Yhteensä		
	miehet	naiset	miehet	naiset	miehet	naiset	miehet	naiset	miehet	naiset	Kaikki
Itä-Suomen Liikuntaopisto	7249	6321	0	0	78	72	81	129	7408	6522	13930
Virpinen Liikuntaopisto	2883	2764	0	0	0	0	0	0	2883	2764	5647
Norrvala Idrottsinstitut	6721	6959	0	0	13	36	1508	1392	8242	8387	16629
Yhteensä	16853	16044	0	0	91	108	1589	1521	18533	17673	36206
%-osuus	51,2	48,8	0,0	0,0	45,7	54,3	51,1	48,9	51,2	48,8	

Kuvio 14. Nais- ja miesopiskelijoiden osuudet valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön koulutuksessa vuonna 2012.

Kuvio 15. Nais- ja miesopiskelijoiden osuudet alueellisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön koulutuksessa vuonna 2012.

5.5 Muu liikunta-alan koulutustoiminta

Suomen Urheiluilmaluopisto on ilmailun harrastajien opisto, joka toimii Räyskälän ilmailukeskuksessa Lopen kunnassa. Opiston päätoimintoina ovat eri lajitaitoja ja osaamista kehittävät kurssit sekä ilmailulajien opettajakurssit. Opisto järjestää kursseja ja tapahtumia ympäri Suomea sekä tarvittaessa myös Euroopassa. Opetus- ja kulttuuriministeriö tukee Urheiluilmaluopiston toimintaa vuosittaisella harkinnanvaraisella yleisavustuksella. Urheiluilmaluopiston valtionavustus vuonna 2012 oli 210 000 euroa. Suomen Urheiluilmaluopiston toiminta-avustus maksetaan liikuntabudjetista tiedolla johtamisen ja tietopohjan vahvistamisen momentilta. Samalta momentilta ministeriö tukee myös Suomen Urheilumuseosäätiön toimintaa, vuonna 2012 yhteensä 290 000 eurolla.

Lähteitä:

Asetus vapaasta sivistystyöstä 6.11.1998/805.

HARAVA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsitteilyjärjestelmä.

Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta 29.12.2009/1705.

Laki vapaasta sivistystyöstä 21.8.1998/632.

Opetushallitus. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmän raportit. Saatavilla: www.vos.uta.fi/rap/

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunta. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta>.

Urheiluopistoverkosto 2010-luvulla. Urheiluopistojen koulutuksen ja verkostoyhteistyön kehittämislinjauksia. Opetusministeriön julkaisuja

2009:41. Helsinki: Opetusministeriö.

Valtion talousarvioesitykset. Valtiovarainministeriö. Saatavilla: <http://budjetti.vm.fi>.

Vapaan sivistystyön kehittämisohjelma 2009–2012.

Opetusministeriön asettaman työryhmän loppuraportti. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2009:12. Helsinki: Opetusministeriö.

6 Liikunnan kansalaistoiminta

Vapaaehtoinen järjestö- ja kansalaistoiminta on suomalaisen liikunnan kivijalka. Kansallisen liikuntatutkimuksen tietojen perusteella noin 15 prosenttia suomalaisista 15–79 -vuotiaista osallistuu jollakin tavalla vapaaehtoiseen liikunnan kansalaistoimintaan. Kokonaisuudessaan seurojen ja järjestöjen organisoimaan liikuntatoimintaan osallistuu yli miljoona suomalaista lasta, nuorta, aikuista ja ikääntyvää ihmistä. Vaikka tiedot kansalaistoiminnassa mukana olevien kansalaisten ja urheiluseurojen määristä ovat osin puutteellisia (Lehtonen & Hakonen 2013), voidaan liikunnan kansalaistoiminta silti todeta Suomen suurimmaksi kansanliikkeeksi.

Opetus- ja kulttuuriministeriö tukee liikunnan kansalaistoimintaa myöntämällä harkinnanvaraisia valtionavustuksia valtakunnallisille ja alueellisille liikuntajärjestöille. Avustuksen suuruuteen vaikuttaa järjestön toiminta liikuntalain 1 §:ssä säädetyn tarkoituksen toteuttamiseksi, toiminnan laatu, laajuus sekä yhteiskunnallinen merkitys. Valtakunnallisille ja alueellisille liikuntajärjestöille myönnetään lisäksi erityisavustuksia erilaisiin kehittämishankkeisiin. Valtakunnalliset liikuntajärjestöt järjestävät koulutus-, valmennus- ja kilpailutoimintaa jäsenyhdistyksilleen sekä paikallisille seuroille, mutta eivät voi ilman erillistä lupaa siirtää ansaitsemaansa valtionavustusta niiden toimintaan. Myös liikunnan aluejärjestöt ja kunnat tukevat paikallisten seurojen toimintaa. Kunnat voivat tähän tarkoitukseen käyttää niiden liikuntatoimintaan osoitettuja valtionosuuksia, joita tarkastellaan lähemmin luvussa 3.

Voimassa olevan liikunta-asetuksen (1055/1998) mukaan valtionapukelpoisia järjestöjä ovat valtakun-

nalliset tai alueelliset rekisteröidyt yhdistykset, joiden pääasiallisena tehtävänä on liikunnan järjestäminen tai muu liikunnan edistäminen. Järjestöllä on oltava vähintään 30 jäsenyhdistystä, joissa on vähintään tuhat harrastajaa, ja liikuntalajilla on oltava kansainvälinen organisaatio tai lajin on oltava kansallisesti merkittävä. Valtionavustusta ei yleensä myönnetä ennen kuin järjestö on toiminut vähintään vuoden mittaisen tilikauden.

Vuonna 2009 urheilun lajiliittojen ja liikuntajärjestöjen valtionapujärjestelmää pohtinut työryhmä jätti esityksen valtionapujärjestelmän muuttamisesta. Työryhmä esitti, että valtionavustusta saisivat vastaisuudessa vain järjestöt, joiden pääasiallisena toimintamuotona on liikunta. Lisäksi kustakin lajista olisi tarkoituksena hyväksyä valtionapukelpoiseksi vain yksi lajia edustava liitto. Uuden avustettavan järjestön tulisi olla toiminut vähintään viisi vuoden mittaista tilikautta ennen valtionapukelpoisuuden myöntöä. Lisäksi liikuntalakiin ehdotettiin lisättäväksi säännös, jonka mukaan mahdollistettaisiin valtionapukelpoisuuden kumoaminen järjestöltä, joka ei täytä lain edellytyksiä. Työryhmän esitys on tarkoitus ottaa käyttöön liikuntalain uudistuksen yhteydessä.

Vuoden 2012 valtionavustuksia myönnettäessä otettiin huomioon järjestöjen määrälliset, laadulliset ja yhteiskunnalliset tulokset lapsi- ja nuorisoliikunnan, aikuisten liikunnan ja huippu-urheilun tulosalueilla. Lisäksi arvioitiin järjestöjen toimintaa eettisesti kestävästi liikunnan osalta ottaen huomioon erityisesti liiton antidopingtoiminta sekä toiminta laaja-alaisen tasa-arvon ja suvaitsevaisuuden osa-alueilla.

6.1 Liikuntajärjestöille myönnetyt valtionavustukset

Taulukossa 30 on esitetty liikuntajärjestöille myönnetyt valtionavustukset vuosina 2000–2012, pois lukien Suomen Liikunta ja Urheilu ry:n sekä Suomen Olympiakomitea ry:n yleisavustukset. Taulukossa 31 on esitetty liikuntajärjestöjen valtionavustusten jakautuminen järjestöryhmittäin vuosina 2010–2012 ja kuviossa 16 valtionavustusten järjestöryhmäkohtaiset prosenttiosuudet vuonna 2012. Vuonna 2012 valtion liikuntamäärärahoista liikuntajärjestöjen avustamiseen osoitettiin yhteensä noin 42 miljoonaa euroa, joka oli miljoona euroa enemmän kuin vuonna 2011. Avustussumma jakautui kahteen lähestulkoon yhtä suureen osaan. Puolet avustuksista kohdistui lajiliittojen yleisavustuksiin ja toinen puoli muiden liikuntajärjestöjen sekä liikunnan palvelujärjestöjen yleisavustuksiin.

Vuonna 2012 liikuntajärjestöille myönnettävää valtionavustusta haki 132 järjestöä, joista 73 oli lajiliittoja ja 59 muita valtakunnallisia liikuntajärjestöjä. Kahden järjestön valtionavustushakemukset hylättiin, koska ne eivät olleet valtionavustukseen oikeutettuja liikuntajärjestöjä. Nämä kaksi järjestöä olivat Suomen Agilityliitto ry ja Suomen Racketlonliitto ry.

Jäljempänä esitetyissä taulukoissa käsitellään liikuntajärjestöjen talouden tunnuslukuja seuraavin järjestöryhmittäin: (a) lajiliitot, (b) erityisliikuntajärjestöt, (c) koululais- ja opiskelijaliikuntajärjestöt, (d) omassa taulukossaan Suomen Työväen Urheiluliitto, Finlands

Svenska Idrott rf, Suomen Latu ry ja Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto ry sekä (e) muut varsinaiset liikuntajärjestöt. Liikunnan palvelujärjestöistä omiin taulukoihinsa on eritelty (a) valtakunnalliset palvelujärjestöt sekä (b) alueelliset yhteisöt.

Edellisvuoteen verrattuna lajiliittojen avustuksiin tehtiin maltillisia korotuksia. Suurimmat yleisavustusten prosentuaaliset korotukset kohdistuivat Miekka- ja 5-otteluliittoon, jonka avustus nousi 35 prosenttia. Muita yli 20 prosentin korotuksia ei tehty. Muita merkittäviä avustusten korotuksia kohdistettiin Kendoseurojen keskusliitolle, 20 prosenttia, sekä Biljardiliitolle, jonka avustusta nostettiin 17 prosenttia. Kanoottiliiton ja Soutuliiton yhdistyminen Suomen Melonta- ja Soutuliitoksi sekä Purjehtijaliiton ja Veneilyliiton yhdistyminen Suomen Purjehdus ja Veneily ry:ksi aiheuttivat myös joitakin muutoksia avustusten jakoon. Kokonaisuutena lajiliitoille myönnetyt yleisavustukset nousivat edelliseen vuoteen verrattuna 6 prosentilla, joka rahamääräisesti tarkoitti 1,3 miljoonan euron korotusta.

Erityisliikuntajärjestöjen, koululais- ja opiskelijajärjestöjen, muiden liikuntajärjestöjen sekä liikunnan palvelujärjestöjen avustukset säilyivät lähes täysin vuoden 2011 tasolla. Suurimmat korotukset kohdistuivat Kuurojen Urheiluliittoon sekä Opiskelijoiden Liikuntaliittoon, jotka saivat 25 000 euron korotukset avustuksiinsa.

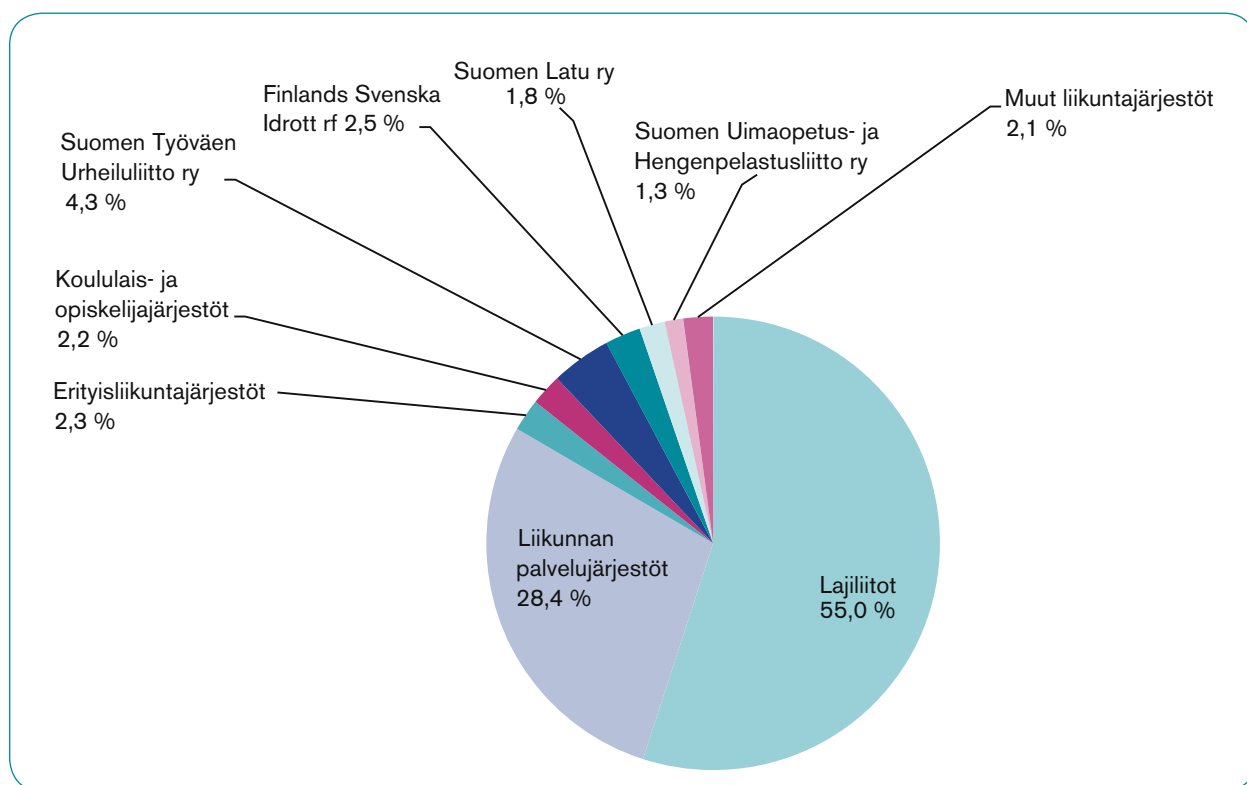
Taulukoissa 33–39 on esitetty liikuntajärjestöille myönnetyt valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2010–2012.

Taulukko 30. Liikuntajärjestöille myönnetyt valtionavustukset vuosina 2000–2012 (€), indeksikorjattu JMHI 2000=100 (ei sisällä SLU:n eikä Olympiakomitean avustuksia).

Vuosi	Valtionavustuksiin oikeuttavat menot	Valtionavustukset	Avustus%	Indeksikorjatut avustukset	Reaalimuutos ed. vuoteen
2000	63 369 522	20 401 195	32,2	29 336 919	7,0 %
2001	59 366 882	21 353 668	36,0	29 525 552	0,6 %
2004	77 797 437	22 861 000	29,4	29 117 908	-0,7 %
2005	89 111 519	24 261 000	27,2	29 971 923	2,9 %
2006	94 767 198	25 529 024	26,9	30 643 353	2,2 %
2007	100 972 134	27 544 000	27,3	31 993 758	4,4 %
2008	106 907 384	28 960 000	27,1	31 789 679	-0,6 %
2009	113 588 864	32 250 000	28,4	34 712 201	9,2 %
2010	116 324 692	34 000 000	29,2	36 002 946	3,7 %
2011	119 786 897	34 870 000	29,1	35 893 386	-0,3 %
2012	121 551 991	35 970 000	29,6	35 970 000	0,2 %

Taulukko 31. Liikuntajärjestöille myönnetty valtionavustukset järjestöryhmittäin vuosina 2010–2012, indeksikorjaamaton.

Järjestöryhmä	Avustus					
	2010		2011		2012	
	euroa	%	euroa	%	euroa	%
Varsinaiset liikuntajärjestöt						
Lajiliitot	19 750 000	49,0	20 300 000	49,1	21 286 000	50,2
Erityisliikuntajärjestöt	700 000	1,7	860 000	2,1	890 000	2,1
Koululais- ja opiskelijajärjestöt	805 000	2,0	817 000	2,0	862 000	2,0
Suomen Työvään Urheiluliitto ry	1 650 000	4,1	1 650 000	4,0	1 650 000	3,9
Finlands Svenska Idrott rf	985 000	2,4	985 000	2,4	985 000	2,3
Suomen Latu ry	710 000	1,8	710 000	1,7	710 000	1,7
Suomen Uimaopetus- ja hengenpelastusliitto ry	500 000	1,2	500 000	1,2	500 000	1,2
Muut liikuntajärjestöt	771 000	1,9	783 000	1,9	822 000	1,9
Liikunnan palvelujärjestöt						
Valtakunnalliset palvelujärjestöt	10 985 000	27,3	10 985 000	26,6	10 985 000	25,9
Alueelliset yhteisöt	3 428 000	8,5	3 730 000	9,0	3 730 000	8,8
Yhteensä	40 284 000	100,0	41 320 000	100,0	42 420 000	100,0

Kuvio 16. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöryhmittäin vuonna 2012.

Taulukko 32. Valtionavustusta saaneet liikuntajärjestöt järjestöryhmittäin vuosina 2002–2012 (lkm).

Järjestöryhmä	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Varsinaiset liikuntajärjestöt											
Lajiliitot	71	70	72	72	73	73	74	74	74	73	73
Eriyisliikuntajärjestöt	12	13	14	14	14	14	14	14	10	10	10
Koululais- ja opiskelijajärjestöt	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Suomen Työväen Urheiluliitto ry	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Finlands Svenska Idrott rf	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Suomen Latu ry	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Suomen Uimaopetus ja Hengenpelastusliitto ry	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Muut liikuntajärjestöt	16	16	16	16	16	14	14	14	14	14	14
Liikunnan palvelujärjestöt											
Valtakunnalliset palvelujärjestöt	5	5	5	5	5	5	5	5	6	6	6
Alueelliset yhteisöt	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15
Yhteensä	127	127	130	130	131	129	130	130	127	126	126

Taulukko 33. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2011–2012 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: Lajiliitot.

Lajiliitot		2011	2012	%-muutos
1	AKK-Motorsport ry	240 000	240 000	0,0
2	Sukeltajaliitto ry	160 000	160 000	0,0
3	Suomen Aikidoliitto ry	48 000	50 000	4,0
4	Suomen Amerikkalaisen Jalkapallon Liitto ry	120 000	120 000	0,0
5	Suomen Ampumahiihtoliitto ry	190 000	225 000	15,6
6	Suomen Ampumaurheiluliitto ry	693 000	710 000	2,4
7	Suomen Baseball ja Softball -liitto ry	7 000	7 000	0,0
8	Suomen Biljardiliitto ry	50 000	60 000	16,7
9	Suomen Castingliitto ry	7 000	7 000	0,0
10	Suomen Cheerleadingliitto ry	45 000	50 000	10,0
11	Suomen Curlingliitto ry	87 000	90 000	3,3
12	Suomen Dartslitto ry	35 000	35 000	0,0
13	Suomen Golfliitto ry	485 000	510 000	4,9
14	Suomen Hiihtoliitto ry	1 120 000	1 120 000	0,0
15	Suomen Hockeyliitto ry	32 000	32 000	0,0
16	Suomen Ilmailuliitto ry	150 000	150 000	0,0
17	Suomen ITF Taekwon-Do ry	15 000	15 000	0,0
18	Suomen Jousiampujain Liitto ry	55 000	55 000	0,0
19	Suomen Judoliitto ry	298 000	305 000	2,3
20	Suomen Jääkiekkoliitto ry	1 300 000	1 375 000	5,5
21	Suomen Jääpalloliitto ry	130 000	130 000	0,0
22	Suomen Karateliitto ry	245 000	245 000	0,0
23	Suomen Kaukalopalloliitto ry	100 000	100 000	0,0
24	Suomen Keilailuliitto ry	240 000	240 000	0,0
25	Suomen Kendoseurojen Keskusliitto ry****	8 000	10 000	20,0
26	Suomen Keskusshakkiliitto ry	45 000	45 000	0,0
27	Suomen Kiipeilyliitto ry	52 000	55 000	5,5
28	Suomen Koripalloliitto ry	675 000	740 000	8,8
29	Suomen Krikettiliitto ry	30 000	30 000	0,0
30	Suomen Kyykkäliitto ry	12 000	12 000	0,0
31	Suomen Käsipalloliitto ry	180 000	200 000	10,0
32	Suomen Lentopalloliitto ry	910 000	965 000	5,7
33	Suomen Liitokiekkoliitto ry	30 000	30 000	0,0
34	Suomen Luisteluliitto ry	250 000	250 000	0,0
35	Suomen Lumilautaliitto ry	130 000	145 000	10,3
36	Suomen Melonta- ja Soutuliitto ry*	-	410 000	100,0
37	Suomen Miekka- ja 5-otteluliittoliitto ry**	107 000	165 000	35,2
38	Suomen Moottoriliitto ry	170 000	170 000	0,0
39	Suomen Muay Thai-Liitto ry	15 000	15 000	0,0
40	Suomen Nyrkkeilyliitto ry	175 000	175 000	0,0
41	Suomen Oriental Moodo -liitto ry	13 000	13 000	0,0

42	Suomen Painiliitto ry	290 000	305 000	4,9
43	Suomen Painonnostoliitto ry	200 000	200 000	0,0
44	Suomen Palloliitto ry	1 805 000	1 920 000	6,0
45	Suomen Pesäpalloliitto ry	540 000	580 000	6,9
46	Suomen Pétanque-Liitto SP-L ry	28 000	28 000	0,0
47	Suomen Potkunyrkkeilyliitto ry	30 000	30 000	0,0
48	Suomen Purjehdus ja Veneily ry ***	-	530 000	100,0
49	Suomen Purjehtijaliitto ry***	517 000	-	-100,0
50	Suomen Pyöräilyunioni ry	175 000	175 000	0,0
51	Suomen Pöytätennisliitto ry	115 000	120 000	4,2
52	Suomen Ratagolfliitto ry	17 000	17 000	0,0
53	Suomen Ratsastajainliitto ry	605 000	620 000	2,4
54	Suomen Ringetteliitto ry	196 000	210 000	6,7
55	Suomen Rugbyliitto ry	12 000	12 000	0,0
56	Suomen Saappaanheittoliitto ry	7 000	7 000	0,0
57	Suomen Salibandyliitto ry	803 000	869 000	7,6
58	Suomen Squashliitto ry	160 000	180 000	11,1
59	Suomen Sulkapalloliitto ry	285 000	310 000	8,1
60	Suomen Suunnistusliitto ry	875 000	890 000	1,7
61	Suomen Taekwondoliitto ry	141 000	150 000	6,0
62	Suomen Taitoluisteliitto ry	310 000	345 000	10,1
63	Suomen Tanssiurheiluliitto ry	310 000	345 000	10,1
64	Suomen Tennisliitto ry	262 000	270 000	3,0
65	Suomen Tikkaurheiluliitto STURL ry	28 000	28 000	0,0
66	Suomen Triathlonliitto ry	52 000	60 000	13,3
67	Suomen Uimaliitto ry	670 000	700 000	4,3
68	Suomen Urheiluliitto ry	1 060 000	1 060 000	0,0
69	Suomen Valjakkourheilijoiden Liitto ry	27 000	27 000	0,0
70	Suomen Vesihiihtourheilu ry	7 000	7 000	0,0
71	Suomen Voimanostoliitto ry	50 000	50 000	0,0
72	Suomen Voimisteluliitto Svoli ry	1 739 000	1 780 000	2,3
Yhteensä		19 970 000	21 286 000	6,2 %

*Suomen Kanoottiliitto ja Suomen Soutuliitto yhdistyivät vuonna 2011.

**Suomen Miekkaileiliitto ja Suomen Nykyaikaisen 5-ottelun liitto yhdistyivät vuonna 2011

***Suomen Purjehtijaliitto ja Veneilyliitto yhdistyivät Suomen Purjehdus ja Veneily ry:ksi

****Suomen Taidoliiton nimi muuttui Suomen Kendoseurojen Keskusliitoksi vuonna 2011

Taulukko 34. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2010–2012 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: Erityisliikuntajärjestöt.

Erityisliikuntajärjestöt	2010	2011	2012	%-muutos
1 Epilepsialiitto ry	14 000	14 000	14 000	0,0
2 Hengitysliitto Heli ry	46 000	46 000	46 000	0,0
3 Mielenterveyden Keskusliitto ry	79 000	79 000	79 000	0,0
4 Soveltava Liikunta SoveLi ry	145 000	200 000	200 000	0,0
5 Suomen CP-liitto ry	35 000	45 000	50 000	0,1
6 Suomen Kuurojen Urheiluliitto ry	308 000	320 000	345 000	0,1
7 Suomen MS-liitto ry	46 000	46 000	46 000	0,0
8 Suomen Parkinson-liitto ry	18 000	18 000	18 000	0,0
9 Suomen Reumaliitto ry	46 000	46 000	46 000	0,0
10 Suomen Sydänliitto ry	46 000	46 000	46 000	0,0
Yhteensä	783 000	860 000	890 000	0,03

Taulukko 35. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2010–2012 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: Koululais- ja opiskelijajärjestöt.

Koululais- ja opiskelijajärjestöt	2010	2011	2012	%-muutos
1 Koululiikuntaliitto ry	300 000	300 000	320 000	0,1
2 Opiskelijoiden Liikuntaliitto ry	365 000	365 000	390 000	0,1
3 Suomen ammat. koul. kultt.- ja urheiluliitto SAKU ry	150 000	150 000	150 000	0,0
4 Suomen Koulukotien Urheiluyhdistys ry	2 000	2 000	2 000	0,0
Yhteensä	817 000	817 000	862 000	0,05

Taulukko 36. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2010–2012 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: TUL, FSI, Suomen Latu ja SUH.

TUL, CIF, Suomen Latu, SUH	2010	2011	2012	%-muutos
1 Suomen Työväen Urheiluliitto ry	1 605 000	1 650 000	1 650 000	0,0
2 Finlands Svenska Idrott CIF rf	960 000	985 000	985 000	0,0
3 Suomen Latu ry	678 000	710 000	710 000	0,0
4 Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto ry	330 000	500 000	500 000	0,0
Yhteensä	3 573 000	3 845 000	3 845 000	0,0

Taulukko 37. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2010–2012 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: Muut liikuntajärjestöt.

Muut liikuntajärjestöt		2010	2011	2012	%-muutos
1	Kalottiturheilu ry (Urheilun kalottikeskus)	36 000	36 000	36 000	0,0
2	Liikunnan ja Terveystiedon Opettajat	81 000	86 000	90 000	0,0
3	Reserviläisurheiluliitto ry	50 000	50 000	50 000	0,0
4	Suomen Erotuomarien Liitto ry	34 000	29 000	29 000	0,0
5	Suomen Liikunnan Ammattilaiset ry	160 000	160 000	170 000	0,1
6	Suomen Metsästäjäliitto ry	22 000	22 000	22 000	0,0
7	Suomen Monikulttuurinen Liikuntaliitto FIMU ry	40 000	40 000	45 000	0,1
8	Suomen NMKY:n Urheiluliitto ry	77 000	80 000	80 000	0,0
9	Suomen Sotilasurheiluliitto ry	54 000	54 000	54 000	0,0
10	Suomen Työpaikkaurheilu ry	4 000	4 000	4 000	0,0
11	Suomen Valmentajat ry	115 000	124 000	140 000	0,1
12	Suomen Veteraaniturheiluliitto ry	71 000	71 000	75 000	0,1
13	Työväen Retkeilyliitto ry	21 000	21 000	21 000	0,0
14	Urheilutoimittajain liitto ry	6 000	6 000	6 000	0,0
Yhteensä		771 000	783 000	822 000	0,05

Taulukko 38. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2010–2012 (€). Liikunnan palvelujärjestöt:

Valtakunnalliset palvelujärjestöt.

Liikunnan palvelujärjestöt: Valtakunnalliset palvelujärjestöt		2010	2011	2012	%-muutos
1	Suomen Liikunta ja Urheilu ry	2 000 000	2 150 000	2 150 000	0,0
2	Nuori Suomi ry	1 190 000	1 190 000	1 190 000	0,0
3	Suomen Kuntourheiluliitto ry	920 000	950 000	950 000	0,0
4	Suomen Olympiakomitea	4 300 000	4 300 000	4 300 000	0,0
5	Suomen Paralympiakomitea	863 000	870 000	870 000	0,0
6	Suomen Vammaisurheilu ja Liikunta VAU ry	1 475 000	1 525 000	1 525 000	0,0
Yhteensä		10 748 000	10 985 000	10 985 000	0,0

Taulukko 39. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2010–2012 (€). Liikunnan palvelujärjestöt: Alueelliset yhteisöt.

Liikunnan palvelujärjestöt: Alueelliset yhteisöt		2010	2011	2012	%-muutos
1	Etelä-Karjalan Liikunta ja Urheilu ry	160 000	160 000	160 000	0,0
2	Etelä-Savon Liikunta ry	168 000	190 000	190 000	0,0
3	Etelä-Suomen Liikunta ja Urheilu ry	483 000	483 000	483 000	0,0
4	Hämeen Liikunta ja Urheilu ry	351 000	351 000	351 000	0,0
5	Kainuun Liikunta ry	192 000	192 000	192 000	0,0
6	Keski-Pohjanmaan liikunta ry	159 000	159 000	159 000	0,0
7	Keski-Suomen Liikunta ry	208 000	208 000	208 000	0,0
8	Kymenlaakson Liikunta ry	150 000	150 000	150 000	0,0
9	Lapin Liikunta ry	187 000	187 000	187 000	0,0
10	Lounais-Suomen Liikunta ja Urheilu ry	546 000	546 000	546 000	0,0
11	Pohjanmaan Liikunta ja Urheilu ry	302 000	302 000	302 000	0,0
12	Pohjois-Karjalan Liikunta ry	193 000	193 000	193 000	0,0
13	Pohjois-Pohjanmaan Liikunta ry	236 000	236 000	236 000	0,0
14	Pohjois-Savon Liikunta ry	182 000	182 000	182 000	0,0
15	Päijät-Hämeen Liikunta ja Urheilu ry	191 000	191 000	191 000	0,0
Yhteensä		3 708 000	3 730 000	3 730 000	0,0

6.2 Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset vuonna 2012

Taulukoissa 40–47 on esitetty liikuntajärjestöjen varsinaisen toiminnan kulut, hyväksyttävät toimintamenot, valtionavustukset, avustuksen osuus hyväksytyistä menoista sekä koko julkisen tuen osuus hyväksytyistä menoista vuonna 2012. Taulukot on koottu liikuntajärjestöjen omien selvitysten perusteella. Julkiseen tukeen sisältyvät varsinaisen toiminta-avustuksen lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriöltä saadut erityisavustukset sekä Olympiakomitealta, Paralympiakomitealta tai muilta julkisilta tahoilta saadut avustukset, jotka on taulukoissa eritelty omiin sarakkeisiinsa. Olympiakomitea ja Paralympiakomitea jakavat esimerkiksi lajiliitoille valmentajatukea valtion urheilija-apurahaa saavien urheilijoiden valmentajille jaettavaksi.

Liikuntalain (1054/1998) mukaan valtionavustukseen hyväksyttävänä toimintamenoina ei pidetä liiketoiminnasta aiheutuneita menoja. Opetus- ja kulttuuriministeriön käytännön mukaan valtionavun ulkopuolelle jäävät myös välitystoiminnasta, varainhankinnasta, sijoitustoiminnasta, lainojen lyhennyksistä ja koroista, vuokratuloista, poistoista ja varauksista sekä keskinäisistä avustuksista aiheutuvat menot. Kilpailujen järjestämisestä ja julkaisutoiminnasta aiheutuvat menot on mahdollista hyväksyttää tappiota lukuun ottamatta haettaessa valtionavustusta. Järjestön toiselle myymistä tavaroista tai hallinto- ja tietohallintopalveluista saaduilla tuloilla katettuja menoja pidetään myös valtionavustukseen hyväksyttävänä toimintamenoina ja ne on mahdollista hyväksyttää. Hyväksyttäviin menoihin ei lasketa tiettyjä palkkaukseen liittyviä menoja eikä erikseen määriteltäviä irtaimen käyttöomaisuuden hankintamenoja.

Suurin julkisen tuen prosentuaalinen osuus hyväksyttävistä toimintamenoista oli Suomen Parkinson liitolla, jonka tuki oli 98,1 prosenttia hyväksyttävistä toimintamenoista. Kaikkien järjestöjen keskimääräinen julkisen tuen osuus hyväksyttävistä menoista oli 41,7 prosenttia. Lajiliittojen kohdalla vastaava luku oli 29,6 prosenttia hyväksyttävistä toimintamenoista. Korkein julkisten avustusten aste oli Suomen Kanootiliitolla, 94 prosenttia hyväksytyistä toimintamenoista, ja alhaisin puolestaan Suomen Rugbyliitolla 9,9 prosenttia hyväksytyistä toimintamenoista.

Opetus- ja kulttuuriministeriön erityisavustukset -sarake koskee nimenomaan vuoden 2012 kuluessa myönnettyjä avustuksia. Muiden julkisten avustusten ja tukien saraketta koskien on huomattava, ettei ole takuita siitä, että kaikki järjestöt ovat raportoineet ne täsmällisesti. Tästä johtuen järjestöjen keskinäinen vertailtavuus kärsii. Lisäksi on huomioitava, että joidenkin järjestöjen osalta tiedot puuttuvat.

Liikuntajärjestöjen varsinaiseen toimintaan käyttämien varojen jakautuminen toiminnanaloittain vuonna 2012 on esitetty taulukossa 48. Toiminnanalakohteisessa tarkastelussa on kuitenkin syytä huomioida, että joidenkin liikuntajärjestöjen kohdalla toimintakulttuuri tai lajien luonne on asettanut rajoitteita kaikkien toiminnanalojen käytölle menolajittelussa. Liikuntajärjestöjä koskevat tiedot ovat peräisin liikuntajärjestöjen tilinpäätösyhteenvedoista sekä valtionapulaskelmista. Vuonna 2012 kaikkien liikuntajärjestöjen varoista 24 prosenttia kohdistui nuorisoliikuntaan, 15 prosenttia aikuisten liikuntaan, 26 prosenttia huippu-urheiluun ja 36 prosenttia järjestötoimintaan. Vuoteen 2011 verrattuna selkeimmät muutokset ovat tapahtuneet huippu-urheilun sekä järjestötoiminnan aloilla. Huippu-urheiluun osuus varojen käytöstä on vähentynyt ja järjestötoiminnan osuus kasvanut.

Taulukko 40. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2012 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: Lajiliitot.

Lajiliitot (73)	Kokonais- kulut	Hyväk- syttävät menot	Valtion- avustus	Julkinen tuki% hyväk- sytyt menot	Avustus -% hyväk- sytyt menot	OKM:n erityis- avustukset	Suomen Olympia- komitea ry	Suomen Para- lympia- komitea ry	Muut julkiset avus- tukset ja tuet
AKK-Motorsport ry	1 806 170	1 776 101	240 000	13,5	13,5	0	0	0	0
Sukeltajaliitto ry	666 347	663 818	160 000	24,1	24,1	0	0	0	0
Suomen Aikidoliitto ry	120 882	119 703	50 000	41,8	41,8	0	0	0	0
Suomen Amerikkalaisen Jalkapallon Liitto ry	527 824	452 545	120 000	26,5	26,5	0	0	0	0
Suomen Ampumahiihtoliitto ry	1 151 687	1 151 064	225 000	19,5	26,2	0	76 650	0	0
Suomen Ampumaurheiluliitto ry	2 034 595	2 022 677	710 000	35,1	49,7	0	239 282	55 000	0
Suomen Baseball- ja Softball-liitto ry	12 956	12 928	7 000	54,1	54,1	0	0	0	0
Suomen Biljardiliitto ry	198 036	180 564	60 000	33,2	33,2	0	0	0	0
Suomen Castingliitto ry	8 884	8 821	7 000	79,4	79,4	0	0	0	0
Suomen Cheerleadingliitto ry	392 135	391 792	50 000	12,8	12,8	0	0	0	0
Suomen Curlingliitto ry	253 026	252 973	90 000	35,6	69,6	25 000	30 000	31 000	0
Suomen Dartsliitto ry	201 388	113 553	35 000	30,8	30,8	0	0	0	0
Suomen Golfliitto ry	3 861 331	3 771 175	510 000	13,5	16,4	48 500	15 644	0	45 464
Suomen Hiihtoliitto ry	*	*	1 120 000	*	*	125 000	*	53 000	*
Suomen Hockeyliitto ry	53 833	53 783	32 000	59,5	59,5	0	0	0	0
Suomen Ilmailuliitto ry	1 668 354	1 658 715	150 000	9,0	21,0	193 000	0	0	5 000
Suomen ITF Taekwon-Do ry	70 134	67 528	15 000	22,2	22,2	0	0	0	0
Suomen Jousiampujain Liitto ry	169 163	169 038	55 000	32,5	34,9	0	4 000	0	0
Suomen Judoliitto ry	990 881	989 297	305 000	30,8	46,2	90 200	15 000	19 000	27 552

Taulukko 40. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2012 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: Lajiliitot.

Lajiliitot	Toiminnan kulut	Hyväk- syttävät toiminta- menot	Valtion- avustus	Julkinen tuki% hyväk- sytyt menot	Avustus -% hyväk- sytyt menot	OKM:n erityis- avus- tukset	Suomen Olympia- komitea ry	Suomen Para- lympia- komitea ry	Muut julkiset avus- tukset ja tuet
Suomen Jääkiekkoliitto ry	16 111 577	15 722 350	1 375 000	8,7	10,8	0	330 000	0	0
Suomen Jääpalloliitto ry	380 074	330 326	130 000	39,4	39,4	0	0	0	0
Suomen Kanoottiliitto ry	12 830	12 830	12 000	93,5	93,5	0	0	0	0
Suomen Karateliitto ry	409 908	402 631	245 000	60,8	70,8	30 000	10 000	0	0
Suomen Kaukalopalloliitto ry	222 579	222 579	100 000	44,9	44,9	0	0	0	0
Suomen Keilailuliitto ry	927 337	734 260	240 000	32,7	34,4	0	12 500	0	0
Suomen Kendoseurojen Keskusliitto ry	74 051	73 821	10 000	13,5	13,5	0	0	0	0
Suomen Kiipeilyliitto ry	217 299	216 641	55 000	25,4	25,4	0	0	0	0
Suomen Koripalloliitto ry	4 053 489	3 955 102	740 000	18,7	29,9	443 700	0	0	0
Suomen Krikettiliitto ry	126 141	126 141	30 000	23,8	52,3	0	0	0	36 000
Suomen Kyykkäliitto ry	14 327	14 327	12 000	83,8	83,8	0	0	0	0
Suomen Käsipalloliitto ry	955 067	943 057	200 000	21,2	27,6	30 000	30 000	0	0
Suomen Lentopalloliitto ry	4 530 123	4 252 511	965 000	22,7	29,8	260 000	36 250	0	6 000
Suomen Liitokiekkoliitto ry	185 949	183 629	30 000	16,3	16,3	0	0	0	0
Suomen Luisteluliitto ry	1 121 047	1 118 907	250 000	22,3	33,1	15 000	105 820	0	0
Suomen Lumilautaliitto ry	523 535	518 735	145 000	28,0	65,3	30 000	163 575	0	0
Suomen Miekkailu- ja 5-otteliitto ry	298 058	290 173	165 000	56,9	67,0	10 000	19 300	0	0
Suomen Moottoriliitto ry	1 031 975	1 019 930	170 000	16,7	16,7	0	0	0	0
Suomen Muay Thai- liitto ry	32 265	32 125	15 000	46,7	46,7	0	0	0	0

Taulukko 40. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2012 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: Lajiliitot.

Lajiliitot	Toiminnan kulut	Hyväk- syttävät toiminta- menot	Valtion- avustus	Julkinen tuki% hyväk- sytyt menot	Avustus -% hyväk- sytyt menot	OKM:n erityis- avus- tukset	Suomen Olympia- komitea ry	Suomen Para- lympia- komitea ry	Muut julkiset avus- tukset ja tuet
Suomen Nyrkkeilyliitto ry	362 648	361 415	175 000	48,4	53,6	0	18 884	0	0
Suomen Oriental Moodo -liitto ry	20 594	19 812	13 000	65,6	65,6	0	0	0	0
Suomen Painiliitto ry	839 873	791 946	305 000	38,5	68,8	55 000	176 000	0	9 000
Suomen Painonnostoliitto ry	343 951	342 069	200 000	58,5	61,5	0	10 317	0	0
Suomen Palloliitto ry	14 745 435	11 545 054	1 920 000	16,6	18,3	44 000	150 000	0	0
Suomen Pesäpalloliitto ry	1 782 010	1 772 541	580 000	32,7	32,7	0	0	0	0
Suomen Pétanque- Liitto ry	99 936	99 936	0	0,0	28,0	28 000	0	0	0
Suomen Potkunyrkkeilyliitto ry	38 784	38 762	30 000	77,4	77,4	0	0	0	0
Suomen Purjehdus- ja Veneily ry	1 833 853	1 832 645	530 000	28,9	42,3	0	227 400	18 000	0
Suomen Pyöräilyunioni ry	409 462	407 952	175 000	42,9	50,3	0	6 349	24 000	0
Suomen Pöytätennisliitto ry	374 026	379 266	120 000	31,6	38,2	0	0	25 000	0
Suomen Ratagolfliitto ry	33 615	29 052	17 000	58,5	58,5	0	0	0	0
Suomen Ratsastajainliitto ry	3 335 284	2 795 794	620 000	22,2	27,8	60 000	37 000	33 670	26 205
Suomen Ringeteliitto ry	692 246	682 509	210 000	30,8	30,8	0	0	0	0
Suomen Rugbyliitto ry	121 374	121 374	12 000	9,9	9,9	0	0	0	0
Suomen Saappaanheittoliitto ry	9 382	9 050	7 000	77,3	77,3	0	0	0	0
Suomen Salibandyliitto ry	5 523 644	2 955 547	869 000	29,4	32,9	60 000	20 250	0	23 265
Suomen Shakkiliitto ry	142 016	137 414	45 000	32,7	32,7	0	0	0	0
Suomen Squashliitto ry	401 732	285 857	180 000	63,0	77,8	30 000	12 500	0	0

Taulukko 40. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2012 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: Lajiliitot.

Lajiliitot	Toiminnan kulut	Hyväk- syttävät toiminta- menot	Valtion- avustus	Julkinen tuki% hyväk- sytyt menot	Avustus -% hyväk- sytyt menot	OKM:n erityis- avustukset	Suomen Olympia- komitea ry	Suomen Para- lympia- komitea ry	Muut julkiset avus- tukset ja tuet
Suomen Sulkaopoliitto ry	597 467	593 726	310 000	52,2	56,4	10 000	15 000	0	0
Suomen Suunnistusliitto ry	2 436 706	2 247 020	890 000	39,6	49,3	91 862	115 578	0	11 000
Suomen Taekwondoliitto ry	351 151	328 847	150 000	45,6	56,0	7 000	19 280	0	7 856
Suomen Taitoluisteliitto ry	1 711 921	1 636 285	345 000	21,1	31,7	78 806	94 633	0	0
Suomen Tanssiurheiluliitto ry	572 194	567 877	345 000	60,8	60,8	0	0	0	0
Suomen Tennisliitto ry	1 324 607	1 167 118	280 000	24,0	27,7	43 538	0	0	0
Suomen Tikkaurheiluliitto ry	41 446	40 406	28 000	69,3	69,3	0	0	0	0
Suomen Triathlonliitto ry	108 327	108 327	60 000	55,4	55,4	0	0	0	0
Suomen Uimaliitto ry	1 995 030	1 891 603	700 000	37,0	45,7	0	74 932	50 000	39 500
Suomen Urheiluliitto ry	6 270 686	6 008 686	1 060 000	17,6	26,1	95 000	330 189	86 000	0
Suomen Valjakkourheilijoiden Liitto ry	66 572	64 167	27 000	42,1	42,1	0	0	0	0
Suomen Vesihiihtourheilu ry	8 654	8 068	7 000	86,8	86,8	0	0	0	0
Suomen Voimanostoliitto ry	173 370	123 060	50 000	40,6	40,6	0	0	0	0
Suomen Voimisteluliitto Svoli ry	4 387 625	4 272 503	1 780 000	41,7	45,5	101 500	42 000	0	20 000
Yhteensä	96 570 878	87 691 835	20 870 000	23,8	29,6	2 005 106	2 438 333	394 670	256 843

* = tiedot puuttuu

Taulukko 41. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2012 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: Erityisliikuntajärjestöt.

Erityisliikunta- järjestöt	Toiminnan kulut	Hyväksyt- tävät toiminta- menot	Valtion- avustus	Avustus-% hyväk- sytyt menot	Julkinen tuki-% hyväksytyt menot	OKM:n erityis- avustukset	Suomen Olympia- komitea ry	Suomen Paralympia- komitea ry	Muut julkiset avustukset ja tuet
Epilepsialiitto ry	16 099	16 099	14 000	87,0	87,0	0	0	0	0
Hengityслиitto									
Heli ry	113 386	113 386	46 000	40,6	40,6	0	0	0	0
Mielenterveyden									
Keskusliitto ry	84 566	84 566	79 000	93,4	93,4	0	0	0	0
Soveltava									
Liikunta SoveLi ry	319 894	313 394	60 000	19,1	19,1	0	0	0	0
Suomen CP- liitto ry	*	*	50 000	*	*	0	*	*	*
Suomen Kuurojen									
Urheiluliitto ry	568 318	566 916	345 000	60,9	82,5	102 590	0	0	20 000
Suomen MS-liitto	72 067	64 852	46 000	70,9	70,9	0	0	0	0
Suomen									
Parkinson-liitto ry	18 352	18 352	18 000	98,1	98,1	0	0	0	0
Suomen									
Reumaliitto ry	89 918	89 918	46 000	51,2	51,2	0	0	0	0
Suomen									
Sydänliitto ry	66 551	66 551	46 000	69,1	96,8	18 400	0	0	0
Yhteensä	1 349 150	1 334 033	750 000	56,2	66,8	120 990	0	0	20 000

* = tiedot puuttuu

Taulukko 42. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2012 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: Koululais- ja opiskelijajärjestöt.

Koululais- ja opiskelijajärjestöt	Toiminnan kulut	Hyväksytävät toimintamenot	Valtionavustus	Avustus % hyväksytyt menot	Julkinen tuki % hyväksytyt menot	OKM:n erityisavustukset	Suomen Olympiakomitea ry	Suomen Paralympiakomitea ry	Muut julkiset avustukset ja tuet
Koululiikuntaliitto ry	591 199	495 979	320 000	64,5	80,6	80 000	0	0	-
Opiskelijoiden Liikuntaliitto ry	526 357	482 497	335 000	69,4	89,1	95 000	0	0	-
"Suomen ammatillisen koulutuksen kulttuuri- ja urheiluliitto ry"	765 522	655 974	150 000	22,9	56,9	159 874	0	0	63 471
Suomen Koulukotien Urheiluyhdistys ry	*	*	2 000	*	*	0	*	0	*
Yhteensä	1 883 078	1 634 450	807 000	49,4	73,7	334 874	0	0	63 471

* = tiedot puuttuu

Taulukko 43. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2012 (€).
Varsinaiset liikuntajärjestöt: TUL, FSI, Suomen Latu, SUH.

TUL, FSI, Suomen Latu, SUH	Toiminnan kulut	Hyväksyt-tävät toiminta- menot	Valtion- avustus	Avustus % hyväk- sytty menot	Julkinen tuk% hyväksytty menot	Valtion erityis- avustukset	Suo- men Olym- piakomitea ry	Suo- men Para- lympia- komitea ry	Muut julkiset avustukset ja tuet
Suomen Työväen Urheiluliitto TUL ry	2 384 930	2 049 136	1 650 000	80,5	81,8	26 235	0	0	0
Finlands Svenska Idrott rf	1 548 102	1 459 423	985 000	67,5	69,7	32 000	0	0	0
Suomen Latu ry	2 235 481	2 114 654	710 000	33,6	44,2	224 986	0	0	0
Suomen Uimaopetus- ja Hengenvetäjäliitto ry	1 064 097	1 061 536	500 000	47,1	51,2	43 448	0	0	0
Yhteensä	7 182 972	6 766 513	3 845 000	56,8	64,0	180 000	0	0	308 291

Taulukko 44. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2012 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt:
Muut liikuntajärjestöt.

Muut liikuntajärjestöt	Toiminnan kulut	Hyväksyttävät toiminta- menot	Valtion- avustus	Avustus % hyväk- syt menot	Julkinen tuki% hyväksyt menot	Valtion erityis- avustukset	Suomen Olympia- komitea ry	Suomen Para- lympia- komitea ry	Muut julkiset avustukset ja tuet
Kalottiuhrheilu ry (Urheilun kalottikeskus)	67 801	67 801	36 000	53,1	72,3	13 000	0	0	-
Liikunnan ja Terveystiedon Opetajat ry	327 740	272 853	90 000	33,0	41,8	24 100	0	0	-
Reserviläisurheiluliitto ry	154 377	150 635	50 000	33,2	33,2	-	0	0	-
Suomen Erotuomarien Liitto ry	36 799	36 799	29 000	78,8	78,8	-	0	0	-
Suomen Liikunnan Ammattilaiset ry	295 538	295 478	170 000	57,5	78,0	60 477	0	0	-
Suomen Metsästäjälitto ry	1 944 896	1 935 700	22 000	1,1	5,0	-	0	0	74 900
Suomen Monikulttuurinen Liikuntaliitto FIMU ry	*	*	45 000	*	*	25 000	*	0	*
Suomen NMKY:n Urheiluliitto ry	422 643	392 384	80 000	20,4	25,5	20 000	0	0	-
Suomen Sotilasurheiluliitto ry	235 933	225 545	54 000	23,9	56,3	-	0	0	73 000
Suomen Työpaikkaurheilu ry	35 365	35 204	4 000	11,4	11,4	-	0	0	-
Suomen Valmentajat ry	396 174	392 522	140 000	35,7	35,7	-	0	0	-
Suomen Veteraaniturheiluliitto ry	312 766	286 983	75 000	26,1	36,6	30 000	0	0	-
Työväen Reikeliiliitto ry	62 410	54 154	21 000	38,8	38,8	-	0	0	-
Urheilutoimittajan Liitto ry	*	*	6 000	#ARVO!	#ARVO!	-	*	0	*
Yhteensä	4 292 442	4 146 058	822 000	19,8	27,6	172 577	0	0	147 900

* = tiedot puuttuu

Taulukko 45. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2012 (€). Liikunnan palvelujärjestöt: Valtakunnalliset palvelujärjestöt.

Liikunnan palvelujärjestöt: valtakunnalliset palvelujärjestöt	Toiminnan kulut	Hyväksyttävät toimintamenot	Valtionavustus	Avustus % hyväksytyt menot	Julkisen tukiprosentti hyväksytyt menot	Valtion erityisavustukset	Suomen Olympiakomitea ry	Suomen Paralympiakomitea ry	Muut julkiset avustukset ja tuet
Suomen Liikunta ja Urheilu ry	4 702 461	4 656 324	2 150 000	46,2	62,3	753 121	0	-	-
Nuori Suomi ry	3 995 130	3 866 191	1 190 000	30,8	91,0	2 197 267	0	-	131 620
Suomen Kuntoliikuntaliitto, Kunto ry	1 636 578	1 623 314	950 000	58,5	67,9	153 000	0	-	-
Suomen Olympiakomitea ry	9 413 063	9 256 594	4 300 000	46,5	78,3	2 947 705	0	-	-
Suomen Paralympiakomitea ry	1 289 217	1 287 474	870 000	67,6	95,2	356 000	0	-	-
Suomen Vammaisurheilu ja Liikunta VAU ry (*)	2 530 371	2 516 042	1 525 000	60,6	70,0	26 669	0	166 300	43 539
Yhteensä	23 566 821	23 205 939	10 985 000	47,3	76,5	6 433 762	0	166 300	175 159

Taulukko 46. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2012 (€). Liikunnan palvelujärjestöt: Alueelliset yhteisöt.

Liikunnan palvelujärjestöt: alueelliset yhteisöt	Toiminnan kulut	Hyväksyttävät toimintamenot	Valtionavustus	Avustus % hyväksytyt menot	Julkisen tuki % hyväksytyt menot	Valtion erityisavustukset	Suomen Olympiakomitea ry	Suomen Paralympiakomitea ry	Muut julkiset avustukset ja tuet
Etelä-Karjalan Liikunta ja Urheilu ry	445 159	442 045	160 000	36,2	60,4	97 014	0	0	10 000
Etelä-Savon Liikunta ry	988 199	987 143	190 000	19,2	23,6	0	0	0	42 734
Etelä-Suomen Liikunta ja Urheilu ry	770 063	767 537	483 000	62,9	64,8	0	0	0	14 500
Hämeen Liikunta ja Urheilu ry	1 176 142	1 163 242	351 000	30,2	32,5	24 500	0	0	3 000
Kainuun Liikunta ry	852 680	825 653	192 000	23,3	60,7	65 000	0	0	243 959
Keski-Pohjanmaan liikunta ry	590 226	577 373	159 000	27,5	42,6	87 138	0	0	0
Keski-Suomen Liikunta ry	556 612	554 697	208 000	37,5	47,8	0	0	0	57 126
Kymenlaakson Liikunta ry	443 878	444 485	150 000	33,7	49,0	24 500			43 384
Lapin Liikunta ry	292 354	290 819	187 000	64,3	69,3	0	0	0	14 500
Lounais-Suomen Liikunta ja Urheilu ry	1 853 095	1 851 337	546 000	29,5	41,3	94 743	0	0	123 309
Pohjanmaan Liikunta ja Urheilu ry	*	*	302 000	*	*	0	0	0	*
Pohjois-Karjalan Liikunta ry	1 454 345	820 747	193 000	23,5	67,1	0	0	0	357 587
Pohjois-Pohjanmaan Liikunta ry	569 126	565 605	236 000	41,7	68,9	0	0	0	153 702
Pohjois-Savon Liikunta ry	851 130	841 265	182 000	21,6	23,4	0	0	0	14 500
Päijät-Hämeen Liikunta ja Urheilu ry	765 253	763 200	191 000	25,0	49,8	84 500	0	0	104 208
Yhteensä	11 608 262	10 895 148	3 730 000	34,2	49,5	477 395	0	0	1 182 508

* = tiedot puuttuu

Taulukko 47. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtion-avustukset yhteensä vuonna 2012 (€).

Järjestöryhmä	Toiminnan kulut	Hyväksyttävät toiminta- menot	Valtion- avustus	Avustus % hyväk- sytyt menot	Julkinen tuk% hyväksytyt menot	OKM:n erityis- avustukset	Suomen Olympia- komitea ry	Suomen Para- lympia- komitea ry	Muut julkiset avustukset ja tuet
Varsinaiset liikuntajärjestöt	111 328 158	101 491 125	27 094 000	26,7	32,9	2 960 215	2 438 333	394 670	488 214
Liikunnan palvelujärjestöt	35 175 082	34 101 087	14 715 000	43,2	67,9	6 911 158	0	166 300	1 357 667
Kaikki liikuntajärjestöt yhteensä	146 503 240	135 592 213	41 809 000	28,5	41,7	9 871 373	2 438 333	560 970	1 845 881

6.3 Liikuntajärjestöille myönnetyt erityisavustukset vuonna 2012

Yleisten toiminta-avustusten lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää liikuntajärjestöille vuosittain erityisavustuksia erilaisiin liikuntaa edistäviin tarkoituksiin. Tyypillisesti nämä erityisavustukset ovat projektiluonteisia. Erityisavustuksia voidaan myös myöntää muille kuin valtakunnallisille tai alueellisille liikuntajärjestöille.

Vuonna 2012 opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi liikuntajärjestöille ja lajiliitoille kaikkiaan noin 10 miljoonaa euroa erityisavustuksia. Suurimmat erityisavustukset myönnettiin Suomen Olympiakomitealle ja Nuori Suomi ry:lle, joiden yhteenlaskettu erityisavustusten määrä oli lähes puolet erityisavustusten kokonaissummasta. Muita suurien erityisavustusten saajia olivat Suomen Liikunta ja Urheilu, 753 121 euroa, ja Koripalloliitto, 443 700 euroa. Taulukossa 49 on esitetty opetus- ja kulttuuriministeriön liikuntajärjestöille vuonna 2012 myöntämät erityisavustukset avustuskohteittain luokiteltuina.

Kilpailujen ja tapahtumien järjestämisen kohtaan taulukossa 49 sisältyvät liikuntajärjestöille myönnetyt avustukset Suomessa järjestettyjen kilpailujen ja tapahtumien järjestämiseksi, hakemiseksi tai tappioiden kattamiseksi. Suurin avustus kilpailutapahtumien osalta, 800 000 euroa, myönnettiin Suomen Urheiluliitolle yleisurheilun Euroopan mestaruuskilpailujen mediapalvelu- ja teknologiakustannusten kattamiseen. Yli 100 000 avustuksia saivat myös Suomen Voimisteluliitto Svoli ry, jolle myönnettiin 250 000 euroa Gymnaestrada 2015 tapahtuman järjestelyihin ja Suomen Hiihtoliitto, joka sai 125 000 euron avustuksen vuoden 2017 Hiihdon maailmanmestaruuskilpailujen hakuhankeeseen. Yhteensä kilpailujen ja tapahtumien järjestämiseen myönnettiin 1 612 500 euroa erityisavustuksia.

Taulukko 48. Liikuntajärjestöjen varsinaiseen toimintaan käyttämien varojen jakautuminen toiminnanaloittain vuonna 2012.

Järjestöryhmä	Nuorisoliikunta	Aikuisten liikunta	Huippu-urheilu	Järjestötoiminta
Varsinaiset liikuntajärjestöt				
Lajiliitot	23,3 %	15,4 %	30,7 %	30,6 %
Erityisliikuntajärjestöt	2,6 %	25,3 %	10,5 %	61,6 %
Koululais- ja opiskelijajärjestöt	44,6 %	15,7 %	6,3 %	33,4 %
Suomen Työväen Urheiluliitto ry	33,9 %	10,6 %	11,5 %	44,0 %
Finlands Svenska Idrott rf	34,5 %	16,1 %	0,0 %	49,4 %
Suomen Latu ry	16,6 %	43,0 %	0,0 %	40,4 %
Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto ry	0,0 %	0,0 %	0,0 %	100,0 %
Muut liikuntajärjestöt	10,7 %	7,4 %	1,0 %	80,9 %
Varsinaiset liikuntajärjestöt yhteensä	23,0 %	15,5 %	27,0 %	34,5 %
Liikunnan palvelujärjestöt				
Valtakunnalliset palvelujärjestöt	22,5 %	4,3 %	35,2 %	38,1 %
Alueelliset yhteisöt	33,1 %	24,0 %	1,4 %	41,6 %
Liikunnan palvelujärjestöt yhteensä	27,0 %	11,2 %	22,3 %	39,6 %
Kaikki liikuntajärjestöt yhteensä	23,9 %	14,5 %	25,9 %	35,7 %

Taulukko 49. Liikuntajärjestöille myönnetyt erityisavustukset vuonna 2012

Avustuskohde	kpl	€	%
Kilpailujen ja tapahtumien järjestäminen sekä kilpailumatkat	24	1 612 500	16,5
Seuratoiminnan kehittäminen	3	1 560 000	16,0
Projektit, hankkeet ja ohjelmat (eivät sovi muihin kohteisiin)	6	225 500	2,3
Lasten ja nuorten liikunnan kehittäminen	21	3 405 000	34,9
Terveysliikunnan kehittäminen	21	722 500	7,4
Kansainvälinen yhteistyö ja kongressit	19	597 000	6,1
Julkaisut ja historiikit	3	71 000	0,7
Liikuntapaikkarakentaminen ja sen tutkimus	4	144 500	1,5
Kilpa-urheilu	9	1 416 500	14,5
Yhteensä	110	9 754 500	100

Seuratoiminnan kehittämisen kohtaan taulukossa 49 sisältyvät opetus- ja kulttuuriministeriön avustukset urheilu- ja seuratoiminnan kehittämishankkeeseen SLU ry:lle, 1,5 miljoonaa euroa, ja Opiskelijoiden liikuntaliiton saama 60 000 euron avustus. Vuonna 2012 16 järjestöä saivat valtionavustusta lasten ja nuorten liikunnan kehittämiseen. Merkittävin tuki, yhteensä 1 710 000 euroa, myönnettiin Nuori Suomi ry:lle kolmeen eri hankkeeseen. Tuettuja terveystoiminnan hankkeita oli yhteensä 21. Näistä merkittävimpinä Suomen Kuntoliikuntaliiton saama 70 000

euron avustus henkilöstöliikunnan valtakunnallistaminen –hankkeelle. Julkaisujen ja historiikkien laatimiseen valtionavustusta sai kolme järjestöä.

Liikuntajärjestöille myönnettiin erityisavustuksia myös kansainväliseen yhteistyöhön, kongresseihin ja kokouksiin. Kansainvälistä ja EU-toimintaa on käsitelty tarkemmin luvussa 8. Liikuntapaikkarakentamista käsitellään tarkemmin luvussa 4, terveyttä edistävää liikuntaa luvussa 11 ja lasten ja nuorten liikuntaohjelmaa luvussa 12.

Lähteitä:

- HARAVA. Opetus- ja kulttuuriministeriön
harkinnanvaraisten valtionavustusten
asiankäsittelyjärjestelmä
Kansallinen liikuntatutkimus 2009–2010. Saatavilla:
[http://www.slu.fi/materiaalit/julkaisut_ja_oppaat/
kansallinen-liikuntatutkimus/](http://www.slu.fi/materiaalit/julkaisut_ja_oppaat/kansallinen-liikuntatutkimus/)
- Lehtonen, Kati & Harto Hakonen (2013). Liikunnan
harrastaminen ja vapaaehtoistyö urheiluseuroissa.
Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2013:6.
Saatavilla: [http://www.liikuntaneuvosto.fi/files/278/
kansalaistoiminta_tietopohja.pdf](http://www.liikuntaneuvosto.fi/files/278/kansalaistoiminta_tietopohja.pdf)
- Liikunta-asetus 18.12.1998/1055. .
Liikuntalaki 18.12.1998/1054.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunta. Saatavilla:
<http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta>.
- Suomen Olympiakomitea. Vuosikertomus
2010. Saatavilla: [http://www.noc.fi/
olympiakomitea/?x32999=3846661](http://www.noc.fi/olympiakomitea/?x32999=3846661).
- Valtakunnallisten lajiliittojen tulospäätösten
määräraha- ja kehittäminen -
avustussuunnitelma 2009-2012. V:n muistio.
Opetusministeriön
työryhmämuistioita ja selvityksiä 2009:27. Helsinki:
Opetusministeriö.
- Valtakunnallisten liikuntajärjestöjen yleis- ja
erityisavustuksiin liittyvät ehdot ja rajoitukset 2012.
Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.

7 Liikuntatiede

Opetus- ja kulttuuriministeriö tukee vuosittain liikuntatieteellistä toimintaa rahoittamalla liikuntatieteellisiä tutkimusprojekteja sekä liikuntatieteellisten ja tiedonvälitysyhteisöjen toimintaa. Vuonna 2012 opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi avustuksia liikuntatieteellisille tutkimusprojekteille, liikuntatieteellisille tutkimusyhteisöille, Suomen Akatemian tutkimushankkeisiin, kansainvälisten tieteellisten kongressien järjestämiseen, liikuntapaikkarakentamisen tutkimukseen sekä tiede- ja tiedonvälitysyhteisöjen muihin hankkeisiin yhteensä noin 7,2 miljoonalla eurolla.

Ministeriön tutkimusrahoitusta on kohdistettu Uusi suunta liikuntatutkimukseen -strategian (Opetusministeriön julkaisuja 2009:18) linjausten mukaisesti. Liikuntatutkimusrahoituksella tavoitellaan korkeatasoista ja soveltavaa liikuntatieteellistä tutkimusta, jolla on uutuusarvoa sekä merkitystä käytännön liikuntatoiminnan kehittämisessä. Liikuntapolitiikan painopisteet: lapset ja nuoret, liikkumattomuus, kansalaistoiminta ja huippu-urheilu, on nostettu teemoina tutkimuksen keskiöön. Huomiota kiinnitetään enenevässä määrin tiedon hyödyntämiskysymyksiin, kuten vuorovaikutuksen lisäämiseen tutkijoiden ja käytännön toimijoiden välillä sekä tiedon systemaattiseen kokoamiseen ja analysointiin. Tavoitteena on tuottaa tutkittuun tietoon pohjautuvia johtopäätöksiä ja suosituksia.

Kuviossa 17 esitetään kokonaisuudessaan opetus- ja kulttuuriministeriön vuonna 2012 myöntämät valtionavustukset liikunnan tutkimus- ja tiedonvälitystoimintaan. Tiedonvälitystoimintaan kuviossa sisältyvät myöhemmin tässä luvussa esiteltujen liikuntatieteellisten tiedonvälitys- ja muiden yhteisöjen toiminta-avustukset.

Edellä mainittujen avustuskohteiden lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää valtionavustuksia myös liikuntapaikkojen rakentamista, ylläpitoa tai käyttöä palvelemaan tutkimus- ja kehittämistyöhön. Näitä asioita on käsitelty tarkemmin luvussa 4. Kansainvälisten tieteellisten kongressien järjestämiseen myönnettyjä valtionavustuksia puolestaan tarkastellaan luvussa 8.

7.1 Liikuntatieteelliset tutkimusprojektit

Ministeriöön tulee vuosittain noin 100 tutkimusprojektihakemusta. Avustusta liikuntatieteen tutkimusprojekteihin voivat hakea yliopistot, tutkimuslaitokset ja yksittäiset tutkijat. Suurin osa tutkimusprojektien avustushakemuksista tulee yliopistojen kautta. Vuonna 2012 rahoitusta haki 92 tutkimusprojektia, joista opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi valtionavustusta 39 projektille, yhteensä 2 790 500 € eurolla.

Valtion liikuntaneuvoston liikuntatieteen jaosto antaa lausunnot liikuntatieteellisten tutkimusprojektien avustushakemuksista. Hakemukset arvioidaan kahdessa liikuntatieteen jaoston koordinoimassa arviointipaneelissa, jotka edustavat liikunnan biolääketieteellisen sekä yhteiskunta- ja käyttäytymistieteellisen tutkimuksen alueita. Monitieteiset hakemukset käsitellään molemmissa paneeleissa. Erityistä painoarvoa annetaan hankkeiden liikuntatieteelliselle merkitykselle, hankkeen sovellettavuudelle sekä innovatiivisuudelle.

Valtion liikuntaneuvoston tiedejaosto on linjannut, että rahoituksen painopistettä olisi suunnattava aikaisempaa harvemmille hankkeille suuremmilla keskimääräisillä avustussummilla, jotta projektien toteu-

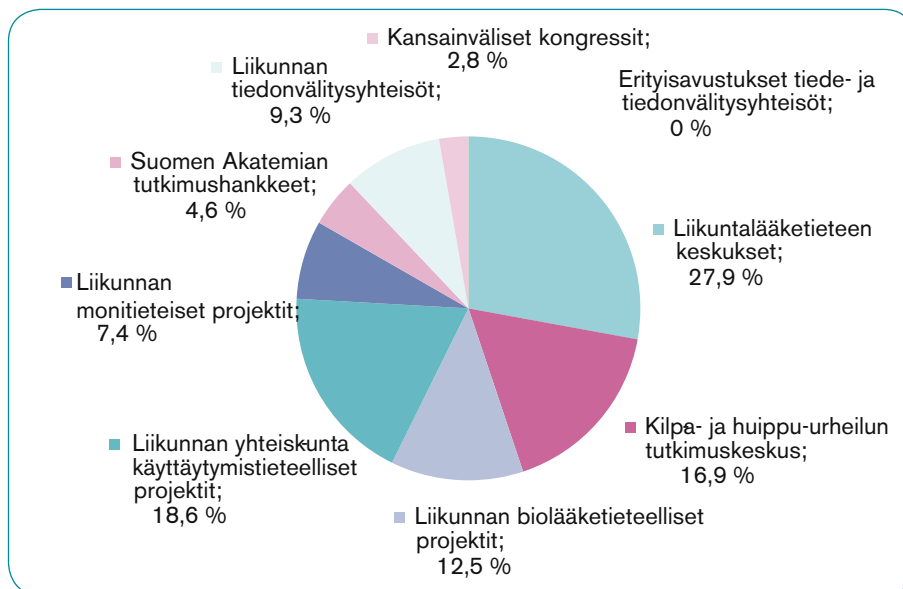
tumisesta voidaan varmistua. Biolääketieteellisten tutkimusprojektien osuutta rahoitettavista hankkeista on pienennetty, sillä tarkasteltaessa asiaa kansallisesti ja kansainvälisesti, terveys- ja lääketieteellistä tutkimusta tehdään suhteellisen paljon riippumatta ministeriön rahoituksesta. Vuonna 2012 yhteiskunta- ja käyttäytymistieteellisille tutkimusprojekteille myönnettiin yli 400 000 euroa enemmän avustuksia kuin biolääketieteen projekteille. Opetus- ja kulttuuriministeriön lisäksi liikuntatutkimusta rahoittavat muun muassa Suomen Akatemia, TEKES, Euroopan unioni, Kansaneläkelaitos, sosiaali- ja terveysministeriö, Raha-automaattiyhdistys sekä lukuisat säätiöt.

Rahoitetun tutkimuksen raportointivaatimuksia on muutettu niin, että vuodesta 2009 eteenpäin tutkimukset, joissa opetus- ja kulttuuriministeriö on ollut mukana rahoittajana, raportoidaan yleistajuisessa muodossa ministeriöön tutkimuksen valmistuttua. Ministeriön rahoittamien tutkimushankkeiden edistymistä ja tuloksia seurataan aktiivisesti liikuntatieteen

jaostossa ja ministeriössä. Taulukossa 50 on esitetty liikuntatieteellisille tutkimusprojekteille myönnetty valtionavustukset teemoittain vuosina 2009–2012.

Taulukossa 51 on esitetty liikuntatieteellisten tutkimusprojektien avustushakemusten ja myönnettyjen avustusten lukumäärä, myöntöprosentit sekä myönnetyt avustussummat tieteenaloittain vuosina 2010–2012.

Vuonna 2007 ministeriössä otettiin käyttöön ehdolliset, pidempiaikaiset rahoituspäätökset, joiden myötä liikuntatieteellisille tutkimusprojekteille voidaan myöntää ehdollinen tuki pääsääntöisesti enintään kolmelle vuodelle. Edellytyksenä on, että hanke etenee suunnitelmansa mukaisesti ja että eduskunta osoittaa liikuntatieteellisille tutkimusprojekteille vuosittain riittävät määrärahat. Kuviossa 18 on esitetty valtionavustusta saaneiden uusien ja jatkuvien liikuntatieteellisten tutkimusprojektien lukumäärä vuosina 2000–2012. Vuonna 2012 valtionavustusta saaneista 39 tutkimusprojektista 21 oli jatkuvia tutkimusprojekteja.

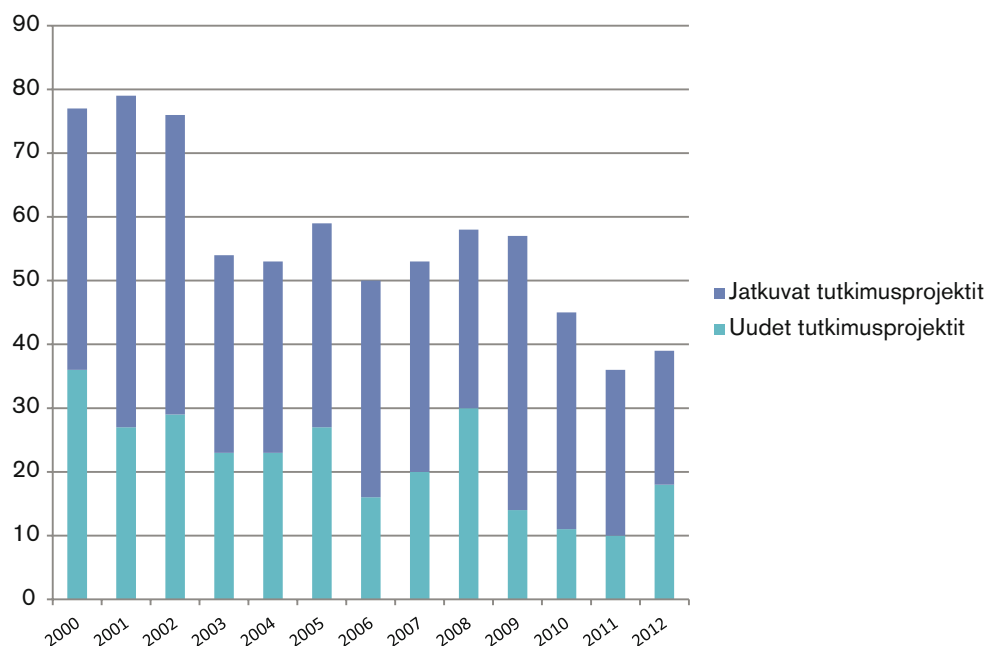
Kuvio 17. Liikuntatieteisiin ja tiedonvälitykseen myönnettyt valtionavustukset vuonna 2012.

Taulukko 50. Liikuntatieteellisille tutkimusprojekteille myönnetyt valtionavustukset teemoittain vuosina 2009–2012.

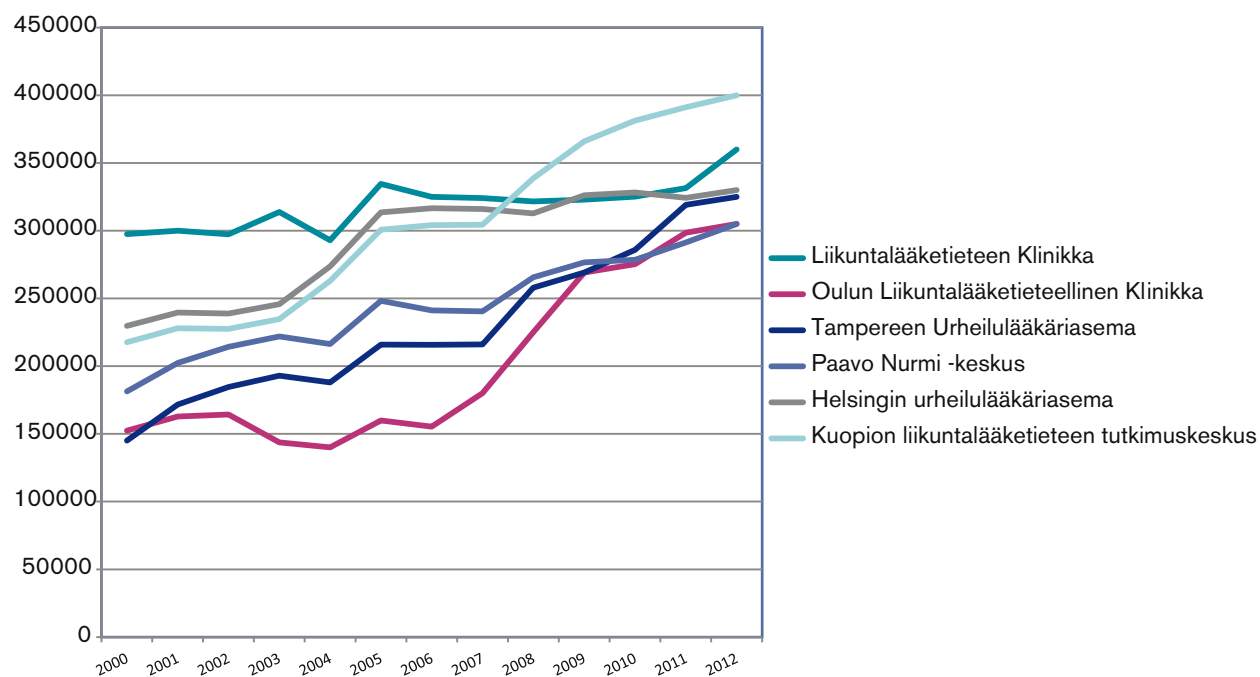
Teema	2009			2010			2011			2012		
	Lkm	€	%	Lkm	€	%	Lkm	€	%	Lkm	€	%
Lapset ja nuoret	8	288 000	12,5	8	470 000	19,2	10	736 000	30,2	10	735 500	26,4
Koululiikunta	7	295 000	12,8	4	222 000	9,1	2	90 000	3,7	4	265 000	9,5
Varusmiehet	2	45 000	2,0			0,0	1	125 000	5,1	1	125 000	4,5
Liikunta-gerontologia	9	386 000	16,8	8	443 000	18,1	5	375 000	15,4	4	223 000	8,0
Liikunnan ja fyysisen aktiivisuuden fysiologiset ja terveydelliset vaikutukset	17	774 000	33,7	10	546 000	22,3	6	440 000	18,1	9	532 000	19,1
Kilpa- ja huippu-urheilu, valmennus	5	145 000	6,3	6	277 000	11,3	6	367 000	15,1	5	272 000	9,7
Liikunnan yhteiskunnalliset ilmiöt, liikuntahistoria	7	367 000	16,0	9	492 000	20,1	4	304 000	12,5	6	638 000	22,9
Yhteensä	55	2 300 000	100,0	45	2 450 000	100,0	34	2 437 000	100,0	39	2 790 500	100,0

Taulukko 51. Valtionavustukset liikuntatieteellisille tutkimusprojekteille vuosina 2011–2012.

Projektit	2011					2012				
	Haettu kpl	Haettu €	Myönnetty kpl	Myönnetty €	Myönnetty %	Haettu kpl	Haettu €	Myönnetty kpl	Myönnetty €	Myönnetty %
Biolääketieteelliset projektit	47	3 445 973	14	1 048 000	29,8	43	2 973 239	15	904 000	30,4
Yhteiskunta- ja käyttäytymistieteelliset projektit	42	2 845 564	18	1 150 000	42,9	42	2 642 889	19	1 348 500	51,0
Monitieteelliset projektit	6	502 667	4	330 000	66,7	7	739 635	5	538 000	72,7
Yhteensä	95	6 794 204	36	2 528 000	37,9	92	6 355 763	39	2 790 500	43,9

Kuvio 18. Valtionavustusta saaneiden uusien ja jatkuvien liikuntatieteellisten tutkimusprojektien määrät vuosina 2000–2012.

Kuvio 19. Liikuntalääketieteen keskuksille osoitettujen valtionavustusten kehitys vuosina 2000–2012, indeksikorjattu JMHI 2000=100.

7.2 Liikuntalääketieteen keskuksset

Opetus- ja kulttuuriministeriö rahoittaa kuuden (Helsinki, Turku, Tampere, Kuopio, Oulu, Jyväskylä) liikuntalääketieteen keskuksen toimintaa. Liikuntalääketieteen keskusten saaman valtionavustuksen yhteiskunnallisesti hyväksyttävänä perusteena on pidetty keskusten toteuttamaa liikuntatieteellistä tutkimustyötä, koulutustoimintaa ja tiedonvälitystä sekä liikuntalääketieteen erikoislääkärikoulutusta. Vuosien 2000–2012 välisenä aikana liikuntalääketieteen keskusten indeksikorjatut yleisavustukset ovat lähes kaksinkertaistuneet noin 1,2 miljoonasta eurosta 2 025 000 euroon. Liikuntalääketieteen keskusten saamien valtionavustusten kehitys vuosina 2000–2012 on esitetty kuviossa 19.

Liikuntalääketieteen keskuksset ovat saaneet toiminta-avustusten lisäksi erillismäärärahaa liikuntalääketieteellisiin laitehankintoihin. Laiteavustusten myöntäminen ei kuitenkaan ole vuosittaista tai säännönmukaista.

7.3 Liikuntatieteellinen tiedonvälitystoiminta

Suomessa liikuntatieteellisestä tiedonvälityksestä vastaavat useat eri yksiköt. Opetus- ja kulttuuriministeriön tuki kohdistuu pääasiassa Liikuntatieteelliselle Seuralle (LTS ry), jonka tehtäviin on perinteisesti kuulunut tieteellisen tiedon popularisointi ja sen saataminen liikuntaelämän toimijoiden käyttöön. Muita liikunnan tiedonvälitysyksiköitä ovat mm. Suomen Urheilukirjaston tietopalvelu ja Suomen Urheiluarkisto Helsingissä, Jyväskylän yliopiston kirjaston tietopalvelu ja UKK-instituutin kirjasto Tampereella.

Liikuntalääketieteen keskusten ja Liikuntatieteellisen Seuran ohella liikuntatieteellisille yhteisöille tarkoitettua toiminta-avustusta saivat vuonna 2012 Suomen Urheiluhistoriallinen Seura ry, Suomen Urheilulääkäriyhdistys ry sekä Suomen Urheilupsykologien Yhdistys ry.

Liikuntatieteellisten yhteisöjen vuosina 2010–2012 saamat valtionavustukset on esitetty taulukossa 52. Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskuksen (KIHU) toiminnasta kerrotaan tarkemmin luvussa 9, koska KIHU:n toiminta-avustus myönnetään kilpa- ja huippu-urheilun kehittämisen momentilta valtion talousarviossa.

Taulukko 52. Liikuntatieteellisten yhteisöjen valtionavustukset vuosina 2009-2012.

1. Liikuntalääketieteen keskus	2009	2010	2011	2012
Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö / Liikuntalääketieteen Klinikka	300 000	307 000	322 000	360 000
Urheilulääketieteen säätiö / Helsingin urheilulääkäriasema	303 000	310 000	315 000	330 000
Terveysliikunnan ja ravinnon tutkimussäätiö / Kuopion liikuntalääketieteen tutkimuslaitos	340 000	360 000	380 000	400 000
Paavo Nurmi -keskuksen kannatusyhdistys ry / Paavo Nurmi -keskus	257 000	263 000	283 000	305 000
Urho Kekkosen Kuntoinstituuttisäätiö / Tampereen Urheilulääkäriasema	250 000	270 000	310 000	325 000
Oulun Diakonissalaitoksen Säätiö / Oulun Liikuntalääketieteellinen Klinikka	250 000	260 000	290 000	305 000
Yhteensä	1 700 000	1 770 000	1 900 000	2 025 000
% osuus yhteisöjen valtionavustuksista	51,5	49,6	49,9	51,3
2. Liikuntatieteelliset tiedonvälitysyksiköt				
Liikuntatieteellinen Seura ry	522 542	508 500	595 000	650 000
Yhteensä	522 542	508 500	595 000	650 000
% osuus yhteisöiden valtionavustuksista	16,3	15,4	16,7	17,1
3. Muut				
Suomen Urheiluhistoriallinen Seura ry	14 500	14 500	10 000	7000*
Suomen Urheilulääkäriyhdistys ry	12 000	10 000	10 000	7000*
Suomen Urheilupsykologinen Yhdistys ry	10 000	10 000	10 000	7000*
Suomen Urheilufysioterapeutit ry	5 000	0	0	0
Yhteensä	41 500	34 500	30 000	21 000
% osuus yhteisöjen valtionavustuksista	1,3	1,0	0,8	0,5
4. KIHU-tutkimuskeskus	1 050 000	1 170 000	1 230 000	1 230 000
% osuus yhteisöjen valtionavustuksista	31,8	32,8	32,3	31,1
Kaikki yhteensä	3 300 000	3 569 500	3 810 000	3 951 000

Lähteitä:

HARAVA. Opetus- ja kulttuuriministeriön
harkinnanvaraisten valtionavustusten
asiankäsitteilyjärjestelmä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunta. Saatavilla:
<http://www.okm.fi/OPM/Liikunta>.

Uusi suunta liikuntatutkimukseen. Opetusministeriön
strategia liikuntatutkimuksen suuntaamiseksi ja
hyödyntämiseksi. Opetusministeriön julkaisu
2009:18. Helsinki: Opetusministeriö.

Valtionavustuslaki 27.7.2001/688.

Valtion liikuntaneuvosto. Liikuntatieteen jaoston
toimintakertomus kaudelta 2007–2011.
Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.

8 Liikunta-alan kansainvälinen ja EU-toiminta

Suomi osallistuu liikunta-alan kansainväliseen toimintaan eri maiden kahdenvälisen ja monenkeskisen hallitusten välisen yhteistyön sekä pohjoismaisen yhteistyön puitteissa. Euroopan unionilla on ollut toimivalta liikunnan ja urheilun alalla Lissabonin sopimuksen astuttua voimaan 1.12.2009. EU:n liikuntapolitiikan tavoitteena on tukea jäsenvaltioiden toimia liikunnan ja urheilun alalla. Käytännössä unionin tason yhteistyötä ohjaa työsuunnitelma. Lisäksi liikunnan ja urheilun ala voi saada rahoitusta Erasmus+ -ohjelmasta vuoden 2014 alusta. Ohjelma keskittyy erityisesti ruohonjuuritason liikunnan ja urheilun tukemiseen. Muita liikunnan kannalta merkittäviä kansainvälisiä yhteistyöjärjestöjä ovat Euroopan neuvosto, YK:n kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestö UNESCO sekä Maailman antidopingtoimisto WADA.

Suomen tavoitteena on vaikuttaa kansainväliseen liikuntapolitiikkaan ja EU:n liikunnan alan yhteistyöhön suomalaisen liikunnan ja urheilun kannalta merkittävien asioiden edistämiseksi. Kansainvälisen yhteistyön painoalueita ovat muun muassa urheilutulosten manipuloinnin ja dopingin vastaisen yhteistyön kehittäminen, sosiaalisen osallisuuden edistäminen sekä terveyttä edistävän liikunnan kehittäminen ja tukeminen. Opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi vuonna 2012 valtionavustuksia liikunta-alan yhteisöjen kansainväliseen toimintaan, kansainvälisen naisliikuntaverkoston puheenjohtajuuteen sekä Suomessa järjestettäviin kansainvälisiin liikuntatieteellisiin kongresseihin.

8.1 Kahdenvälinen, monenkeskinen ja pohjoismainen yhteistyö

Suomen ja eri maiden kahdenvälinen yhteistyö on perinteisesti perustunut kulttuurivaihtosopimuksiin tai muihin yhteistyöjärjestelyihin. Kahdenvälinen yhteistyö liikunnan alalla on nykyään kohtalaisen vähäistä, sillä yhteistyö toimii nykyään luonnollisesti EU:n ja Euroopan neuvoston puitteissa.

Monenkeskisessä yhteistyössä Suomi on mukana erityisesti Euroopan neuvoston, UNESCO:n ja WADA:n kautta. Pohjoismaiden ministerineuvoston rakenteissa liikunnalla ei ole virallista asemaa, mutta hallitustenvälinen yhteistyö on aktiivista. Yhteistyö perustuu vuonna 2008 uudistettuun urheiluministereiden julistukseen Pohjoismaiden hallitusten yhteistyöstä urheilun alueella. Erityisesti Pohjoismaita yhdistää liikunnan kansalaistoiminnan merkitys sekä valtion rooli sen edistäjänä.

Euroopan neuvosto järjestää säännöllisesti eurooppalaisia urheiluministerikokouksia. Vuonna 2012 järjestettiin järjestyksessään kahdestoista Euroopan neuvoston urheiluministerikokous Belgradissa, Serbiassa. Neuvoston liikuntapoliittisessa yhteistyössä keskeisiä teemoja ovat dopingin ja katsomoväkivallan vastainen toiminta sekä viime aikoina myös urheilutulosten manipuloinnin vastainen yhteistyö. Suomi on liittynyt kahteen Euroopan neuvoston urheilualan yleissopimukseen, jotka ovat Dopingin vastainen yleissopimus (1990) sekä Eurooppalainen yleissopimus katsojien väkivallasta ja epäsovivasta käyttäytymisestä urheilutilaisuuksissa (1985). Näitä yleissopimuksia tarkkai-

levien valvontaryhmien toimintaan Suomi osallistuu aktiivisesti. Euroopan neuvostolla on myös tärkeä rooli Euroopan kantojen koordinoinnissa suhteessa Maailman antidopingtoimisto WADA:an. Järjestön liikuntapoliittinen yhteistyö järjestetään osallistujamaiden erilisrahoituksella toimivalla osittaissopimuksella (EPAS).

Suomi ottaa aktiivisesti osaa UNESCO:n antidopingyhteistyöhön. Kansainvälisen dopinginvastaisen yleissopimuksen (2005) puitteissa Suomi osallistuu UNESCO:n kahden vuoden välein järjestämiin sopimusmaiden kokouksiin. Kansainvälisen antidopingtyön osalta Suomi on mukana myös WADA:n sekä kehittyneiden antidopingmaiden International Anti-doping Arrangement IADA-yhteistyön puitteissa järjestetyissä kokouksissa.

8.2 Yhteistyö Euroopan unionissa

Urheiluasiat valmistellaan Euroopan unionissa neuvoston urheilutyöryhmässä ja päätökset tehdään urheiluneuvostossa. Urheilun ja liikunnan painopisteistä ja prioriteeteista unionin tason yhteistyössä on sovittu vuonna 2011 tehdyssä urheilualan työsuunnitelmassa 2011–2014. Seuraava työsuunnitelma tehdään Kreikan puheenjohtajuuskaudella keväällä 2014.

8.3 Valtionavustukset kansainvälisille liikuntatieteellisille ja muille kongresseille

Taulukossa 53 esitetään Suomessa järjestetyille tai järjestettäville kansainvälisille kongresseille myönnetty valtionavustukset vuosina 2003–2012.

Vuonna 2012 Suomessa järjestettiin kahdeksan opetus- ja kulttuuriministeriön tukemaa kansainvälistä liikuntatieteellistä kongressia, joille myönnettiin valtionavustusta yhteensä 200 000 euroa. Suurimmat tukea saaneet tapahtumat olivat Jyväskylän yliopiston järjestämä International Congress on Enhancement of Motor Skills and Physical Activity of Various Population Groups kongressi, jolle myönnettiin avustusta 35 000 euroa, sekä kukin 30 000 euron avustuksen saaneet Jyväskylän yliopiston, LIKES –tutkimuskeskuksen ja Terveysliikunnan ja ravinnon tutkimussäätiön kansainväliset tapahtumat.

Suomessa järjestettävien kansainvälisten liikunnan alan kongressien määrässä on suurta vuosittaista vaihtelua, mikä heijastuu myös myönnettyihin valtionavustuksiin. Kongressien kohderyhmät ovat usein hyvin spesifejä ja tieteenalakohtaisia.

8.4 Valtionavustukset kansainvälisille lajiliitoille, kansainvälisten urheilujärjestöjen puheenjohtajuuksiin ja hallinnollisiin kuluihin

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää vuosittain harkinnanvaraisia valtionavustuksia myös liikuntajärjestöjen ja -yhteisöjen kansainvälisen toiminnan menoihin, Suomessa toimivien kansainvälisten lajiliittojen toimintamenoihin sekä kansainvälisten urheilujärjestöjen puheenjohtajuuksista aiheutuviin hallinnollisiin kuluihin. Vuonna 2012 näitä valtionavustuksia myönnettiin yhteensä 483 700 euroa. Taulukossa 54 on esitetty avustusten kokonaismäärä vuosina 2003–2012.

Taulukko 53. Harkinnanvaraiset valtionavustukset Suomessa järjestettyihin kansainvälisiin kongresseihin vuosina 2003–2012, indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Vuosi	Avustukset, €	Indeksikorjatut avustukset, €
2003	83 000	108 504
2004	89 800	114 378
2005	266 600	329 356
2006	350 000	420 117
2007	343 000	398 412
2008	176 500	193 746
2009	233 422	251 243
2010	194 200	205 640
2011	204 000	209 987
2012	200 000	200 000

Taulukko 54. Harkinnanvaraiset valtionavustukset liikuntajärjestöjen ja -yhteisöjen kansainväliseen toimintaan, hallintokuluihin sekä kansainvälisten liikuntajärjestöjen puheenjohtajuudesta aiheutuviin menoihin vuosina 2003–2012, indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Vuosi	Avustukset, €	Indeksikorjatut avustukset, €
2003	259 525	339 270
2004	317 460	404 347
2005	371 003	458 336
2006	298 268	358 021
2007	397 000	461 136
2008	377 500	414 385
2009	318 000	342 278
2010	334 200	353 888
2011	375 500	386 520
2012	483 700	483 700

Kansainvälisiin toiminta- ja hallintokuluihin valtionavustuksia myönnettiin vuonna 2012 yhteensä 268 700 euroa. Avustukset jakautuivat 13 eri kohteeseen, joista suurimmat olivat Kansainvälisen Salibandyliiton toimiston sijoittuminen Suomeen, johon myönnettiin 60 000 euroa, ja avustus Suomen kansainvälisen senioritanssin liitolle, joka oli suuruudeltaan 35 000 euroa.

Kansainvälisten järjestöjen puheenjohtajuuksiin ja sihteeristöjen toimintaan myönnettiin 215 000 euroa. Suurin valtionavustus myönnettiin SLU:lle International Working Group on Women and Sport -puheenjohtajuuteen, johon myönnettiin yhteensä 130 000 euroa. Suomen Kuurojen Urheiluliitto ry sai valtionavustusta 40 000 euroa Euroopan Kuurojen Urheilujärjestön (EDSO) sihteeristön toimintaan. SLU ry puolestaan sai tukea Engso-puheenjohtajuuteen, johon myönnettiin 45 000 euron tuki.

Kuviossa 20 on esitetty sekä kongressien järjestämiseen että liikuntajärjestöjen ja yhteisöjen kansainväliseen toiminnan kuluihin myönnettyjen harkinnanvaraisten avustusten kehitys vuosina 2003–2012.

Kuvio 20. Harkinnanvaraiset valtionavustukset Suomessa järjestettyihin kansainvälisiin kongresseihin sekä liikuntajärjestöjen- ja yhteisöjen kansainväliseen toimintaan vuosina 2003–2012, indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Lähteitä:

European Deaf Sport Organization Saatavilla:

<http://www.edso.eu/>

European Non-Governmental Sports Organization.

Saatavilla: <http://www.engso.eu/>

HARAVA. Opetus- ja kulttuuriministeriön

harkinnanvaraisten valtionavustusten

asiankäsittelyjärjestelmä.

International Floorball Federation Saatavilla:

<http://www.floorball.org/>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunta. Saatavilla:

<http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta>.

The International Working Group on Women and Sport.

Saatavilla: <http://www.iwg-gti.org/>

9 Huippu-urheilu

Opetus- ja kulttuuriministeriön tehtävänä on osaltaan edistää myös kilpa- ja huippu-urheilua sekä luoda sille menestymisen edellytyksiä. Huippu-urheilulla tässä tarkastelussa tarkoitetaan määrätietoista kansainväliseen menestykseen tähtäävää, eettisesti kestäväää yksilö- ja joukkueurheilua. Keskeisiä huippu-urheilun kehittämiskeinoja ovat (a) valmennuksen tehostaminen, (b) valmentajakoulutus, (c) urheilijoiden henkilökohalliset tuet, (d) antidopingtoiminta sekä (e) huippu-urheilun koordinaatio. Valtio ei kuitenkaan tue taloudellista voittoa tavoittelevaa ammattilaisurheilua.

Huippu-urheilun kehittämiseen liittyviä tehtäviä toteuttavat useat eri liikuntatoimijat. Suomen Olympiakomitea vastaa monista huippu-urheilun asiantuntija-, koordinaatio- ja edunvalvontatehtävistä. Vammaishuippu-urheilun osalta samaiset tehtävät ovat keskittyneet Suomen Paralympiakomitealle. Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus KIHU vastaa osaltaan alan soveltavasta tutkimus- ja kehitystyöstä sekä tutkimustiedon välityksestä. Suomen Antidopingtoimikunta puolestaan koordinoi antidopingtoimintaa ja toteuttaa dopingtestit. Antidopingtoimintaa tarkastellaan laajemmin luvussa 10.

Vuonna 2012 opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi valtionavustuksia huippu-urheilun edistämiseen yhteensä noin 12,7 miljoonaa euroa, joka oli rahan reaaliarvossa mitattuna noin 500 000 euroa vähemmän kuin edellisvuonna. Huippu-urheilun valtionavustukset jakautuvat moneen eri kohteeseen. Merkittäviä kehittämisavustuksia myönnettiin erityisesti antidopingtyöhön, yhteensä 2,8 miljoonaa euroa. Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskuksen (KIHU) määrä-

raha pysyi samalla tasolla vuoteen 2011 verrattuna tuen ollessa 1 230 000 euroa. Ministeriön liikuntatutkimuksen tuki huippu-urheilututkimukselle koostuu suurelta osin Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskuksen (KIHU) yleisavustuksista. KIHU:n toimenkuvaan kuuluvat keskeisesti kilpa- ja huippu-urheilua tukevan monitieteisen tutkimuksen tekeminen sekä soveltavan palvelutoiminnan harjoittaminen. Jatkossakin huippu-urheilun kehittämistoiminnan tulee pohjautua tieteellisesti päteväksi todistetuille menetelmille.

Suomen Olympiakomitea käynnisti yhdessä Paralympiakomitean kanssa OKM:n rahoituksella huippu-urheilun muutosprojektin (HuMu) vuonna 2010. Muutostyöryhmä sai työnsä päätökseen vuonna 2012 jättämällä loppuraporttinsa joulukuussa. HuMu:n tavoitteena oli kehittää suomalaisen huippu-urheilun rakenteita ja sitä kautta parantaa menestysmahdollisuuksia kansainvälisessä kilpailussa. Huippu-urheilun rakennemuutoksen toimeenpanon valmistelulla oli liikuntabudjetin tilijaottelussa oma momenttinsa, jolle osoitettiin 900 000 euroa.

Lukuun ottamatta vuoden 2012 pientä laskua, huippu-urheilun määrärahat ovat lisääntyneet jatkuvasti vuodesta 2000 lähtien. Reaaliarvossa mitattuna määrärahat ovat kasvaneet viimeisen 12 vuoden aikana 63 prosenttia. Vuosina 2000–2005 kasvu oli maltillista ja määrärahat pysyivät tämän ajanjakson ajan noin 8 miljoonassa eurossa nykyhinnoin. Määrärahojen merkittävin kasvu onkin tapahtunut vuosina 2005–2011, jonka aikana määrärahat kasvoivat 8 322 734 eurosta 13 236 394 euroon.

Jos huippu-urheilun määrärahoissa huomioidaan edellä mainituille järjestöille myönnettyjen erityisavustuksien lisäksi huippu-urheilutapahtumien avustukset ja huippu-urheilun muutostyöryhmän saamat määrärahat, vuoden 2012 määräraha huippu-urheilulle nousee kokonaisuudessaan noin 16 miljoonaan euroon, mikä on noin miljoona euroa enemmän kuin edellisenä vuonna.

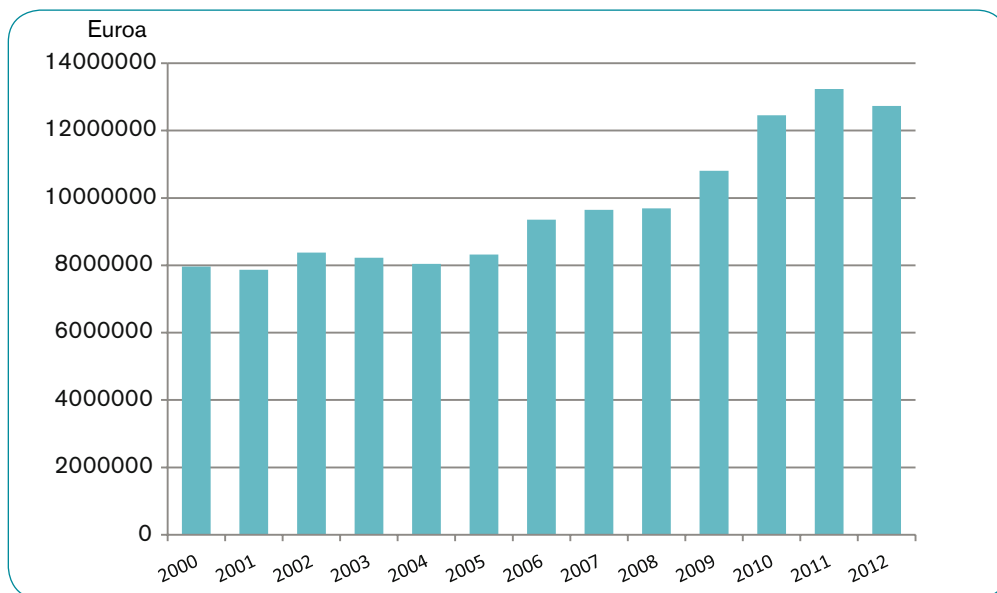
Taulukossa 55 on esitetty opetus- ja kulttuuriministeriön huippu-urheilun tukemiseen myöntämät määrärahat ja niiden jakautuminen vuosina 2002–2012. Sarakkeissa esiintyvien järjestöjen osalta taulukkoon on kirjattu vain niiden saamat toiminta-avustukset. Avustukset apurahaa saavien urheilijoiden henkilökohtaisille valmentajille sisältyvät kohtaan urheilijoiden ja valmentajien apurahat. Kuviossa 21 on esitetty huippu-urheilun valtionavustusten kehitys vuosina 2000–2012.

Joukkuepalloilun kehittämiseksi opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi vuonna 2012 valtionavustuksia Suomen Paralympiakomitealle 125 000 euroa jaettavaksi edelleen lajiliitoille, jotka sitoutuvat lajien sa mies- tai naisjoukkueiden pitkäjänteiseen, tavoitteelliseen ja ammattimaiseen kehittämisprosessiin ja joiden joukkueilla arvioidaan olevan kansainvälisiä menestymismahdollisuuksia. Ennen vuotta 2008 ministeriö jakoi joukkuepalloilun kehittämismäärärahat suoraan lajiliitoille.

Urheiluakatemiatoiminnan kehittämiseksi opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi vuonna 2012 Suomen Olympiakomitealle 260 000 euron erillismäärärahan myönnettäväksi edelleen urheiluakatemioiden valtakunnalliseen koordinointiin ja kehittämiseen. Urheiluakatemioiden ovat alueellisia yhteistyöverkostoja, joiden perustehtävänä on mahdollistaa huippu-urheilu-uran ja opintojen yhteensovittaminen. Urheiluakatemioiden kautta tuetaan valmentautumisen, opiskelun ja muun elämän integrointia sekä edistetään laadukkaaseen valmentautumiseen ja urheilijan elämään liittyvien tukipalvelujen saatavuutta. Suomessa toimii tällä hetkellä 19 urheiluakatemiaa. Kymmenen urheiluakatemiaa on saanut Suomen Olympiakomitean myöntämän huippu-urheiluakatemiatatukseen, mikä tarkoittaa sitä, että niille voidaan myöntää ministeriön erillismäärärahaa toimintansa kehittämiseen.

Taulukko 55. Opetus- ja kulttuuriministeriön huippu-urheilun tukemiseen myöntämät valtionavustukset vuosina 2002–2012 (€), indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Vuosi	Olympia-komitea	Paralympia-komitea	Suomen Antidoping-toimikunta	Urheilijoiden ja valmentajien apurahat	Urheilu-akatemioiden	Joukkuepalloilu	Muut (Arvokilpailu- ja Euro-Cup-matkat, kisojen tappiontakuit)	Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus KIHU	Yhteensä	Yhteensä, indeksikorjattu
2002	2 758 000	337 000	1 204 000	622 000	-	-	555 000	770 300	6 246 300	8 378 899
2003	2 758 000	363 000	1 204 000	622 000	-	-	555 000	789 900	6 291 900	8 225 229
2004	2 758 000	383 300	1 204 000	622 000	-	-	555 000	789 900	6 312 200	8 039 808
2005	2 758 000	483 000	1 350 000	757 000	-	-	555 000	833 900	6 736 900	8 322 734
2006	3 400 000	580 000	1 350 000	770 000	-	300 000	557 000	833 900	7 790 900	9 351 681
2007	3 658 000	635 000	1 400 000	860 000	-	330 000	559 300	860 000	8 302 300	9 643 544
2008	3 740 000	700 000	1 500 000	991 500	117 000	330 000	551 100	900 000	8 829 600	9 692 340
2009	4 100 000	820 000	1 800 000	1 236 500	155 000	405 000	475 000	1 050 000	10 041 500	10 808 141
2010	4 300 000	863 000	2 300 000	1 700 000	260 000	670 000	500 000	1 170 000	11 763 000	12 455 960
2011	4 300 000	870 000	2 750 000	1 700 000	260 000	650 000	1 099 000	1 230 000	12 859 000	13 236 394
2012	4 300 000	870 000	2 800 000	1 700 000	260 000	125 000	1 443 000	1 230 000	12 728 000	12 728 000

Kuvio 21. Huippu-urheilun valtionavustusten kehitys vuosina 2000–2012, indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Taulukossa 55 mainittujen huippu-urheilun avustuskohteiden lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö on vuosittain myöntänyt valtionavustusta Urheilijoiden ammattienedistämissäätiölle. Vuonna 2012 säätiö sai avustusta 135 000 euroa. Urheilijoiden ammatinedistämissäätiö tukee sekä aktiivisesti valmentautuvien että uransa jo päättäneiden urheilijoiden koulutusta apurahoin.

Ministeriö myöntää lisäksi Pro Urheilu -tunnustuspalkintoja suomalaisille urheilijoille tunnustuksena merkittävästä urheilu-urasta tai huomattavasta urheilusaavutuksesta. Vuonna 2012 tunnustuspalkintoina myönnettiin 13 henkilölle yhteensä 260 000 euroa. Ensimmäiset Pro Urheilu -palkinnot jaettiin vuonna 2000 ja ne luotiin korvaamaan suunniteltua urheilijaeläkejärjestelmää.

9.1 Urheilijoiden ja valmentajien apurahat

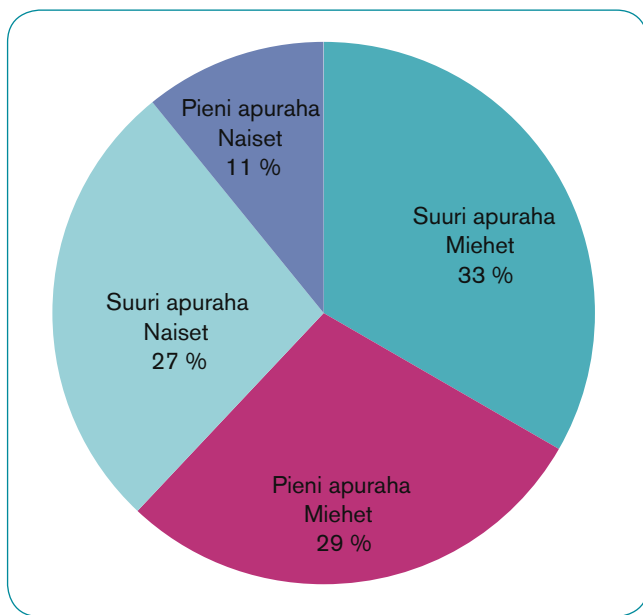
Opetus- ja kulttuuriministeriö jakaa urheilijoille vuosittain valmennus- ja harjoitteluapurahoja, joilla pyritään turvaamaan urheilijan mahdollisuus täysipainoiseen harjoitteluun. Apurahat on tarkoitettu urheilijoille, jotka sitoutuvat pitkäjänteiseen ammatimaiseen valmentautumiseen ja joilla arvioidaan olevan menestymismahdollisuuksia tulevaisuudessa kansainvälisissä arvokilpailuissa. Vuonna 2012 urheilijoiden

valmennus- ja harjoitteluapurahoja sekä valmentajien tukia myönnettiin yhteensä 1,7 miljoonaa euroa.

Suuret 15 000 euron apurahat tarkoitettiin kansainvälisellä huipulla oleville yksilöurheilijoille, joilta odotetaan mitalia tulevissa arvokilpailuissa. Pienet 7 500 euron apurahat suunnattiin erityisesti lahjakkaille yksilölajien nuorille urheilijoille, jotka ovat jo kohtuullisesti menestyneet kansainvälisissä arvokilpailuissa ja jotka arvioidaan lähitulevaisuuden mitaliehdokkaiksi. Apurahoja myönnettäessä otetaan huomioon sekä naisten että miesten menestymismahdollisuudet lajeittain, tavoitteena sukupuolten välisen tasa-arvon edistäminen huippu-urheilussa. Vuonna 2012 apuraha myönnettiin kaikkiaan 129 urheilijalle.

Kuviossa 22 on esitetty urheilija-apurahojen jakautuminen sukupuolittain vuonna 2012. Suuria 15 000 euron apurahoja myönnettiin yhteensä 78 kappaletta, joista 35 naisurheilijoille ja 43 miesurheilijoille. Pieniä 7 500 euron apurahoja myönnettiin 51 kappaletta, joista 14 naisurheilijoille ja 37 miesurheilijoille. Kaikista apurahan saaneista urheilijoista naisia oli 38 prosenttia ja miehiä 62 prosenttia.

Urheilija-apurahojen ohella ministeriö myöntää avustuksia Olympiakomitealle ja Paralympiakomitealle urheilija-apurahan saaneiden urheilijoiden henkilökohtaisten valmentajien tukemiseen. Vuonna 2012 Olympiakomitealle myönnettiin tähän tarkoitukseen 91 500 euroa ja Paralympiakomitealle 36 000 euroa.

Kuvio 22. Urheilijoiden apurahojen jakautuminen sukupuolittain vuonna 2012.

Lähteitä:

HARAVA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsittelyjärjestelmä.

Huippu-urheilun muutostyöryhmän loppuraportti 2012. Saatavilla: <http://www.noc.fi/huippu-urheilu/muutosryhman-loppuraportti/>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunta. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta>.

Suomen Olympiakomitea. Saatavilla: <http://www.noc.fi/>

Suomen Paralympiakomitea. Saatavilla: <http://www.paralympia.fi/>

10 Antidopingtoiminta

Dopingilla tarkoitetaan urheilijan suorituskyvyn parantamista elimistölle vierain keinoin, esimerkiksi käyttämällä kemiallisia aineita tai muita lääketieteellisiä menetelmiä. Dopingiksi luokiteltavat rikkomukset on lueteltu Suomen Antidopingtoimikunnan (ADT ry) antidopingsäännöstössä. Dopingin vastaista työtä eli antidopingtoimintaa on tyypillisesti lähestytty lähinnä huippu-urheilun näkökulmasta. Viime vuosina huoli järjestäytyneen urheilun ulkopuolisesta dopingista on kuitenkin terävöittänyt valtion suhtautumista aiheeseen ja dopingin vastaisia toimenpiteitä on alettu suunnata uudella tavalla.

Antidopingtoiminnan edistämisestä ja tukemisesta Suomessa vastaa opetus- ja kulttuuriministeriö. Se tukee, seuraa ja auttaa kehittämään antidopingtyötä sekä vaikuttaa liikuntajärjestöjen antidopingtoiminnan kehittämiseen pitämällä dopingin vastaista työtä yhtenä valtionapuperusteena. Urheilujärjestöjen velvoitteena on kasvatuksellinen ja valituksellinen antidopingtoiminta. Valtionhallinnon muista toimijoista antidopingtoiminnassa ovat mukana myös sosiaali- ja terveysministeriö sekä oikeusministeriö, joista ensimmäisen vastuulla on dopingin vastaiseen toimintaan liittyen lääkelain säädöstyö ja jälkimmäisen vastuulla rikoslain kehittäminen.

Antidopingtoimintaa koordinoi Suomen ADT ry, joka myös vastaa urheilijoiden testauksesta ja valvonnasta. Dopingvalvonnan tarkoituksena on estää urheilijoiden terveydelle vaarallisten ja suorituskykyä parantavien aineiden tai menetelmien käyttö, turvata urheilijoiden oikeus puhtaaseen kilpailuun sekä puolustaa urheilun oikeudenmukaisuutta.

Suomi osallistuu aktiivisesti antidopingtoiminnan kansainväliseen yhteistyöhön. Kansainvälisellä toiminnalla pyritään yhtenäistämään eri maiden ja organisaatioiden sääntöjä ja käytäntöjä, kehittämään dopingtestauksen laatua sekä edistämään koulutusta ja viestintää. Keskeisiä yhteistyötahoja ovat YK:n kasvatus-, tiede ja kulttuurijärjestö UNESCO sekä Euroopan neuvosto, joiden dopingin vastaiset hallitustenväliset yleissopimukset Suomi on allekirjoittanut. Suomi osallistuu myös Euroopan unionissa ja Pohjoismaissa tehtävään antidopingyhteistyöhön, Maailman antidopingtoimiston (WADA) kautta tehtävään yhteistyöhön sekä kehittyneiden antidopingmaiden International Antidoping Arrangement -yhteistyöhön (IADA).

10.1 Valtionavustukset antidopingtoimintaan

Vuonna 2012 opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi Suomen ADT ry:lle 2,8 miljoonan euron toiminta-avustuksen käytettäväksi antidopingtoimintaan. Tämän lisäksi erityisavustuksia on myönnetty ADT:lle Puhtaasti paras-kampanjaan 45 000 euroa sekä Suomen Kuntoliikuntaliitolle antidopingtyön kehittämiseen kuntokeskuksissa 45 000 euroa.

Taulukossa 56 ja kuviossa 23 on esitetty antidopingtoimintaan myönnettyjen valtionavustusten kehitys vuosina 2000–2012. Antidopingtoimikunnalle myönnetty vuosittainen toiminta-avustus on kolminkertaistunut vuosien 2000–2012 aikana. Vuonna 2000 indeksikorjattu toiminta-avustus oli 933 557, kun se vuonna 2012 oli jo 2 800 000 euroa. Toimin-

ta-avustuksensa lisäksi toimikunta on vuosittain saanut erityisavustuksia muun muassa testauslaitteiden hankintoihin, tiedotustyöhön sekä erilaisiin projekteihin.

Dopingvalvonta on prosessi, johon sisältyvät testauksen suunnittelu, näytteenotto ja näytteiden käsittely, laboratorioanalyysi, tulosten käsittely, dopingrikkomuksen käsittely ja seuraamusten määrääminen sekä mahdollinen muutoksenhaku. Dopingtestejä Suomessa tekevät urheilijoille ADT ry, Maailman Antidopingtoimisto WADA sekä kansainväliset lajiliitot. Myös kansalliset lajiliitot voivat tilata dopingtestejä ADT:lta. ADT, WADA ja kansainväliset lajiliitot tekivät vuonna 2012 dopingtestejä Suomessa ja ulkomaille yhteensä 3634 kappaletta. Testeistä 3006 oli ADT:n kansallisen testausohjelman testejä, Wada suoritti 618 testiä ja kansallisen lajiliiton pyynnöstä ADT teki 10 dopingtestiä. Taulukossa 57 esitetään vuoden 2012 Suomen ADT ry:n, kansallisten lajiliittojen sekä kansainvälisten lajiliittojen ja WADAn tekemät dopingtestien määrät. Taulukossa 58 esitetään Suomen ADT ry:n kansallisen testausohjelman puitteissa tekemät virtsa- ja veritestit lajeittain jaoteltuna.

ADT:n tekemien dopingtestien määrän nousu on vuodesta 2006 lähtien kehittynyt ministeriön myöntämän avustuksen kanssa lähes samassa tahdissa. ADT:n testimäärät ovat kaksinkertaistuneet viimeisen kahdeksan vuoden aikana ja ministeriön myöntämä avustus viimeisen kolmen vuoden aikana. Dopingrikkomusten määrä on kasvanut tasaisesti vuodesta 2007 lähtien ollen viime vuosina reilussa kymmenessä rikkomuksessa vuosittain. Kuviossa 24 esitetään Suomessa tehtyjen dopingtestien, ministeriön avustuksien ja dopingrikkomusten kehittyminen vuosina 2001–2012.

10.2 Järjestäytyneen urheilun ulkopuolinen doping

Antidopingtyö ja keskustelu dopingaineista ovat keskittyneet pitkälti huippu-urheiluun. Doping on ongelma kuitenkin myös huippu-urheilun ulkopuolella. Suomessa arvioidaan olevan 5000–10 000 dopingaineiden aktiivikäyttäjää. Dopingrikosten määrä on kasvanut tasaisesti viime vuosina.

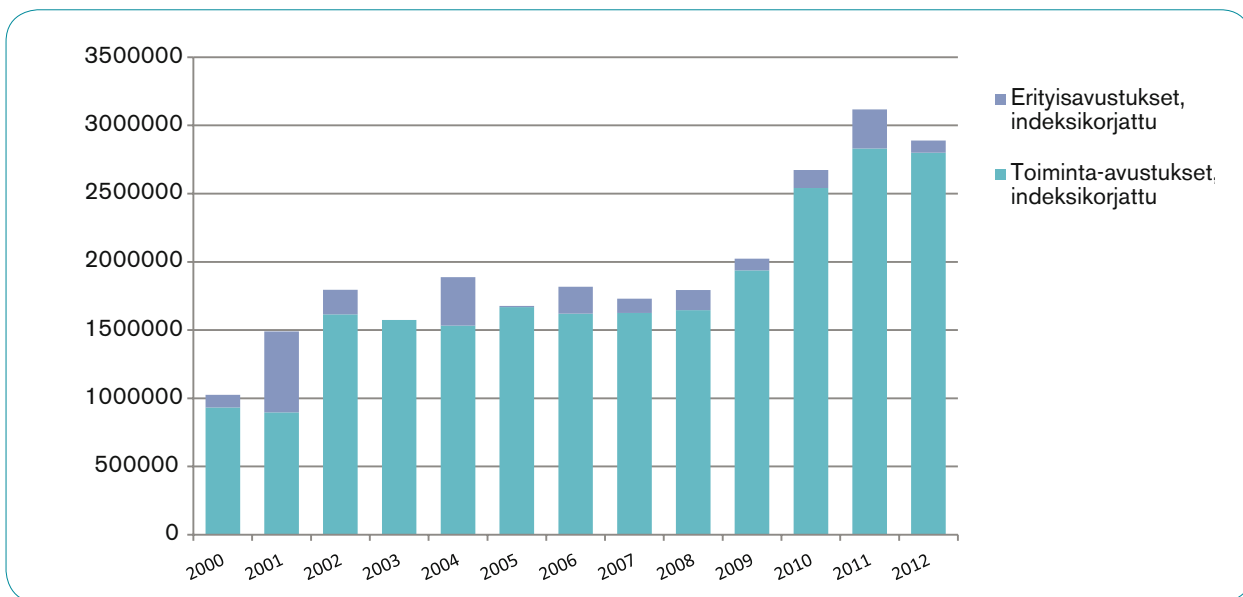
Taulukko 56. Antidopingtoimintaan myönnetyt määrärahat vuosina 2000–2012* (€), indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Vuosi	Toiminta-avustukset	Toiminta-avustukset, indeksikorjattu	Erytisavustukset	Erytisavustukset, indeksikorjattu	Yhteensä	Yhteensä, indeksikorjattu
2000	649 205	933 557	63 912	91 906	713 118	1 025 463
2001	649 205	897 651	428 879	593 008	1 078 085	1 490 659
2002	1 204 000	1 615 067	135 000	181 091	1 339 000	1 796 159
2003	1 204 000	1 573 956	-	-	1 204 000	1 573 956
2004	1 204 000	1 533 527	278 700	354 978	1 482 700	1 888 505
2005	1 350 000	1 667 784	8 000	9 883	1 358 000	1 677 667
2006	1 350 000	1 620 451	164 700	197 695	1 514 700	1 818 146
2007	1 400 000	1 626 171	90 000	104 540	1 490 000	1 730 711
2008	1 500 000	1 646 565	134 000	147 093	1 634 000	1 793 658
2009	1 800 000	1 937 425	80 000	86 108	1 880 000	2 023 533
2010	2 400 000	2 541 384	125 000	132 364	2 525 000	2 673 748
2011	2 750 000	2 830 709	278 000	286 159	3 028 000	3 116 868
2012	2 800 000	2 800 000	90 000	90 000	2 890 000	2 890 000

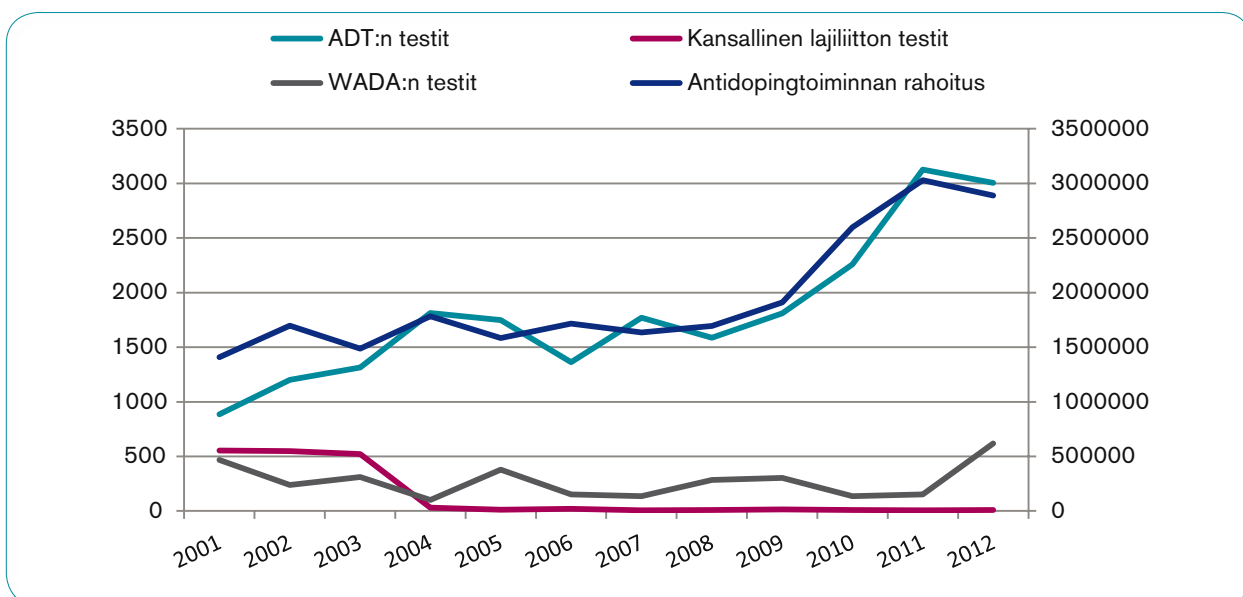
* Vuosina 1990–2001 Liikuntalääketieteen ja testaustoiminnan edistämisyhdistys LIITE ry, vuodesta 2002 Suomen Antidopingtoimikunta ADT ry.

Taulukko 57. Suomen ADT ry:n, lajiliittojen ja WADAn dopingtestit vuonna 2012.

	ADT	Kansallinen lajiliitto	Kv. lajiliitto/ WADA	Testejä yhteensä
Kilpailun ulkopuoliset	1570	5	170	1745
Kilpailutestit	1436	5	448	1889
Testejä yhteensä	3006	10	618	3634

Kuvio 23. Antidopingtoimintaan myönnettyjen määrärahojen kehitys vuosina 2000–2012 (€), indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Kuvio 24. Suomessa tehtyjen dopingtestien ja ministeriön antidopingtoiminnan avustusten kehitys vuosina 2001–2012. Indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Taulukko 58. Suomen ADT ry:n kansallisen testausohjelman puitteissa tekemät virtsa- ja veritestit lajeittain vuonna 2012.

Laji	Testimäärä
Hiihtourheilu	240
Yleisurheilu	225
Jääkiekko	154
Voimannosto	129
Jalkapallo	112
Amerikkalainen jalkapallo	93
Salibandy	85
Lentopallo	84
Koripallo	80
Suunnistus	60
Uintiurheilu	60
Fitness	58
Käsipallo	55
Painonnosto	55
Pyöräily	48
Paini	45
Vammaisurheilu	42
Urheilusukellus	38
Voimistelu	36
Ampumahiihto	35
Pesäpallo	31
Pikaluistelu	30
Ringette	27
Soutu	27
Ammunta	26
Triathlon	26
Judo	24
Jääpallo	24
Kanoottiturheilu	21
Nyrkkeily	21
Tennis	21
Yhteensä	2012
Muut joukkuelajit	28
Muut yksilölajit	219
Kaikki yhteensä	2259

Opetus- ja kulttuuriministeriö käynnisti vuonna 2009 yhteistyön sosiaali- ja terveysministeriön kanssa huippu-urheilun ulkopuolella tapahtuvan dopingaineiden käytön vähentämiseksi. Projektin asiantuntijayhteisönä toimi Suomen ADT ry. Dopinglinkki-nimikkeellä projektin myötä syntynyt palvelu julkistettiin tammikuussa 2010 ja sen toteuttaa A-klinikkasäätiö. Palvelun tavoitteena on vähentää dopingaineiden käyttöä ja käytöstä aiheutuvia terveyshaittoja tiedotusta lisäämällä. Palvelu sisältää asiantuntija-artikkeleita dopingaineiden käytöstä, ravitsemuksesta, lisäravinteista ja fyysisestä harjoittelusta.

Dopinglinkki-projekti päättyi vuonna 2012. Hankkeen aikana verkkopalvelussa käytiin yhteensä yli 80 000 kertaa. Hankkeessa kehitettiin verkkopalvelun lisäksi koulutuskokonaisuuksia ja käynnistettiin tieteellistä tutkimusta kuntoilijoiden dopingkäytöstä. Dopinglinkistä kerättyä tietoa käytettiin myös osana Mikko Salasuon ja Mikko Piispan vuonna 2012 julkaistua tutkimusta Kuntodoping; Näkökulmia dopingaineiden käyttöön huippu-urheilun ulkopuolella.

Dopingtutkimuksen tukeminen, tutkimustiedosta ammentaminen sekä säännöllinen keskustelu muiden ministeriöiden ja viranomaisten kanssa ovat ministeriön toimia dopingin vastaisessa taistelussa. Opetus- ja kulttuuriministeriö koordinoi viranomaisyhteistyötä dopingaineiden käytön ehkäisemiseksi. Viranomaisyhteistyön tavoitteena on muun muassa käydä keskustelua aiheeseen liittyvän lainsäädännön ajantasaisuudesta.

Lähteitä:

Dopinglinkki-projektin 2009–2012 loppuraportti.

Dopinglinkki-verkkoneuvontapalvelu. Saatavilla:

<http://www.dopinglinkki.fi>.

HARAVA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsitelyjärjestelmä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunta. Saatavilla:

<http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta>.

Suomen Antidopingtoimikunta ADT ry. Antidoping.

Saatavilla: <http://www.antidoping.fi>

11 Terveyttä edistävä liikunta

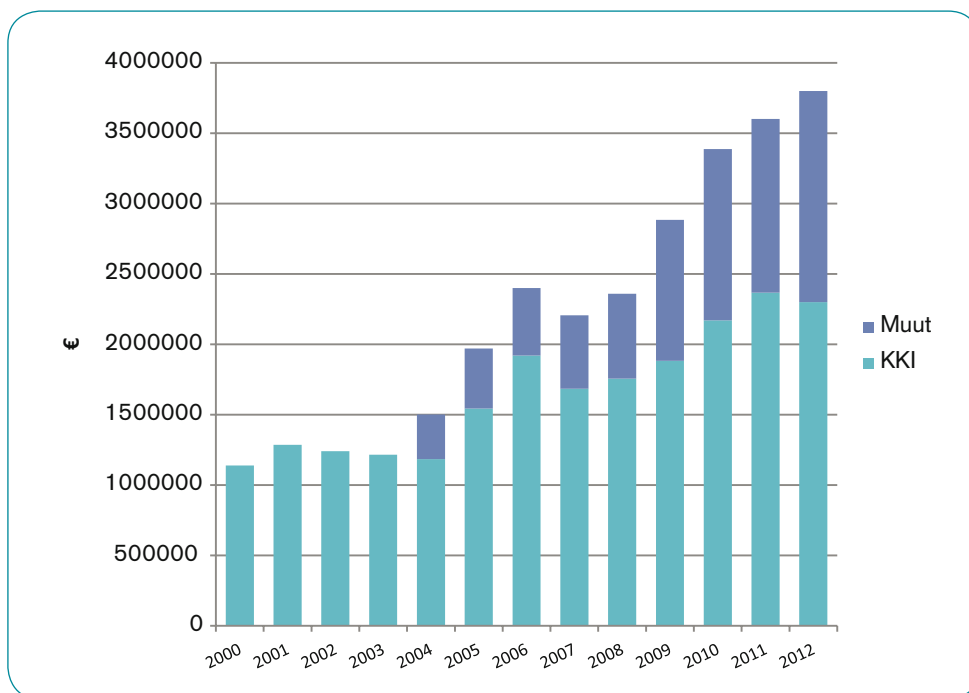
Keskeinen liikuntapolitiikan tavoite on väestön toimintakyvyn, terveyden ja hyvinvoinnin parantaminen liikunnan avulla. Terveyttä edistävän liikunnan kehittämiseen on vuosittain varattu oma määrärahasa valtion liikuntabudjetista. Määräraha jakautuu terveyttä edistävän liikunnan ohjelman hankeavustuksiin sekä Kunnossa kaiken ikää (KKI) -ohjelman tukeen. Vuonna 2012 liikuntamäärärahoista osoitettiin yhteensä 3,8 miljoonaa euroa terveyttä edistävän liikunnan kehittämiseen. Summasta 2,3 miljoonaa euroa ohjattiin KKI -ohjelmaan ja 1,5 miljoonaa euroa terveystoiminnan ohjelmaan. Terveyttä edistävän liikunnan kehittämiseen myönnettyjen määrärahojen kehitys vuosina 2000–2012 on esitetty kuviossa 25.

Vuodesta 1995 lähtien käynnissä ollut Kunnossa kaiken ikää (KKI) -ohjelma on valtakunnallinen opetus- ja kulttuuriministeriön ja sosiaali- ja terveystoiministeriön rahoittama toimintaohjelma, jossa ovat mukana liikenne- ja viestintäministeriö, ympäristöministeriö sekä Metsähallitus. Ohjelman toteuttamisesta vastaa Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö LIKES, mutta paikallisella tasolla toimintaa toteuttavat muun muassa kuntien liikunta- ja terveystoimet, työnantajat, työterveyshuolto, liikuntaseurat sekä muut järjestöt.

KKI -ohjelman tavoitteena on (1) yli 40-vuotiaiden kannustaminen säännöllisen liikunnan pariin, (2) työikäisten sekä ikääntyneiden terveyden ja hyvinvoinnin lisääminen liikunnan avulla sekä (3) helposti lähestyttävien pysyvien liikuntapalvelujen luominen aikuisten lähipiiriin eri puolille Suomea. Viime vuosina on ryh-

dytty kiinnittämään erityistä huomiota fyysisesti huonokuntoisiin miehiin sekä painonhallintaan liittyviin liikunta- ja ravitsemusmalleihin. Vuosi 2012 oli KKI-ohjelman neljännen viisivuotiskauden (2010–2014) kolmas vuosi. Hankeavustuksia ohjelman puitteissa myönnettiin yhteensä 742 000 euroa. Avustushakemuksia tehtiin yhteensä 349 kappaletta, joista 194 sai myönteisen avustuspäätöksen.

Terveyttä edistävän liikunnan ohjelman avustuksia myönnettiin terveyttä edistävän liikunnan kehittämislinoista tehdyn valtioneuvoston periaatepäätöksen (2008) mukaisesti liikuntapainotteisiin hankkeisiin sekä kuntien ja järjestöjen yhteisiin poikkihallinnollisiin terveystoimintahankkeisiin. Terveyttä edistävän liikunnan ohjelmalla pyritään liikunnallisten elintapojen edistämiseen ihmisten terveyden ja toimintakyvyn parantamiseksi. Vuonna 2012 terveystoiminnan ohjelman puitteissa myönnettiin 1 420 000 euroa hankeavustuksia yhteensä 45 hankkeelle. Myönnetyt hankeavustukset vaihtelivat 7 500–70 000 euron välillä. Taulukossa 59 esitetään hakijatyypeittäin terveystoiminnan ohjelman hankeavustuksia hakeneiden ja saaneiden lukumäärät sekä myönnetty avustussummat vuosina 2008–2012. Terveystoiminnan ohjelman kautta avustusta saaneet kuntien 11 hanketta on lueteltu luvussa 3.

Kuvio 25. Terveyttä edistävän liikunnan kehittämiseen myönnettyt määrärahat vuosina 2000–2012, indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Taulukko 59. Terveysliikunnan ohjelman hankkeet hakijoittain vuosina 2011–2012, indeksikorjaamaton.

Hanketyyppi	2011			2012		
	Haettu, kpl	Myönnetty, kpl	Myönnetty, €	Haettu, kpl	Myönnetty, kpl	Myönnetty, €
Kunta	12	12	357 000	19	17	442 500
Erityisliikuntajärjestö	8	7	167 000	10	8	224 500
Valtakunnallinen liikuntajärjestö	3	2	95 000	8	8	298 000
Alueellinen liikuntajärjestö	3	3	140 000	4	4	155 000
Lajiliitto	3	3	125 000	0	0	0
Muu järjestö tai säätiö	11	8	211 000	13	7	275 000
Yliopisto	1	1	20 000	1	1	25 000
Yhteensä	41	36	1 115 000	55	45	1 420 000

Lähteitä:

HARAVA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsittelyjärjestelmä.

Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö.

Kunnossa kaiken ikää -ohjelman hakujen yhteenvedot vuosilta 2008–2012.

Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö. Kunnossa kaiken ikää -ohjelma. Saatavilla: <http://www.kki.likes.fi>.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunta. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta>.

Valtioneuvoston periaatepäätös terveyttä edistävän liikunnan ja ravinnon kehittämislinjoista 2008.

Sosiaali- ja terveysministeriön esitteitä 2008:10. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

12 Lasten ja nuorten liikunta

Lasten ja nuorten liikunnan kehittämiseen varataan vuosittain oma määrärahansa valtion liikuntabudjetista. Määrärahalla rahoitetaan muun muassa vuonna 1999 alkunsa saanutta lasten ja nuorten liikuntaohjelmaa. Ohjelman neljännessä vaiheessa vuosina 2012–2015 toteutetaan hallitusohjelman linjauksia koko elämänkaaren mittaisen liikunnan sekä harrastusmahdollisuuksien tasa-arvon edistämisestä lasten ja nuorten keskuudessa. Ohjelman päätavoitteena on lisätä lasten ja nuorten fyysisen aktiivisuuden määrää suositusten mukaiseksi. Painopisteinä kuluvalle ohjelmakaudella ovat toimintakulttuurin liikunnallistaminen varhaiskasvatuksessa ja kouluympäristössä, omatoimisen ja arki liikunnan edistäminen sekä vanhempien ja perheiden tukeminen liikunnallisen elämäntavan muodostumisessa.

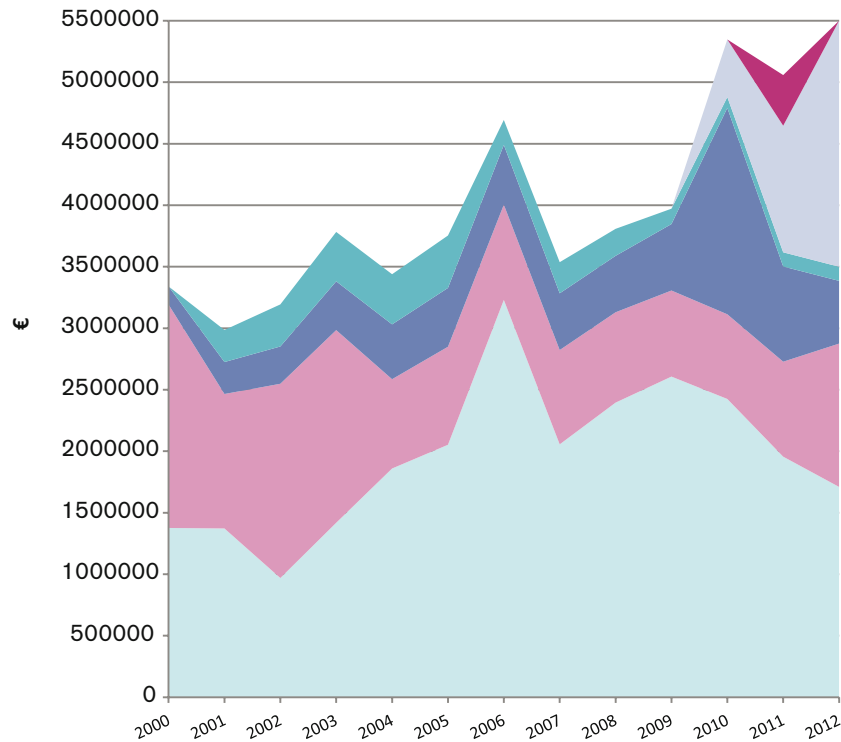
Vuonna 2012 lasten ja nuorten liikunnan kehittämiseen kohdistettiin valtion liikuntamäärärahoista yhteensä 5,5 miljoonaa euroa, mikä on rahan reaaliarvossa mitattuna enemmän kuin koskaan aikaisemmin. Suurin osa määrärahasta osoitettiin Nuori Suomi ry:lle, joka sai valtionavustusta yhteensä 1 710 000 euroa. ELY-keskuksille osoitettiin 1 165 000 euroa jaettavaksi edelleen paikallisiin lasten ja nuorten kehittämishankkeisiin. Liikunnan aluejärjestöille kohdennettiin avustuksia yhteensä 115 000 euroa. Yksittäisiin lasten ja nuorten liikuntaohjelman hankkeisiin kohdennettiin yhteensä 510 000 euroa. Kuviossa 26 on esitetty lasten ja nuorten liikunnan kehittämiseen myönnetty valtionavustukset vuosina 2000–2012.

Vuonna 2010 käynnistyi Liikkuva koulu -hanke kouluikäisten liikuntasuositusten jalkauttamiseksi kaikkiin suomalaisiin peruskouluihin. Liikkuva koulu -hanke 2010–2012 on opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama, Opetushallituksen, aluehallintoviranomaisten ja järjestöjen yhteistyöllä toteutettava ohjelma, joka kuuluu hallitusohjelmaan. Liikkuva koulu -ohjelman tavoitteena on, että koululaiset liikkuvat fyysisen aktiivisuuden suositusten mukaisesti – vähintään tunnin päivässä – koulupäivän aikana tai sen välittömässä yhteydessä.

Liikkuva koulu -hanke oli vuosina 2010–2012 pilottivaiheessa. Pilottivaiheen loppuraportin mukaan noin puolet hankkeessa mukana olleista alakoululaisista ja kolmasosa yläkoululaisista raportoi liikunnan lisääntyneen eri muodoissaan, joskin vaikutukset oppilaiden mitattuun fyysiseen aktiivisuuteen olivat vielä suhteellisen vähäisiä.

Vuonna 2012 Liikkuva koulu -hankkeelle osoitettiin 2 miljoonaa euroa veikkausvoittovaroista. Summa oli miljoona euroa enemmän kuin edellisvuonna. Kaudelle 2012–2015 valittiin 17 kokeiluhanketta, joille myönnettiin lukuvuodelle 2012–2013 avustusta runsas puoli miljoonaa euroa. Lisäksi Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kautta myönnetään vuosittain paikallisavustuksia hyvien käytäntöjen leviättämiseen kouluympäristössä.

■ Nuori Suomi ■ ELYT ■ Yksittäiset hankkeet ■ Aluejärjestöt ■ Liikkuva koulu ■ Your Move

Kuvio 26. Lasten ja nuorten liikunnan kehittämiseen myönnetyt avustukset vuosina 2000–2012, indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Lähteitä:

HARAVA. Opetus- ja kulttuuriministeriön
harkinnanvaraisten valtionavustusten
asiankäsittelyjärjestelmä.

Liikkuva koulu. Saatavilla: <http://www.edu.fi/liikkuvakoulu/>

Liikkuva koulu –ohjelman pilottivaiheen 2010–2012
loppuraportti. Saatavilla:

http://www.liikkuvakoulu.fi/filebank/15-Liikkuvakoulu_loppuraportti_web.pdf

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Lasten ja nuorten liikunta.
Saatavilla:

http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta/kansalaistoiminta/lapset_ja_nuoret/

Valtion talousarvioesitykset. Valtiovarainministeriö.
Saatavilla: <http://budjetti.vm.fi>.

13 Maahanmuuttajien kotouttava liikunta

Tutkimusten mukaan maahanmuuttajataustaisten liikuntatottumukset eroavat selvästi kantasuomalaisen liikkumisesta. Maahanmuuttajat ovat liikunnallisesti passiivisempia kuin alkuperältään suomalaiset ja erityisesti maahanmuuttajataustaisten tyttöjen ja naisten liikkuminen on vähäistä. Lisäksi liikunta on yleisesti nähty hyvänä välineenä kotoutumisen edistämiseksi. Näiden syiden takia maahanmuuttajien kotouttavaan liikuntaan on osoitettu erityishuomiota myös valtion liikuntabudjetissa.

Maahanmuuttajien liikuntatoimintaa toteutetaan ja tuetaan kuntien liikuntatoimen kautta, sillä liikunnan lajiliitot eivät ole vielä olleet pitkäjänteisiä ja suunnitelmallisia toimijoita maahanmuuttajien liikunnan ja kotoutumisen edistämässä – lukuun ottamatta Suomen Palloliitto ry:tä, joka on määrätietoisesti toiminut rasismia vastaan ja maahanmuuttajien osallisuuden lisäämiseksi.

Vuonna 2011 opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi kuntien haettavaksi 700 000 euroa kehittämisavustusta maahanmuuttajien kotouttamiseen liikunnan avulla. Summasta käytettiin 500 020 euroa. Avustus jaettiin kunnille ELY -keskusten kautta. Kehittämisavustusta myönnettiin yhteensä 18 hankkeelle. Hankkeiden painopisteinä olivat maahanmuuttajataustaiset lapset ja nuoret, maahanmuuttajataustaisten terveyttä edistävä liikunta sekä urheilu- ja liikuntaseurojen toiminta maahanmuuttajataustaisille.

Vuonna 2012 maahanmuuttajien kotouttavan liikunnan momentilla oli jaettavana miljoonan euron

avustussumma. Kunnille ELY-keskusten kautta suunnattu avustus jakautui yhteensä 28 hankkeelle, joille osoitettiin 992 000 euroa. ELY-keskuksista suurin tuensaaja oli Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, jolle myönnettiin 470 000 euron avustus kunnille eteenpäin jaettavaksi.

Lähteet:

- Fagerlund, Emilia (2012). Maahanmuuttajien kotouttaminen liikunnan avulla – Vuoden 2011 kehittämisavustusten seuranta ja arviointi. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 265. LIKES-tutkimuskeskus. Saatavilla: <http://www.likes.fi/filebank/571-Kotouttaminen2012.pdf>
- Kehittämisohjelma maahanmuuttajien kotouttamiseksi liikunnan avulla. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2010:16. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2010/liitteet/tr16.pdf?lang=fi>
- Maahanmuuton vuosikatsaus 2012. Sisäasiainministeriö. Saatavilla: http://www.intermin.fi/download/43828_Maahanmuuton_tilastokatsaus2012_web.pdf
- Zacheus, Tuomas (2011). Liikunta monen kulttuurin kohtauspaijaksi? Liikunta & tiede 48, 4/2011.

14 Erityisliikunta

Erityisliikunta on tarkoitettu henkilöille, joiden on vaikea osallistua yleisesti tarjolla olevaan liikuntaan vamman, sairauden, korkean iän, muun toimintakyvyn heikentymisen tai sosiaalisen tilanteensa vuoksi. Väestöstä noin neljäsosalla on liikunnassa erityistarpeita, jotka johtuvat toimintakyvyn rajoituksista. Osa heistä käyttää yleisiä liikuntapalveluja, osa tarvitsee kohderyhmän tarpeet huomioivaa soveltavaa liikuntaa, jossa vaaditaan erityisosaamista. Nykyisin ohjatussa erityisliikunnassa arvioidaan olevan mukana noin 250 000 henkilöä.

Erityisryhmille soveltuvaa liikuntatoimintaa järjestävät etenkin kunnat, erityisryhmien liikuntajärjestöt, sosiaali- ja terveydenhuollon laitokset sekä koulut. Myös lajiliitot ja urheiluseurat osallistuvat erityisliikunnan järjestämiseen tekemällä yhteistyötä edellä mainittujen toimijoiden kanssa. Keskeinen tekijä erityisryhmien liikuntaa järjestettäessä on liikuntatilojen ja liikuntaympäristöjen esteettömyys, missä kunnilla on keskeinen rooli. Kuntien velvollisuus luoda edellytyksiä erityisliikunnalle on sisällytetty liikuntalakiin (1054/1998), jonka mukaan ”kunnan tulee luoda edellytyksiä kuntalaisten liikunnalle kehittämällä paikallista ja alueellista yhteistyötä sekä terveyttä edistävää liikuntaa, tukemalla kansalaistoimintaa, tarjoamalla liikuntapaikkoja sekä järjestämällä liikuntaa ottaen huomioon myös erityisryhmät”. Suomen kunnissa työskentelevien erityisliikuntaohjaajien määrä liikkuu noin 90–100 työntekijässä.

Liikuntalaissa säädetysti valtion liikuntaneuvostolla on erityisliikunnan jaosto. Jaosto toimii liikunnan asiantuntijaelimenä vammaisten, pitkäaikaissairaiden ja ikääntyneiden liikuntaan liittyvissä kysymyksissä. Erityisliikunnan jaoston tehtävänä on tehdä esityksiä, aloitteita ja kehittämisselvityksiä erityisliikunnan alalta, antaa erityisliikuntaan liittyviä lausuntoja, jär-

jestää koulutustilaisuuksia alan yhteisöjen kanssa sekä vastata koulutuksen yhteensovittamisesta, osallistua alan kansainväliseen yhteistyöhön, toimia tiedonvälittäjänä eri hallintokuntien ja alan toimijoiden välillä sekä edistää erityisliikuntaa kunnissa, järjestöissä ja laitoksissa. Soveltavaa liikuntaa eri erityisryhmille on kehitetty suunnitelmallisesti jo noin 30 vuoden ajan ja erityisliikunnan jaosto on toiminut ministeriössä vuodesta 1988 lähtien.

Erityisliikunnan jaoston työsuunnitelmassa vuosille 2011–2015 määritellään kauden tavoitteet sekä niihin liittyvät konkreettiset kehittämistoimenpiteet. Jaoston keskeisenä päämääränä on lisätä liikunnan päätöksentekijöiden, toiminnan järjestäjien ja väestön tietoisuutta soveltavan liikunnan toiminnoista sekä kaikille avoimesta liikunnasta. Lisäksi edistetään erityistarpeita liikunnassa omaavien henkilöiden liikuntaharrastusmahdollisuuksia.

Erityisliikunnalla ei ole valtion liikuntabudjetissa omaa momenttiaan, vaan sen määrärahoja sisältyy useisiin tilijaottelun kohtiin. Määrärahoja erityisliikunnalle ohjautuu muun muassa kuntien liikuntatoimen valtionosuuksien, terveyttä edistävän liikunnan ja lasten ja nuorten liikunnan kehittämisrahojen sekä liikuntajärjestöjen, liikuntatieteellisen tutkimuksen ja liikunnan koulutuskeskusten avustusten kautta. Erityisliikunnan kokonaismäärärahat vuonna 2012 olivat noin 7,4 miljoonaa euroa, josta kuntien vastaama osuus oli 2,4 miljoonaa euroa. Kuviossa 27 on esitetty erityisliikunnalle myönnetyn kokonaisrahoituksen kehitys vuosina 2000–2012.

Valtakunnallisten erityisliikuntajärjestöjen osuus erityisliikunnan kokonaismäärärahoista vuonna 2012 oli noin 4,2 miljoonaa euroa, mikä sisältää sekä Paralympiakomitean että 11 muun erityisliikuntajärjestön toiminta-avustukset, vammaisurheilijoiden apurahat

sekä erilaisiin hankkeisiin tarkoitetut erityisavustukset. Tämän lisäksi lajiliittojen toteuttama erityisliikunta huomioidaan korottavana tekijänä niiden toiminta-avustuksia tarkistettaessa. Liikunta- ja erityisliikuntajärjestöjen valtionavustuksia käsitellään tarkemmin luvussa 6. Valtionavustuksia erityisliikunnan hankkeisiin myönnettiin myös useille kunnille ja muille järjestöille.

Vuonna 2012 erityisliikuntaan liittyviin tutkimushankkeisiin myönnettiin valtionavustusta noin 400 000 euroa, mikä on 200 000 euroa vähemmän kuin vuotta aiemmin. Avustuksissa erityisliikunnan tutkimushankkeisiin on kuitenkin ollut huomattavaa vuosittaista vaihtelua. Tuettuja tutkimushankkeita oli viisi kappaletta. Muihin kohteisiin, kuten erityisliikunnan julkaisuihin, kansainväliseen yhteistyöhön, hallintoon ja kehittämishankkeisiin käytettiin yhteensä 600 000 euroa. Erityisliikunnan järjestöavustukset, tutkimus-

avustukset ja muut rahoituskohteet vuosina 2005–2012 on esitetty taulukossa 60.

Lähteitä:

Erityisliikunnan jaoston työsuunnitelma vuosille 2011–2015. Saatavilla: http://www.liikuntaneuvosto.fi/files/85/erli_tyosuunnitelma.pdf

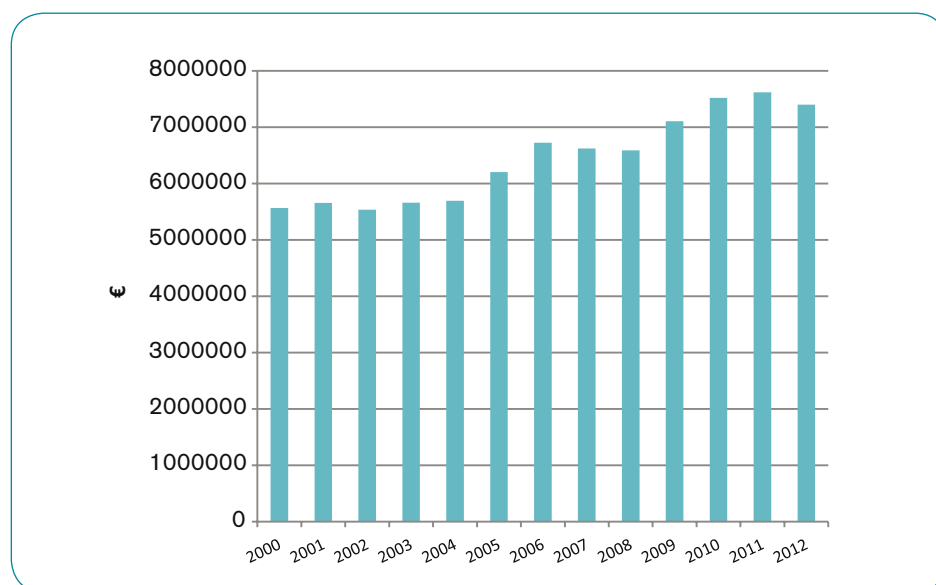
HARAVA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsittelyjärjestelmä.

Liikuntalaki 18.12.1998/1054.

Liikuntatieteellinen Seura ry. Erityisliikunta. Saatavilla: <http://www.erityisliikunta.fi/>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunta. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta>.

Valtion liikuntaneuvosto. Erityisliikunta. Saatavilla: http://www.liikuntaneuvosto.fi/valtion_liikuntaneuvosto/jaostot/erityisryhmien_liikunnan_jaosto/yleista_erityisliikunnasta

Kuvio 27. Erityisliikunnan kokonaisrahoituksen kehitys vuosina 2000–2012, indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Taulukko 60. Erityisliikunnan järjestöavustukset, tutkimus ja muut rahoituskohteet vuosina 2004–2012 (€), indeksikorjattu JMHI 2000=100.

Hakija	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Erityisliikuntajärjestöt	2 866 117	3 120 868	3 252 342	3 293 130	3 551 946	3 812 077	4 220 329	4 200 000
Erityisliikunnan tutkimus	494 158	660 184	464 620	548 855	645 808	741 237	411 739	200 000
Muut kohteet	370 619	540 150	580 775	548 855	538 174	635 346	514 674	600 000
Yhteensä	3 730 893	4 321 202	4 297 738	4 390 840	4 735 928	5 188 660	5 146 743	5 000 000

15 Valtion liikuntaneuvosto

Valtion liikuntaneuvosto on liikuntalaissa (1998/1054) määritelty opetus- ja kulttuuriministeriön asiantuntijaelin, jonka valtioneuvosto nimittää eduskunnan toimikaudeksi. Liikuntaneuvosto käsittelee periaatteellisesti tärkeitä liikuntaan liittyviä kysymyksiä, tekee esityksiä ja aloitteita liikunnan tukemiseksi sekä arvioi valtionhallinnon toimenpiteiden vaikutuksia liikunnan alueella.

Valtion liikuntaneuvostossa on liikuntapolitiikan, erityisryhmien liikunnan ja liikuntatieteen jaostot. Liikuntapolitiikan jaosto valmistelee valtion liikuntaneuvoston käsittelyyn tulevia lausuntoja ja käsittelee kauaskantoisia liikuntapolitiittisia asioita, kuten valtionhallinnon toimenpiteiden vaikutusten arviointikokonaisuutta. Erityisryhmien liikunnan jaosto toimii liikunnan asiantuntijaelimenä vammaisten, pitkäaikaissairaiden ja ikääntyneiden liikuntaan liittyvissä kysymyksissä. Liikuntatieteen jaosto antaa lausunnon opetus- ja kulttuuriministeriölle liikuntatieteelliseen tutkimukseen, liikuntalääketieteelliseen toimintaan ja tiedonvälitykseen myönnettävistä valtionavustuksista suoraan ministeriölle. Lisäksi neuvosto voi opetus- ja kulttuuriministeriön luvalla asettaa muita jaostoja. Kaudelle 2011–2015 on asetettu rakentamisjaosto, joka valmistelee liikuntapaikkarakentamisen avustuserityislinjaukset.

Liikuntaneuvoston lakisäätöisenä tehtävänä on antaa vuosittaiset lausunnot liikuntatoimen talousarvios- ta ja toiminta- ja taloussuunnitelmasta. Näiden lisäksi neuvosto lausuu liikuntajärjestöjen valtionavustuskelpoisuudesta ja toiminta-avustuksista, liikuntapaikkarakentamisen avustuksista ja liikuntakulttuurin ja urheilun ansioristien ja -mitalien jakamisesta.

Lakisäätöisten lausuntojen lisäksi liikuntaneuvosto on toimikaudella 2011–2015 keskittynyt tarkastele-

maan liikunnan edistämistä yli eri hallinnonrajojen ja kaikessa yhteiskunnallisessa päätöksenteossa. Näkökulman taustalla on haaste väestön fyysisesti passiivisesta arjesta. Liikkumattomuudesta on muodostunut liikalihavuuteen ja tupakointiin rinnastuva kansanterveydellinen ongelma, johon pyritään puuttumaan poikkihallinnollisesti. Neuvosto antoi lausuntonsa mm. perusopetuksen tuntijakouudistuksesta, liikennepoliittisesta selonteosta, liikunnan edistämisestä kunnissa ja Helsingin Olympiastadionin perusparannushankkeesta. Toimikaudella neuvosto arvioi sitä, onko edellisellä hallituskaudella tapahtuneella merkittävällä määrärahojen kasvulla (42 %) ollut vaikutusta väestön liikkumiseen ja huippu-urheilijoiden arvokisamenestykseen.

Vuonna 2012 valtion liikuntaneuvoston toimintaan osoitettiin 480 000 euroa veikkausvoittovaroista. Liikuntaneuvosto käynnisti tammikuussa 2012 oman julkaisusarjansa, jossa julkaistiin kuusi julkaisua. Lisäksi neuvosto avasi internetsivut osoitteessa www.liikuntaneuvosto.fi.

Lähteitä:

Liikuntalaki 18.12.1998/1054.

Valtion liikuntaneuvosto. Saatavilla: www.liikuntaneuvosto.fi.

Valtion liikuntaneuvosto. Kannanotot ja lausunnot.

Saatavilla: http://www.liikuntaneuvosto.fi/julkaisut/kannanotot_ja_lausunnot

Valtion liikuntaneuvosto. Valtion liikuntaneuvoston tehtävät. Saatavilla: http://www.liikuntaneuvosto.fi/valtion_liikuntaneuvosto/mika_on_valtion_liikuntaneuvosto

Valtion liikuntaneuvoston toimintakertomus 2007–2011.

Saatavilla: <http://www.liikuntaneuvosto.fi/files/42/>

Valtion_liikuntaneuvoston_kertomus_2007-2011.pdf

Lähteet

- Arpajaislaki 23.11.2001/1047.
Asetus raha-arpa- ja veikkauspelien ylijäämän käyttämisestä 24.9.1982/725.
Asetus vapaasta sivistystyöstä 6.11.1998/805.
Budjettitalouden talousarvio- ja liikekirjanpito. Valtionhallinnon internetraportointi. Valtiokonttori. Saatavilla: <http://www.netra.fi>.
Dopinglinkki-verkkoneuvontapalvelu. Saatavilla: <http://www.dopinglinkki.fi>.
Erityisliikunnan jaoston työsuunnitelma vuosille 2011–2015. Saatavilla: http://www.liikuntaneuvosto.fi/files/85/erli_tyosuunnitelma.pdf
Fagerlund, Emilia (2012). Maahanmuuttajien kotouttaminen liikunnan avulla – Vuoden 2011 kehittämisavustusten seuranta ja arviointi. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 265.
LIKES-tutkimuskeskus. Saatavilla: <http://www.likes.fi/filebank/571-Kotouttaminen2012.pdf>
HARAVA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsittelyjärjestelmä.
Huippu-urheilun muutostyöryhmän loppuraportti 2012. Saatavilla: <http://www.noc.fi/huippu-urheilu/muutosryhman-loppuraportti/>
Kansallinen liikuntatutkimus 2009–2010. Saatavilla: http://www.slu.fi/materiaalit/julkaisut_ja_oppaat/kansallinen-liikuntatutkimus/
Kehittämisohjelma maahanmuuttajien kotouttamiseksi liikunnan avulla. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2010:16. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2010/liitteet/tr16.pdf?lang=fi>
Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta 29.12.2009/1705.
Laki raha-arpajaisten sekä veikkaus- ja vedonlyöntipelien tuoton käyttämisestä 23.11.2001/1054.
Laki vapaasta sivistystyöstä 21.8.1998/632.
Lehtonen, Kati & Harto Hakonen (2013). Liikunnan harrastaminen ja vapaaehtoistyö urheiluseuroissa. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2013:6. Saatavilla: http://www.liikuntaneuvosto.fi/files/278/kansalaistoiminta_tietopohja.pdf
Liikkuva koulu. Saatavilla: <http://www.edu.fi/liikkuvakoulu/>
Liikkuva koulu –ohjelman pilottivaiheen 2010–2012 loppuraportti. Saatavilla: http://www.liikkuvakoulu.fi/filebank/15-Liikkuvakoulu_loppuraportti_web.pdf
Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö. Kunnossa kaiken ikää -ohjelman hakujen 1/2008, 2/2008, 1/2009, 2/2009, 1/2010, 2/2010, 1/2011, 2/2011, 1/2012 ja 2/2012 yhteenvedot.
Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö. Kunnossa kaiken ikää -ohjelma. Saatavilla: <http://www.kki.likes.fi>.
Liikunta-asetus 18.12.1998/1055.
Liikuntalaki 18.12.1998/1054.
Liikuntapaikkarakentamisen suunta 2011 -asiakirja. Valtion liikuntaneuvosto. Helsinki: Opetusministeriö.
Liikuntatieteellinen Seura ry. Erityisliikunta. Saatavilla: <http://www.erityisliikunta.fi/>
Maahanmuuton vuosikatsaus 2012. Sisäasiainministeriö. Saatavilla: http://www.intermin.fi/download/43828_Maahanmuuton_tilastokatsaus2012_web.pdf
Muutosta liikkeellä! Valtakunnalliset yhteiset linjaukset terveyttä ja hyvinvointia edistävään liikuntaan 2020. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2013:10.
Nuori Suomi ry. Saatavilla: <http://www.nuorisuomi.fi>.
Opetushallitus. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmien raportit. Saatavilla: www.vos.uta.fi/rap/
Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunta. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta>.
Opetus- ja kulttuuriministeriö. Linjaukset ja rahoitus. Veikkausvoittovarot. Saatavilla: http://www.minedu.fi/OPM/Linjaukset_ja_rahoytus_veikkausvoittovarot/?lang=fi.
Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitus. Yksikköhintojen ja rahoituksen määräytyminen vuonna 2012. Oppaat ja käsikirjat 2012:2. Saatavilla: http://www02.oph.fi/asiakkaat/rahoitus/rahjulk12/Rahoitusjulkaisu_2012.pdf
Sosiaali- ja terveysministeriö. Saatavilla: <http://www.stm.fi>.

Suomen Antidopingtoimikunta ADT ry. Antidoping.
 Saatavilla: <http://www.antidoping.fi>.

Suomen Olympiakomitea. Saatavilla: <http://www.noc.fi/>

Suomen Olympiakomitea. Huippu-urheilu. Saatavilla:
<http://www.noc.fi/huippu-urheilu/>

Suomen Paralympiakomitea. Saatavilla:
<http://www.paralympia.fi/>

The International Working Group on Women and Sport.
 Saatavilla: <http://www.iwg-gti.org/>

Tilastokeskus. Julkisten menojen hintaindeksi.
 Opetusministeriön hallinnonala. Saatavilla:
<http://www.stat.fi/til/jmhi>.

Tilastokeskus. Kuntien ja kuntayhtymien talous ja
 toiminta 2012. Saatavilla:
<http://www.stat.fi/til/ktt/index.html>.

Tilastokeskus. Kuntien talous ja toiminta. Julkinen talous.
 Julkaisut vuosilta 2001-2012. Helsinki.

Tilastokeskus. Rakennuskustannusindeksi. Saatavilla:
<http://www.stat.fi/til/rki>.

Urheiluopistoverkosto 2010-luvulla. Urheiluopistojen
 koulutuksen ja verkostoyhteistyön kehittämislinjauksia.
 Opetusministeriön julkaisuja 2009:41. Helsinki:
 Opetusministeriö.

Uusi suunta liikuntatutkimukseen. Opetusministeriön
 strategia liikuntatutkimuksen suuntaamiseksi ja
 hyödyntämiseksi. Opetusministeriön julkaisuja 2009:18.
 Helsinki: Opetusministeriö.

Valtionavustuslaki 27.7.2001/688.

Valtion liikuntaneuvosto. Erityisliikunnan jaoston
 työsuunnitelma vuosille 2011–2015. Saatavilla:
[http://www.liikuntaneuvosto.fi/files/85/erli_](http://www.liikuntaneuvosto.fi/files/85/erli_tyosuunnitelma.pdf)
[tyosuunnitelma.pdf](http://www.liikuntaneuvosto.fi/files/85/erli_tyosuunnitelma.pdf)

Valtion liikuntaneuvosto. Kannanotot ja lausunnot.
 Saatavilla: [http://www.liikuntaneuvosto.fi/julkaisut/](http://www.liikuntaneuvosto.fi/julkaisut/kannanotot_ja_lausunnot)
[kannanotot_ja_lausunnot](http://www.liikuntaneuvosto.fi/julkaisut/kannanotot_ja_lausunnot)

Valtion liikuntaneuvosto. Liikuntatieteen jaoston
 toimintakertomus kaudelta 2007–2011. Helsinki:
 Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Valtion liikuntaneuvosto. Valtion liikuntaneuvoston
 tehtävät. Saatavilla: [http://www.liikuntaneuvosto.](http://www.liikuntaneuvosto.fi/valtion_liikuntaneuvosto/mika_on_valtion_liikuntaneuvosto)
[fi/valtion_liikuntaneuvosto/mika_on_valtion_](http://www.liikuntaneuvosto.fi/valtion_liikuntaneuvosto/mika_on_valtion_liikuntaneuvosto)
[liikuntaneuvosto](http://www.liikuntaneuvosto.fi/valtion_liikuntaneuvosto/mika_on_valtion_liikuntaneuvosto)

Valtion liikuntaneuvoston toimintakertomus 2007–2011.
 Saatavilla: [http://www.liikuntaneuvosto.fi/files/42/](http://www.liikuntaneuvosto.fi/files/42/Valtion_liikuntaneuvoston_kertomus_2007-2011.pdf)
[Valtion_liikuntaneuvoston_kertomus_2007-2011.pdf](http://www.liikuntaneuvosto.fi/files/42/Valtion_liikuntaneuvoston_kertomus_2007-2011.pdf)

Valtion talousarvioesitykset. Valtiovarainministeriö.
 Saatavilla: <http://budjetti.vm.fi>.

Valtion talousarvion tilijaottelu vuodelle 2012.
 Opetusministeriön hallinnonala. Valtiokonttori.

Valtion talousarvion tilijaottelu vuodelle 2013.
 Opetusministeriön hallinnonala. Valtiokonttori.

Valtion tilinpäätöskertomukset. Valtiovarainministeriö.
 Saatavilla: [http://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_](http://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/03_muut_asiakirjat/20110823Valtio/name.jsp)
[ja_asiakirjat/03_muut_asiakirjat/20110823Valtio/](http://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/03_muut_asiakirjat/20110823Valtio/name.jsp)
[name.jsp](http://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/03_muut_asiakirjat/20110823Valtio/name.jsp).

Vapaan sivistystyön kehittämisohjelma 2009–2012.
 Opetusministeriön asettaman työryhmän
 loppuraportti.
 Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä
 2009:12. Helsinki: Opetusministeriö.

Zacheus, Tuomas (2011). Liikunta monen kulttuurin
 kohtauspaikaksi? Liikunta & tiede 48, 4/2011.

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja -sarjassa vuonna 2013 ilmestyneet

- 1 Toiminta- ja taloussuunnitelma 2014–2017
- 2 Liikuntatoimi tilastojen valossa;
Perustilastot vuodelta 2011
- 3 Sivistystä vapaasti kaikille? Tutkimus kansalaisopistojen ja kansanopistojen esteettömyydestä
- 4 Yliopistojen tieteellinen ja taiteellinen toiminta sekä yhteiskunnallinen vaikuttavuus vuonna 2011. Yhteenveto yliopistoilta kerätyistä julkaisutiedoista
- 5 Taidetta arkeen; Selvitys valtion keinoista edistää prosenttiperiaatetta osana julkista rakentamista
- 6 Matkailu ja kulttuurin syke; Kulttuurin matkailullinen tuotteistaminen -toimintaohjelman 2009–2013 loppuraportti
- 7 Perusopetuksen laatutyö. Erilaisia tapoja ottaa laatukriteerit hallintaan
- 8 Koulujen alueelliset haasteet ja rahoituksen kohdentuminen
- 9 Opetus- ja kulttuuriministeriön älystrategia; OKM-KIDE
- 10 Mediakasvatus kuntien varhaiskasvatuksessa
- 11 Hyvä medialukutaito; Suuntaviivat 2013–2016
- 12 God Mediekunnighet; Nationella Riktlinjer 2013–2016
- 13 Good Media Literacy; National Policy Guidelines 2013–2016
- 14 Evaluation of the Academy of Finland
- 15 Linjaukset liikuntatutkimuksen tukemiseksi vuoteen 2017; Liikuntatutkimuksen suunta-asiakirja
- 16 Systemaattista suunnitelmallisuutta. Opetustoimen henkilöstökoulutuksen tila, haasteet ja kehittämistarpeet
- 17 WoS vai Scopus? Suomalaisen tutkimuksen tila 2010-luvun alussa kansainvälisten viiteaineistojen mukaan
- 19 Kansainvälisen aikuistutkimuksen ensituloksia, PIAAC 2012
- 20 PISA12 ensituloksia

Opetus- ja kulttuuriministeriö
Undervisnings- och kulturministeriet
Ministry of Education and Culture
Ministère de l'Éducation et de la culture

ISBN 978-952-263-248-7 (PDF)
ISSN-L 1799-0343
ISSN 1799-0351 (PDF)

